

DIGNITAT, IGUALTAT, DISCAPACITAT I DRET

Sindicatura de Greuges de Barcelona
Ronda de Sant Pau, 43-45, 08015 Barcelona
Telèfon 93 413 29 00
Fax 93 413 29 10
sindicadegreuges@bcn.cat
www.sindicadegreugesbcn.cat

Edició i impressió: Ajuntament de Barcelona
Direcció de Serveis Editorials
© De l'edició: Ajuntament de Barcelona
© Fotografia de portada: Eric Villa
Dipòsit legal: B.5823-2019

DIGNITAT, IGUALTAT, DISCAPACITAT I DRET

Ponències de la taula rodona **Dignitat, Igualtat,
Discapacitat i Dret**, realitzada en ocasió del desè aniversari de
l'entrada en vigor a Espanya de la Convenció de les Nacions Uni-
des sobre els drets de les persones amb discapacitat.

Barcelona, 30 de maig de 2018
Sindicatura de Greuges de Barcelona
Col·legi de l'Advocacia de Barcelona

ÍNDEX

PRESENTACIÓ 9

M. Assumpció Vilà Planas, Síndica de Greuges de Barcelona

PONÈNCIA INTRODUCTÒRIA 11

Dignitat, capacitat de les persones i dret.

Xavier Puigdollers Noblom, president de la Comissió dels
Drets de les Persones amb Discapacitat de l'ICAB

PONÈNCIA II 33

El dret a viure de manera independent i a ser inclòs/a a la
comunitat. L'experiència de l'Ajuntament de Barcelona.

Antoni Galiano Barajas, secretari delegat i responsable
Jurídic de l'Institut Municipal de Persones amb
Discapacitat de Barcelona

PONÈNCIA III 57

Mètodes d'inserció social de les persones amb discapacitat
intel·lectual.

Josep Moya Ollé, psiquiatra. Centre de Salut Mental del
Parc Taulí

PONÈNCIA IV 77

Res sobre les persones amb discapacitat, sense les persones amb discapacitat.

Antonio Guillén Martínez, president de COCARMÍ,
presentada per la vicepresidenta Pilar Díez

PONÈNCIA V 93

Les necessitats no ateses i les propostes de les entitats.

Carme Guinea Comas, presidenta de la Coordinadora
Catalana d'Entitats Tutelars

ANNEX NORMATIU 115

Reial Decret Legislatiu 1/2013, de 29 de novembre, pel que
s'aprova el Text Refós de la Llei General de drets de les
persones amb discapacitat i de la seva inclusió social

Presentació

Com tots sabem, la Convenció Internacional sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat va ser aprovada el 13 de desembre de 2006 per l'Assemblea General de les Nacions Unides (ONU). És un tractat internacional que recull els drets de les persones amb discapacitat i, el que és tant o més important, les obligacions dels estats signataris de promoure, protegir i assegurar aquests drets.

En aquesta Convenció és molt significatiu que es passa a considerar les persones amb discapacitat com a subjectes plenament titulars de drets, i no com a objectes de tractament i protecció social, i que s'estableix que les seves demandes i necessitats han de ser cobertes de forma que puguin assolir la igualtat d'oportunitats respecte al conjunt dels ciutadans tot prenent en consideració la perspectiva de les capacitats diferenciades i la diversitat funcional d'una part important de la ciutadania que hauria d'incorporar a la societat el seu talent i els seus valors.

La Convenció va entrar en vigor el maig de 2008, fa deu anys que és llei de compliment obligat entre nosaltres i, per tant, hem convocat aquest acte com a recordatori que hi ha obligacions que han d'estar garantides i de les quals no podem defugir.

La Sindicatura de Greuges de Barcelona té com a funció principal vetllar pels drets i llibertats dels ciutadans. Aquest ha estat l'objectiu del treball realitzat durant tots aquests anys; per això, una de les meves preocupacions principals ha estat posar fi a les causes

del sentiment de greuge que encara existeix en molts àmbits de l'activitat municipal, des de l'habitatge fins als serveis socials, passant per l'accessibilitat, l'espai públic, l'ensenyament o l'esport.

Ara i aquí, el que volem és detectar les mancances i incompliments que puguin continuar generant greuges i afrontar-los en cooperació amb el Col·legi de l'Advocacia de Barcelona (ICAB), en un projecte de col·laboració que endeguem aquest mateix any commemoratiu.

En aquesta tasca hem comptat amb les veus de l'ICAB, de l'Administració municipal i de les entitats d'iniciativa social, i hi continuarem comptant perquè la cooperació sigui el més efectiva possible.

M. Assumpció Vilà Planas
Síndica de Greuges de Barcelona
Barcelona, novembre de 2018

DIGNITAT, CAPACITAT DE LES PERSONES I DRET

Xavier Puigdollers Noblom, president de la Comissió dels Drets de les Persones amb Discapacitat de l'ICAB

Bona tarda

Síndica, diputada, companys, amics,

Bona tarda a tots en una jornada dedicada a parlar sobre la persona i el tracte que ha de rebre.

Si us fixeu en el títol de la Jornada, **Dignitat, Igualtat, Discapacitat i Dret**, i en el de la meva intervenció, “**Dignitat, capacitat de les persones i dret**”, semblen un joc de paraules però en realitat resumeixen molt bé la relació del dret amb la persona.

El dret és el conjunt de normes que regulen les relacions humanes, personals i socials. Aquestes relacions han d'estar basades en un tracte respectuós dels uns amb els altres. Un tracte en un pla d'igualtat, ja que ningú és superior, inferior, millor o pitjor que un altre. La igualtat es basa en el respecte a la dignitat d'un mateix i de l'altre. Ara bé, si bé és cert que tots som iguals, no tots tenim les mateixes capacitats. Però aquesta diferència de capacitats no és en diferència a la dignitat que tots mereixem al tracte en pla d'igualtat que hem de tenir. En això es basa el dret, a garantir un

tracte igualitari i respectuós a la dignitat de cada persona, respectant la seva capacitat natural.

La norma, la llei, com va dir Aristòtil¹ ha de ser justa, bona i equitativa. La societat, però, és canviant i la realitat no sempre respon als preceptes establerts. Aquesta és la riquesa de la societat viva. La llei ha d'estar al servei de la persona per garantir-li el respecte a la seva dignitat individual i no al contrari, que la persona, en les seves circumstàncies personals, hagi d'adaptar la seva dignitat íntima a la norma.

Intentarem a continuació fer un ràpid seguiment de la normativa catalana, espanyola i internacional referida al respecte de la persona i al reconeixement d'igualtat davant la llei.

Començarem dient, i crec que ho hem de tenir en compte, encara que costi de creure especialment als que no són del món del dret, que no sempre s'ha reconegut la igualtat de tots els homes i dones davant la llei. En realitat és relativament modern aquest concepte, ja que l'esclavitud ha existit jurídicament durant molts segles i hem de reconèixer que avui encara està vigent de moltes maneres en les societats actuals.

La Declaració de Virgínia del 12 de juny de 1776², en el seu article 1, diu que “tots els homes són per naturalesa igualment lliures i independents...”³

1. Aristòtil en *Moral a Nicómaco*.

2. Considerada com la primer Declaració de Drets Humans, va formar part de la Declaració d'Independència de les colònies americanes de la Gran Bretanya.

3. Que tots els homes són per naturalesa igualment lliures i independents, i tenen certs drets inherents, dels quals, quan entren a un estat de societat, no poden, per cap pacte, privar o desposseir a la seva posteritat; és a dir, el gaudi de la vida i la llibertat, amb els mitjans per adquirir i posseir propietat, i perseguir i obtenir felicitat i seguretat.

La Declaració dels Drets de l'Home i del Ciutadà del 26 d'agost de 1789⁴, en l'article 1, reconeix que: "Els homes neixen i resten lliures i iguals en drets..."⁵

Més a prop en el temps i possiblement la més coneguda, la Declaració Universal dels Drets Humans, aprovada per l'Assemblea General de l'ONU el 10 de desembre de 1948⁶, diu en l'article 1 que: "Tots els éssers humans neixen lliures i iguals en dignitat i en drets. Són dotats de raó i de consciència, i han de comportar-se fraternalement els uns amb els altres."

Si us hi fixeu, totes s'assemblen però amb alguns matisos especials, la crida al tracte fraternal de la darrera.

En l'article 2⁷ es proclama que "tothom té tots els drets i llibertats sense cap mena de distinció". Encara que, després d'enumerar una sèrie de possibles causes de distinció, no anomena la discapacitat, es pot considerar que queda inclosa amb la referència "o altra distinció" al final del primer paràgraf.

La Constitució espanyola del 27 de desembre de 1978, en l'article 10, diu que: "La dignitat de la persona, els drets inviolables que li són inherents, el lliure desenvolupament de la personalitat, el res-

4. Aprovada per l'Assemblea Nacional és un dels documents fonamentals de la Revolució Francesa.

5. Article 1. Els homes neixen i resten lliures i iguals en drets; les distincions socials només poden estar fundades en la utilitat comuna.

6. Resolució 217 A (III).

7. Article 2. Tothom té tots els drets i llibertats proclamats en aquesta Declaració, sense cap distinció de raça, color, sexe, llengua, religió, opinió política o de qualsevol altra mena, origen nacional o social, fortuna, naixement o altra condició. A més, no es farà cap distinció basada en l'estatut polític, jurídic o internacional del país o del territori al qual pertanyi una persona, tant si és independent com si està sota administració fiduciària, si no és autònom, o està sota qualsevol altra limitació de sobirania.

pecte a la llei i als drets dels altres són fonament de l'ordre polític i de la pau social.”⁸

L'article 14, en l'apartat dels drets fonamentals de la persona diu: “Els espanyols són iguals davant la llei, sense que pugui prevaler cap discriminació per raó de naixement, raça, sexe, religió, opinió o qualsevol altra condició o circumstància personal o social.”

Com veiem, recull la menció a “altra circumstància personal” i afegeix “social”.

L'Estatut d'Autonomia de Catalunya del 19 de juliol de 2006 tracta, en diversos articles, el fet de la dignitat i la igualtat de drets de les persones. Així, en l'article 4⁹ estableix que: “Els poders públics de Catalunya han de promoure les condicions perquè la llibertat i la igualtat dels individus i dels grups siguin reals i efectives.”

8. Article 10.

1. La dignitat de la persona, els drets inviolables que li són inherents, el lliure desenvolupament de la personalitat, el respecte a la llei i als drets dels altres són fonament de l'ordre polític i de la pau social.

2. Les normes relatives als drets fonamentals i a les llibertats que la Constitució reconeix s'interpretaran de conformitat amb la Declaració Universal de Drets Humans i els tractats i acords internacionals sobre les mateixes matèries ratificats per Espanya.

9. Article 4. Drets i principis rectors.

1. Els poders públics de Catalunya han de promoure el ple exercici de les llibertats i els drets que reconeixen aquest Estatut, la Constitució, la Unió Europea, la Declaració Universal dels Drets Humans, el Conveni Europeu per a la Protecció dels Drets Humans i els altres tractats i convenis internacionals subscrits per Espanya que reconeixen i garanteixen els drets i les llibertats fonamentals.

2. Els poders públics de Catalunya han de promoure les condicions perquè la llibertat i la igualtat dels individus i dels grups siguin reals i efectives; han de facilitar la participació de totes les persones en la vida política, econòmica, cultural i social, i han de reconèixer el dret dels pobles a conservar i desenvolupar llur identitat.

3. Els poders públics de Catalunya han de promoure els valors de la llibertat, la democràcia, la igualtat, el pluralisme, la pau, la justícia, la solidaritat, la cohesió social, l'equitat de gènere i el desenvolupament sostenible.

En l'article 15 s'estableix que: "Totes les persones tenen dret a viure amb dignitat, seguretat i autonomia, lliures d'explotació, de maltractaments i de tota mena de discriminació, i tenen dret al lliure desenvolupament de llur personalitat i capacitat personal."¹⁰ En articles posteriors es recullen els diversos drets segons les persones i les circumstàncies, en els quals s'insisteix en la igualtat d'oportunitats i la no-discriminació.¹¹

La Convenció sobre els Drets dels Infants del l'ONU, de 20 de novembre de 1989, en el seu article 2, estableix que els infants han de ser respectats en els seus drets sense cap mena de discriminació, i esmenten com una de les causes "la incapacitat física". També esmenta "el naixement o qualsevol altra condició de l'infant". Podríem entendre que en aquest cas hi cabria la incapacitat psíquica.¹²

L'article 3 estableix un principi d'actuació bàsic en allò que afecta els infants en referir-se a l'interès superior de l'infant. És a dir que

10. Article 15. Drets de les persones.

1. Els ciutadans de Catalunya són titulars dels drets i els deures reconeguts per les normes a què fa referència l'article 4.1.

2. Totes les persones tenen dret a viure amb dignitat, seguretat i autonomia, lliures d'explotació, de maltractaments i de tota mena de discriminació, i tenen dret al lliure desenvolupament de llur personalitat i capacitat personal.

3. Els drets que aquest Estatut reconeix als ciutadans de Catalunya es poden estendre a altres persones, en els termes que estableixen les lleis.

11. Article 16. Drets en l'àmbit de les famílies. Article 17. Drets dels menors. Article 18. Drets de les persones grans. Article 19. Drets de les dones. Article 21. Drets i deures en l'àmbit de l'educació.

12. Article 2.1. Els estats membres han de respectar els drets enunciats en aquesta Convenció i assegurar-los a tots els infants sota la seva jurisdicció sense cap mena de discriminació, independentment de la raça, el color, el sexe, la llengua, la religió, l'opinió política o d'altra mena, l'origen nacional, ètnic o social, la posició econòmica, la incapacitat física, el naixement o qualsevol altra condició de l'infant, dels seus pares, o dels seus tutors legals.

2. Els estats membres prendran totes les mesures adequades per assegurar que l'infant estigui protegit contra tota classe de discriminació o càstig per mor de la condició, les activitats, les opinions expressades o de les creences dels seus pares, tutors legals o familiars de l'infant.

en totes les accions referides als infants es buscarà la forma que més els beneficiï.¹³

L'article 23 fa una clara referència als infants amb disminució física o mental i a la dignitat, quan diu que "els estats membres reconeixen que l'infant disminuït físicament o mentalment ha de gaudir d'una vida plena i respectable en condicions que li assegurin dignitat, que li permetin d'arribar a valdre's per ell mateix i que li faciliten la participació activa en la comunitat". També el dret a rebre atencions especials adequades i gratuïtes.¹⁴

13. Article 3.1. En totes les accions que concerneixen l'infant, tant si són portades a terme per institucions de benestar social públiques o privades, tribunals de justícia, autoritats administratives o cossos legislatius, la consideració principal ha de ser l'interès primordial de l'infant. 2. Els estats membres es comprometen a assegurar als infants tota la protecció i atenció necessàries per a llur benestar, tenint en compte els drets i els deures del seus pares, tutors legals o d'altres persones que en tinguin la responsabilitat legal i, amb aquest fi, han de prendre totes les mesures legislatives i administratives adequades. 3. Els estats membres han d'assegurar que les institucions, els serveis i el equipaments responsables de l'atenció o la protecció dels infants compleixin les normes establertes per l'autoritat competent, especialment pel que fa a la seguretat, la salubritat, el nombre i la competència del personal, i també que hi hagi supervisió professional.

14. Article 23 1. Els estats membres reconeixen que l'infant disminuït físicament o mentalment ha de gaudir d'una vida plena i respectable en condicions que li assegurin dignitat, que li permetin d'arribar a valdre's per ell mateix i que li faciliten la participació activa en la comunitat. 2. Els estats membres reconeixen el dret de l'infant disminuït a rebre atencions especials i vetllaran perquè, d'acord amb els recursos disponibles, es presti a l'infant beneficiari i als qui tinguin la responsabilitat de la seva cura l'ajuda sol·licitada, i que aquesta sigui l'adequada a la situació de l'infant i dels pares o d'altres persones que en tinguin cura. 3. En consideració a les necessitats especials de l'infant disminuït, l'ajuda donada d'acord amb el paràgraf 2 ha de ser gratuïta sempre que sigui possible, tenint en compte els recursos econòmics dels seus pares o de les altres persones que en tinguin cura, i ha d'anar destinada a assegurar que l'infant disminuït tingui accés efectiu a l'educació, la formació, els serveis d'atenció a la salut, la preparació per al treball, i les oportunitats d'esplai, i que rebí aquests serveis de manera adequada per a aconseguir la màxima integració social i desenvolupament individual possibles, inclòs el desenvolupament cultural i espiritual. 4. Els estats membres han de promoure, amb esperit de cooperació internacional, l'intercanvi d'informació adequada en el camp de l'atenció preventiva de la salut i del tractament mèdic, psicològic i funcional dels infants disminuïts, i la difusió d'informació concernent als mètodes de rehabilitació i als serveis d'ensenyament i de formació professional, i l'accés a aquesta informació, amb l'objectiu que els estats membres puguin millorar llur capacitat i coneixements i ampliar llur experiència en aquest camp. En aquest aspecte, s'han de tenir especialment en compte els països en vies de desenvolupament.

Arribem ara cronològicament al Conveni sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat de l'ONU del 13 de desembre de 2006. És la norma internacional que dona la pauta de com s'ha de regular la situació de les persones amb discapacitats físiques o mentals, el reconeixement dels seus drets i les obligacions dels estats.

L'article primer fa una declaració de motius i destaca el propòsit de protegir el tracte amb igualtat i el respecte a la dignitat de les persones. Fa una definició de les persones amb discapacitat. Recollim el text que, com veuran, encapçala la convocatòria d'aquesta Jornada:

“El propòsit de la present Convenció és promoure, protegir i assegurar el gaudi ple i en condicions d'igualtat de tots els drets humans i llibertats fonamentals a totes les persones amb discapacitat, i promoure el respecte de la seva dignitat inherent.

Les persones amb discapacitat inclouen aquelles que tinguin deficiències físiques, mentals, intel·lectuals o sensorials a llarg termini que, en interactuar amb barreres diverses, poden impedir llur participació plena i efectiva en la societat, en igualtat de condicions amb les altres.”

A l'article 2 s'efectuen diverses definicions de les quals cal destacar la que es fa de la discriminació per motius de discapacitat quan diu que és la que persegueix deixar sense efecte els drets reconeguts a la persona per causa de la discapacitat.¹⁵

15. Per “discriminació per motius de discapacitat” s'ha d'entendre qualsevol distinció, exclusió o restricció per motius de discapacitat que tingui el propòsit o l'efecte d'obstaculitzar o deixar sense efecte el reconeixement, gaudi o exercici, en igualtat de condicions, de tots els drets humans i llibertats fonamentals en els àmbits polític, econòmic, social, cultural, civil o d'un altre tipus. Inclou totes les formes de discriminació, entre elles, la denegació d'ajustaments raonables.

L'article 3 enumera els principis generals que inspiren la Convenció. Destaquem de forma especial els referents al respecte a la dignitat, autonomia i independència de les persones; la no-discriminació; el respecte per la diferència i l'acceptació de les persones amb discapacitat com a part de la diversitat i la condició humanes i el respecte a l'evolució de les facultats dels nens i les nenes amb discapacitat i del seu dret a preservar la seva identitat.¹⁶

L'article 4 recull les obligacions dels estats consistents en el compromís "a assegurar i promoure el ple exercici de tots els drets humans i les llibertats fonamentals de les persones amb discapacitat sense cap discriminació per motius de discapacitat", cosa que comporta adoptar les mesures legislatives i administratives i d'una altra índole que siguin necessàries. Modificar normes, costums i pràctiques que siguin discriminatòries. Promoure polítiques i programes d'ajuda i de promoció del coneixement dels drets de les persones amb discapacitat. Promoure la formació dels professionals, l'estudi i la investigació de noves tecnologies aplicables a la discapacitat. S'han d'adoptar mesures econòmiques en el marc de les possibilitats i la cooperació internacional.

En total unes obligacions que els estats han d'assumir i que suposen unes modificacions de les normatives i les pràctiques internes que afecten, en general, la societat.

16. Article 3.

Principis generals

Els principis d'aquesta Convenció són:

- a) El respecte de la dignitat inherent, l'autonomia individual, inclosa la llibertat de prendre les pròpies decisions, i la independència de les persones.
- b) La no-discriminació.
- c) La participació i inclusió plenes i efectives en la societat.
- d) El respecte per la diferència i l'acceptació de les persones amb discapacitat com a part de la diversitat i la condició humanes.
- e) La igualtat d'oportunitats.
- f) L'accessibilitat.
- g) La igualtat entre l'home i la dona.
- h) El respecte a l'evolució de les facultats dels nens i les nenes amb discapacitat i del seu dret a preservar la seva identitat.

En l'article 5 s'insisteix en la igualtat de drets i la no-discriminació per motius de discapacitat.¹⁷

En els articles següents es reconeixen una sèrie de garanties específiques per a les dones i els infants¹⁸. Així mateix, cal destacar el contingut de l'article 10, de reconeixement del dret a la vida de tots els homes i el gaudi de les persones amb discapacitat amb igualtat de drets que els altres.¹⁹

L'article 12 estableix el dret al reconeixement de la personalitat jurídica de la persona amb discapacitat amb igualtat de condicions, a garantir el suport necessari en el seu exercici i el respecte a les seves preferències. Cal destacar la importància d'aquesta mesura, en el moment d'interpretar, per protegir la voluntat de la persona que necessita una protecció especial per la seva discapacitat mental.

17. Article 5.

Igualtat i no-discriminació

1. Els estats part reconeixen que totes les persones són iguals davant la llei i en virtut d'ella i que tenen dret a igual protecció legal i a beneficiar-se de la llei en la mateixa mesura sense cap discriminació.

2. Els estats part prohibiran tota discriminació per motius de discapacitat i garantiran a totes les persones amb discapacitat protecció legal igual i efectiva contra la discriminació per qualsevol motiu.

3. A fi de promoure la igualtat i eliminar la discriminació, els estats membres han de prendre totes les mesures pertinents per assegurar la realització d'ajustos raonables.

4. No es consideraran discriminatòries, en virtut de la present Convenció, les mesures específiques que siguin necessàries per accelerar o assolir la igualtat de fet de les persones amb discapacitat.

18. Article 6. Dones amb discapacitat. Article 7. Nens i nenes amb discapacitat. Article 8. Presa de consciència.

19. Article 10.

Dret a la vida

Els estats part reafirmen el dret inherent a la vida de tots els éssers humans i adopten totes les mesures necessàries per a garantir el gaudi efectiu d'aquest dret per a les persones amb discapacitat en igualtat de condicions amb les altres.

Article 12

Igual reconeixement com a persona davant la llei

1. Els estats part reafirmen que les persones amb discapacitat tenen dret a tot arreu al reconeixement de la seva personalitat jurídica.

2. Els estats part reconeixeran que les persones amb discapacitat tenen capacitat jurídica en igualtat de condicions amb les altres en tots els aspectes de la vida.

3. Els estats membres han de prendre les mesures pertinents per proporcionar accés a les persones amb discapacitat al suport que puguin necessitar en l'exercici de la seva capacitat jurídica.

4. Els estats part han d'assegurar que en totes les mesures relatives a l'exercici de la capacitat jurídica es proporcionin salvaguardes adequades i efectives per impedir els abusos de conformitat amb el dret internacional en matèria de drets humans. Aquestes salvaguardes asseguraran que les mesures relatives a l'exercici de la capacitat jurídica respectin els drets, la voluntat i les preferències de la persona, que no hi hagi conflicte d'interessos ni influència indeguda, que siguin proporcionals i adaptades a les circumstàncies de la persona, que s'apliquin en el termini més curt possible i que estiguin subjectes a exàmens periòdics per part d'una autoritat o un òrgan judicial competent, independent i imparcial. Les salvaguardes seran proporcionals al grau en què aquestes mesures afectin els drets i interessos de les persones.

5. Sense perjudici del que disposa el present article, els estats part prendran totes les mesures que siguin pertinents i efectives per garantir el dret de les persones amb discapacitat, en igualtat de condicions amb les altres, a ser propietàries i heretar béns, controlar els seus propis afers econòmics i tenir accés en igualtat de

condicions a préstecs bancaris, hipoteques i altres modalitats de crèdit financer, i han de vetllar perquè les persones amb discapacitat no siguin privades dels seus béns de manera arbitrària.

Posteriorment indica que s'han de prendre mesures “perquè les persones amb discapacitat puguin aconseguir i mantenir la màxima independència, capacitat física, mental, social i vocacional, i la inclusió i participació plena en tots els aspectes de la vida”. Organitzaran programes de formació i aprenentatge de les persones amb discapacitat i dels professionals que les atenen.²⁰

Vegem ara com tracta la dignitat de la persona, la discapacitat i la igualtat la legislació estatal i autonòmica.

El Codi civil regula aquests principis bàsics de la persona. Malgrat la seva antiguitat, ha estat reformat i actualitzat moltes vegades.²¹ Actualment estan en tràmit diverses iniciatives legislatives de modificació de temes referents a les capacitats de les persones a causa de la incorporació a la legislació de diversos principis de la Convenció sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat.

El naixement determina la personalitat²² i la personalitat s'adquireix des del naixement amb vida²³. Sembla un joc de paraules, però el dret ha d'intentar clarificar les coses i en aquest cas vol determi-

20. Article 26. Habilitació i rehabilitació.

21. Real Decreto de 24 de juliol de 1889 por el que se publica el Código Civil.

22. Article 29.

El naixement determina la personalitat; però el concebut es té per nascut per a tots els efectes que li siguin favorables, sempre que neixi amb les condicions que expressa l'article següent.

23. Article 30.

La personalitat s'adquireix en el moment del naixement amb vida, un cop produït el sencer despreniment del si matern.

nar el moment en què la persona comença a tenir drets. El que no diu és què vol dir personalitat i quines característiques físiques i mentals ha de tenir. És a dir, quines capacitats. Només afegeix “un cop produït el sencer despreniment del si matern.” Vol assegurar que estigui totalment a fora i no en el moment del pas. Exactitud màxima. El contingut de les capacitats formen part d’altres ciències no jurídiques.

El significat del terme personalitat pot ser la clau per entendre moltes coses. La definició que dona el Diccionari de la Llengua Catalana destaca diversos aspectes personals i la capacitat de tenir drets i obligacions.²⁴

Encara que no determina quines són les capacitats mínimes que ha de tenir tota persona, sí que fixa les condicions per retirar o modificar les capacitats d’una persona: “les malalties o deficiències persistents de caràcter físic o psíquic que impedeixin governar-se per si mateixa”.²⁵

24. 1 1 f. [LC] Allò que fa que un ésser sigui una persona i no una cosa o una abstracció.

1 2 f. [LC] Existència personal. El lliure arbitri és una condició essencial de la personalitat.

2 1 f. [LC] Allò que caracteritza cada persona. La personalitat de Gaudí.

2 2 f. [LC] Persona conspícua. És una personalitat.

2 3 f. [MD] [PS] Organització dinàmica i integradora dels components psicològics i biològics de l’individu humà, tant en les seves característiques diferencials permanents com en les seves pròpies modalitats de comportament.

2 4[SO] Personalitat social. Conjunt de trets de la personalitat que la societat aporta a l’individu i conjunt de formes en què aquest hi actua en relació amb altres persones i amb elles.

3 1 f. [AD] [DR] Capacitat jurídica d’una persona física.

3 2[AD] [DR] Personalitat jurídica. Capacitat que té una persona jurídica per a ésser subjecte de drets i obligacions.

25. Article 200.

Són causes d’incapacitació les malalties o deficiències persistents de caràcter físic o psíquic que impedeixin a la persona governar-se per si mateixa.

El Codi civil català²⁶ fa una definició semblant de l'inici de la personalitat quan diu que és inherent a la persona des del naixement.²⁷

És interessant destacar el contingut de l'article 211-3 del Codi civil català sobre la capacitat d'obrar “que es fonamenta en la seva capacitat natural” i s'assoleix de forma plena amb la majoria d'edat.”²⁸ Estem doncs en un concepte més abstracte i més d'acord amb l'educació i situació social.

Insisteix el Codi civil català en la capacitat natural en el moment de prendre decisions que afectin la seva persona, la seva salut, els internaments i el respecte a la voluntat dels infants. En aquest sentit, destaca el concepte d'interès superior de l'infant i la interpretació de la seva voluntat.²⁹

26. Llei 25/2010, de 29 de juliol, del llibre segon del Codi civil de Catalunya, relatiu a la persona i la família.

27. Article 211-1.

Personalitat civil

1. La personalitat civil és inherent a la persona física des del naixement.
2. El concebut té la consideració de persona als efectes que li siguin favorables, sempre que arribi a néixer.
3. La personalitat civil s'extingeix amb la mort.

28. Article 211-3.

Capacitat d'obrar

1. La capacitat d'obrar de la persona es fonamenta en la seva capacitat natural, d'acord amb el que estableix aquest codi.
2. La capacitat d'obrar plena s'assoleix amb la majoria d'edat.
3. Les limitacions a la capacitat d'obrar s'han d'interpretar d'una manera restrictiva, atenent la capacitat natural.

29. Article 211-4. Majoria d'edat. Article 211-5. Minoria d'edat. Article 211-6. Interès superior del menor.

Article 212-1. Dret a la informació sobre la salut. Article 212-2. Consentiment informat. Article 212-3. Document de voluntats anticipades. Article 212-4. Internament. Article 212-5. Internament urgent. Article 212-6. Canvi de circumstàncies en l'internament voluntari. Article 212-7. Decisions sobre el propi cos.

La normativa catalana, amb la Llei dels drets i oportunitats en la infància i l'adolescència,³⁰ preveu també diverses formes de protecció de la infància i de les seves circumstàncies personals i intenta garantir-li un tracte igualitari i respectuós amb la seva personalitat.

Destaca la responsabilitat ciutadana i pública³¹. Insisteix en “l’interès superior del menor” a l’hora de prendre decisions que l’afectin, i diu que: “Per a determinar l’interès superior de l’infant o l’adolescent se n’han d’atendre les necessitats i els drets, i s’ha de tenir en compte la seva opinió, els seus anhels i aspiracions, i també la seva individualitat dins el marc familiar i social”³². El dret a ser escoltat³³ i no discriminat per condicions físiques, psíquiques o sensorials, estat de salut, orientació sexual o qualsevol altra condició personal³⁴. També tracta de l’eliminació de barreres que impedeixin el desenvolupament o la participació i l’atenció a les situacions per salut mental o addiccions.³⁵

El Codi civil espanyol i el català estableixen diverses figures jurídiques de protecció de la persona que per diverses causes ha de ser incapacitada o modificada la seva capacitat. Les mesures sempre s’han d’adoptar en benefici de la persona afectada i mirant de pro-

30. Llei 14/2010, de 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència.

31. Article 3.

32. Article 5.

33. Article 7.

34. Articles 9 i 10.

35. Article 42. Infants i adolescents que troben limitacions o barreres per al desenvolupament o la participació. Article 45. Atenció en situacions de risc per a la salut mental. Article 50. Infants i adolescents que troben limitacions o barreres per al desenvolupament o la participació en diverses activitats.

tegir al màxim el seus interessos i drets, tot respectant la seva personalitat i voluntat. És un procediment judicial amb la intervenció del Ministeri Fiscal per garantir la tutela dels drets del presumpte incapaç. El procediment està regulat per la Llei d'enjudiciament civil³⁶ i la Llei de jurisdicció voluntària³⁷. Les resolucions s'han d'inscriure en el Registre Civil³⁸.

Les figures jurídiques de protecció de la persona en el Codi civil espanyol són la tutela, la curatela, el defensor judicial, la guarda de fet; la seva definició, els drets, les obligacions, el nomenament i les funcions de les persones encarregades estan regulats en els articles 199 a 313.

El Codi civil català estableix les figures de la tutela, la curatela, el defensor judicial, el guardador de fet, l'assistència, el patrimoni protegit. Les definicions, funcions i formes de constituir-se estan contingudes en els articles 221-1 a 227-9.

S'ha de dir també que la Llei 41/2003, de 18 de novembre, de protecció patrimonial de les persones amb discapacitat, regula dita qüestió en l'àmbit de l'Estat. Si bé els objectius generals són els mateixos, s'ha de dir que el tractament fiscal és diferent. Qüestió important per a l'objectiu de les normes, que és la protecció patrimonial, i que és causa de greuge comparatiu entre les persones subjectes al dret civil català i les que no.

En les dues normatives es pretén dotar d'un fons econòmic destinat a garantir les necessitats vitals de la persona discapacitada,

36. Ley 1/2000, de 7 de enero, de Enjuiciamiento Civil.

37. Ley 15/2015, de 2 de julio, de la Jurisdicción Voluntaria.

38. Ley 20/2011, de 21 de julio, del Registro Civil.

que possiblement per les seves circumstàncies pot tenir problemes per aconseguir ingressos suficients per mantenir-se. No és necessari que la persona beneficiària estigui incapacitada.

Comentem ara breument la normativa general sobre els drets de les persones amb discapacitat.³⁹

L'objectiu de la Llei és “garantir el dret a la igualtat d'oportunitats i de tracte, així com l'exercici real i efectiu de drets per part de les persones amb discapacitat en igualtat de condicions respecte de la resta de ciutadans i ciutadanes, a través de la promoció de l'autonomia personal, de l'accessibilitat universal, de l'accés a l'ocupació, de la inclusió en la comunitat i la vida independent i de l'eradicació de tota forma de discriminació”.⁴⁰ S'estableixen diverses definicions del concepte de discapacitat i les diverses circumstàncies que poden afectar la vida de les persones en tal situació.⁴¹ Proclama els principis d'igualtat, independència, no-discriminació, respecte a la dignitat, normalització i accessibilitat universal que han d'inspirar tota normativa i actuació de les administracions i particulars.⁴²

Estableix les obligacions de l'Administració per garantir el gaudi dels drets reconeguts en la normativa a les persones amb discapacitat i la forma de resoldre les reclamacions plantejades. En general, adopta les mesures previstes en la Convenció sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat, i modifica la normativa anterior.

39. Real Decreto Legislativo 1/2013, de 29 de noviembre, por el que se aprueba el Texto Refundido de la Ley General de Derechos de las Personas con Discapacidad y de su Inclusión Social.

40. Article 1 del Real Decreto Legislativo 1/2013.

41. Article 2 del Real Decreto Legislativo 1/2013.

42. Article 3 del Real Decreto Legislativo 1/2013.

En diverses normatives específiques es tracten les característiques referents al dret al treball, l'habitatge i altres de caràcter social i personal que afecten la vida ordinària.

Donades les dificultats dels estats a l'hora de seguir els principis de la Convenció, cosa que suposava un canvi dràstic en moltes normatives internes i un canvi de sensibilitat social a l'hora d'afrontar la situació de les persones amb discapacitat, el Comitè de les Persones amb Discapacitat, creat a la mateixa Convenció, va aprovar una Observació General⁴³ en què interpretava els conceptes i donava pautes per al seu compliment. Defensa el principi del respecte a la igualtat de drets de les persones independentment de les seves circumstàncies físiques o mentals, la llibertat de prendre decisions que les afectin, la no-discriminació, el dret a viure socialment amb normalitat, a tenir treball, habitatge, mobilitat, transport, així com el dret al matrimoni, a la participació a la vida social i pública, a votar.

També la recomanació de no privar de capacitat a cap persona, com a mesura de protecció, si no és estrictament necessari. En tot cas, s'haurà de proveir de les ajudes necessàries perquè la persona afectada pugui gaudir d'una vida en igualtat d'oportunitats, i respectar alhora la seva voluntat. En cas d'incapacitat, no es tracta de substituir la voluntat de la persona, sinó d'atendre les necessitats segons la seva voluntat.

Considera que la retirada de la capacitat decisòria no ha d'estar basada en la capacitat d'entendre la transcendència de les decisions a prendre, ja que considera que no és el mateix la capacitat jurídica que la capacitat d'obrar, i que aquesta darrera es pot for-

43. Observació General número1 (2014).

mar per diverses causes socials, culturals o ambientals i no resulta d'una valoració objectiva i certa. Per resoldre aquesta situació proposa l'assistència de persones de suport que ajudin a crear una opinió per prendre la decisió de la forma més encertada.

Indica que les autoritats dels estats part en la Convenció han de crear salvaguardes que assegurin el compliment i respecte dels drets de les persones amb discapacitats per respectar la voluntat d'aquestes. En aquest sentit, diu que "l'interès superior" ha de ser substituït per "la millor interpretació possible de la voluntat i les preferències", per respectar així la persona i la seva voluntat.

Indica que s'han de prendre mesures per garantir el ple exercici dels seus drets amb ajudes externes, inclús en l'administració dels seus béns.

En general, repassa la situació de les persones en el seguiment de la seva vida i les necessitats que tenen en qualsevol circumstància personal, familiar, laboral o social i estableix normes d'adaptació per assegurar el gaudi dels seus drets en el pla d'igualtat d'oportunitats.

Segurament necessitaríem més temps per fer una anàlisi en profunditat de la importància i transcendència d'aquesta Observació General per entendre i aplicar correctament l'article 12 de la Convenció.

Farem a continuació una valoració crítica de la situació actual de la discapacitat al nostre país.

Cal destacar, d'entrada, la diferència entre la discapacitat física i la mental. Són dues situacions diferents amb problemàtiques personals, familiars i socials diferents, encara que moltes vegades la mateixa persona està en la doble condició de discapacitat.

L'intent d'assegurar un tracte igualitari a les persones amb discapacitat pot resultar un projecte il·lusori en una societat cada cop menys igualitària, en què preval l'oportunitat i agressivitat, l'oferta i la demanda i el paràmetre econòmic com a base de les relacions socials.

No hi ha gaire discussió en l'acceptació jurídica i social dels drets de les persones amb discapacitat en igualtat amb la resta de persones. Una altra qüestió pot ser la igualtat d'oportunitats per accedir a serveis o per satisfer les diverses necessitats i drets, si tenim en compte la manca d'ofertes i l'encariment de la vida.

El dret a la vida en igualtat no es discuteix, però resulta molt més car cobrir les necessitats afegides per pal·liar els efectes de la discapacitat, medicaments, elements de suport, higiene, acompanyament, adaptació d'habitatges, vehicles, etc.

El dret al treball. La possibilitat de formació permanent, de rendir en igualtat de condicions, en uns moments de gran atur general no facilita l'accés al treball. Tenint en compte que de vegades resulta més fàcil per a les empreses pagar la multa per incomplir la normativa que cobrir els llocs que han d'estar reservats per a persones amb discapacitat.

La pèrdua d'ajudes socials si es té un lloc de treball. Lloc de treball que moltes vegades no cobreix les necessitats econòmiques mínimes per subsistir, agreujades pels efectes de la discapacitat.

La manca d'habilitació dels habitatges, carrers, transports, llocs socials, etc.

Els tràmits a l'Administració són llargs i reiteratius. L'Administració té suficient informació de cada persona i no hauria de demanar de forma reiterada la mateixa informació en cada tràmit, ans

al contrari, hauria de ser proactiva a oferir solucions a aquelles persones de les quals consti que tenen algun grau de discapacitat.

Els tràmits judicials són lents i allunyats de la realitat. L'estudi de la capacitat de la persona no hauria de suposar una situació traumàtica per a aquesta ni per a la seva família. Tampoc una actitud de desconfiança vers l'actuació dels familiars. A la situació de discapacitat o incapacitat, no hem d'afegir-hi la sensació de mal pare o mala mare. La rapidesa en les decisions és fonamental per donar cobertura a les necessitats de la persona i assegurar-li el respecte als seus drets. Un procediment sobre la capacitat no pot durar més d'un any. Especialment, tenint en compte que quan la família acudeix al jutjat aporta tota la documentació perquè sigui avaluada. Només resta l'actuació del jutjat.

La formació de professionals hauria de ser pluridisciplinària. La persona afectada tracta amb diversos professionals, que l'atenen correctament segons la seva especialitat i formació, però habitualment els coneixements i el llenguatge no es corresponen amb els de la formació d'altres professionals que també l'assisteixen. Aquesta situació provoca disfuncions i agreuja la situació de desempament.

La situació dels malalts mentals o de les persones afectades per addiccions suposen greus problemes conductuals. No està resolta la seva assistència. Produeix una situació d'inseguretat i angixa permanent en els familiars. L'Administració no ofereix solucions. S'ha de respectar el dret a la llibertat de decisió, però aquest no ha de ser contrari al dret a la tranquil·litat dels familiars.

La no existència de centres adequats. La resolució d'incapacitació no resol aquests problemes conductuals, ja que els afectats continuen a casa, al carrer o on puguin o vulguin, sense cap mena de contenció ni de seguiment d'indicacions.

Manca una autèntica política de sensibilització vers els dret dels discapacitats. L'acceptació de la discapacitat com una qüestió natural. No és millor ni pitjor que un altre, senzillament és així. No és una qüestió de solidaritat ni de gratuïtat, és una qüestió de respecte a la dignitat de tots els ciutadans.

També l'acceptació personal que tots podem tenir, i en realitat tenim o tindrem, algun grau de discapacitat, física o mental. La naturalesa personal ens porta a un deteriorament de les facultats i arribem a necessitar ajuda.

S'ha de tenir en compte la situació de la vellesa. Les persones grans augmenten en nombre i mostren diversos aspectes de discapacitats, tant físiques com psíquiques, i han de ser ateses, de manera que alhora es respecti la seva dignitat i es prepari el seu final de forma digna.

He volgut fer un resum i una valoració crítica del tractament en la nostra societat de les persones, valorant especialment les diverses situacions de les capacitats individuals, que ha de ser respectuós amb la igualtat i la dignitat de tots.

Ara, en el col·loqui, podem comentar situacions més concretes i la diversitat de la realitat, que resulta sempre injusta per a qui la pateix.

Moltes gràcies,

Barcelona, 30 de maig de 2018
Xavier Puigdollers Noblom

EL DRET A VIURE DE MANERA INDEPENDENT I A SER INCLÒS/OSA EN LA COMUNITAT. L'EXPERIÈNCIA DE L'AJUNTAMENT DE BARCELONA

Antoni Galiano Barajas, secretari delegat i responsable Jurídic de
l'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat de Barcelona

SUMARI:

1. Introducció
2. El dret a viure de manera independent i a ser inclòs/osa en la comunitat
 - 2.1. Un enfocament des de la teoria de les capacitats.
 - 2.2. La garantia del dret a viure de manera independent i a ser inclòs/osa a en la comunitat.
 - 2.3. Anàlisi especial del Servei Municipal d'Assistència Personal de l'Ajuntament de Barcelona.
3. Reptes del model Barcelona

Bibliografia

1. INTRODUCCIÓ

“El problema no rau ja en el reconeixement de drets que són universals, sinó en la manera de garantir el seu exercici i gaudi per part de les persones amb discapacitat”

Rafael de Lorenzo García

L'article 19 de la Convenció de les Nacions Unides sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat, sota la rúbrica “el dret a viure de manera independent i a ser inclòs/osa en la comunitat”, regula l'assistència personal i altres serveis de suport individualitzats, com un dret universal de les persones amb discapacitat.

En el present article analitzarem la literatura científica i ens aproximarem al marc conceptual del dret i en particular de l'assistència personal des de l'enfocament de la teoria de les capacitats de la professora Nussbaum, i observarem com la teoria de les capacitats ha calat en la Convenció de les Nacions Unides sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat a través de la lluita històrica que col·lectius com el moviment Vida Independent han portat a terme en l'àmbit internacional des de fa dècades.

A continuació, descriurem el Servei Municipal d'Assistència Personal com un servei de suport que ofereix l'Ajuntament de Barcelona als seus ciutadans i ciutadanes per a garantir l'exercici del dret a viure de manera independent i a ser inclòs/a en la comunitat. I finalment abordarem els reptes de futur del model Barcelona.

2. EL DRET A VIURE DE MANERA INDEPENDENT I A SER INCLÒS/OSA EN LA COMUNITAT

Durant la segona meitat del segle XX es va començar a qüestionar el model mèdicorehabilitador de la discapacitat que donava el control al metge o professional sanitari per a “reparar” o “rehabilitar” el dany que la naturalesa havia realitzat en un individu, per donar pas al model social de la discapacitat en el qual, com assenyala el professor De Lorenzo⁴⁴, La persona passa d’objecte a subjecte. “D’objecte d’una atenció amb la qual pal·liar unes limitacions, a subjecte d’un projecte de vida conforme a les seves capacitats”. Un model en el qual el tractament de la discapacitat passa del que és individual al que és col·lectiu: la qüestió no és tenir una discapacitat, sinó el desavantatge que aquesta situació comporta en l’àmbit social en el qual la persona s’integra⁴⁵.

D’Asís Roig descriu el model social a través dels postulats següents: 1) un enfocament des d’un punt de vista normatiu consistent en el dels drets humans; 2) la discapacitat com una situació en què es troben les persones i no un tret individual d’aquestes; 3) la discapacitat té un origen social, de manera que les mesures destinades a satisfer els drets d’aquestes persones han de tenir com a principal destinatària la societat en general; 4) la política normativa en l’àmbit dels drets de les persones amb discapacitat s’ha de moure en el pla de la igualtat i la no-discriminació i, dins d’aquest, en l’àmbit de la generació dels drets⁴⁶.

44. R. de Lorenzo (2003), “El futur de les persones amb discapacitat en el món”, dins Informe al Club de Roma, Fundació ONCE, p. 73

45. M. Cabra de Luna, “Un nou context per a l’efectivitat dels drets de les persones amb discapacitat”, dins L. C. Pérez Bueno (dir), Cap a un dret de la discapacitat: Estudis en homenatge al professor Rafael de Lorenzo, p. 182.

46. R. d’Asís Roig (2013), Sobre discapacitat i drets, Dykinson, p. 16-17.

Davant d'aquest nou paradigma és la societat la que ha de obrir-se a les persones amb discapacitat, donar-los oportunitats, facilitar-los els mitjans per integrar-se i participar en igualtat de condicions amb les altres persones. Aquest model és el que sustenta avui en dia la majoria de les lleis del nostre ordenament jurídic com veurem al llarg d'aquest article, en què destaca l'impacte de la Convenció sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat de les Nacions Unides de 2006.

El model social de la discapacitat és el model més acceptat universalment, i té com a objectiu la inclusió i la participació social.

A principis del segle XXI evoluciona la terminologia, i s'incorpora al costat del concepte de persones amb discapacitat, el concepte de diversitat funcional, i alguns corrents socials parlen del model de la diversitat, el model en el qual els drets humans, la diversitat i la bioètica es donen la mà. Un model que propugna que el que cal valorar és cada ésser humà en si mateix, amb la seva diversitat, amb les seves aportacions, amb la seva manera d'estar al món, i que aquesta diversitat és la que ens enriqueix a totes les persones.

Raz destaca que l'autonomia resulta ser un element constitutiu d'una bona vida⁴⁷. És per això que podem afirmar que l'autonomia ha de ser la finalitat que persegueixin les polítiques i accions públiques.

La llibertat de les persones com a agents autònoms morals és un dels grans èxits de la societat civil. L'exercici efectiu dels drets inherents a la persona implica comptar amb els recursos suficients per poder dur a terme una vida autònoma, digna i de qualitat, tot

47. J. Raz (1986), *The Morality of freedom*, Oxford University Press, p. 408

això en nom de la consecució de la plena inclusió social, i per això tenim suports com l'assistència personal, que ben utilitzats haurien de permetre un major grau d'autonomia i la inclusió social de les persones amb discapacitat.

2.1. Un enfocament des de la teoria de les capacitats

Entenem les capacitats com aquells àmbits de l'individu imprescindibles per a la plasmació de la seva empremta personal, i imprescindibles per al seu desenvolupament, i d'aquestes sorgeix un conjunt de necessitats bàsiques. Segons com es configuri l'entorn social en què es desenvolupa la persona, sorgeix una intensitat major o menor del conjunt de necessitats, i la necessitat de dotar-se dels suports necessaris.

Seguint Pindado⁴⁸ la idea subjacent en el plantejament de la teoria de les capacitats és que l'autorealització de la persona humana no només es porta a terme mitjançant el desenvolupament ple de les capacitats sió que la dignitat s'emmarca en un enfocament basat en els drets, en funció del qual totes les persones resulten mereixedores d'un mateix nivell d'aquests. Ens trobarem amb supòsits en que pugui existir alguna causa d'exclusió social, en aquest cas cal l'adopció de mesures d'acció positiva entre les quals hauríem d'emmarcar l'assistència personal, per tal de garantir el principi d'igualtat d'oportunitats, dins de la seva pròpia diversitat funcional.

D'acord amb la teoria de les capacitats desenvolupada per la professora Nussbaum⁴⁹, totes les persones, independentment del seu

48. PINDADO GARCÍA, F. "Cap a una única catalogació dels Drets Fonamentals -els Drets Econòmics, Socials i Culturals de les persones amb discapacitat com a Drets Fonamentals ". Ed. Cinca, Col·lecció Convenció ONU 2016, p.67

49. Nussbaum, MC "Crea capacitats". Ed. Paidós, 2012, pp. 53-55

nivell d'autonomia personal, tenen el seu lloc en l'entorn social, per maximitzar les seves habilitats, per desenvolupar el seu projecte vital.

La professora de la Universitat de Chicago identifica unes capacitats centrals referents a: vida; salut física; integritat física; sentits, imaginació i pensament; emocions; raó pràctica; afiliació; altres espècies; joc i control sobre el propi entorn.

Com sosté en la seva tesi doctoral Pindado⁵⁰ els drets que han de ser reconeguts per al desenvolupament d'aquestes capacitats, en la mesura que guarden relació amb les capacitats centrals de l'ésser humà, han de ser catalogats com a drets fonamentals.

Si seguim la teoria de les capacitats, el nivell de prestacions necessari per a cada individu resulta variable quant a la seva entitat i naturalesa i el seu propi pla de vida. Cada persona resulta un fi en si mateixa.

Tant la Convenció de les Nacions Unides sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat com el Text refós de la Llei general de drets de les persones amb discapacitat⁵¹ (des d'ara TRDPDYS) han introduït el concepte de capacitats al llarg del text com a principi del sistema.

50. Op.cit.

51. Reial Decret Legislatiu 1/2013, de 29 de novembre, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei general de drets de les persones amb discapacitat i de la seva inclusió social. «BOE» núm. 289, de 3 de desembre de 2013, pàgines 95.635-95.673 (39 pàgs.)

2.2 La garantia del dret a viure de manera independent i a ser inclòs/sa en la comunitat.

La Convenció de les Nacions Unides sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat sorgeix del mateix col·lectiu de persones amb discapacitat, que escala a nivell internacional i insta les Nacions Unides a dur a terme els treballs de redacció i aprovació d'una convenció internacional. En tan sols una dècada els estats es van posar d'acord, quan normalment triguen uns vint-i-cinc anys per articular i negociar un tractat internacional.

L'article 19 de la Convenció de les Nacions Unides sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat recull el dret de les persones amb discapacitat "a viure de manera independent i a ser inclòs/osa en la comunitat" en igualtat de condicions, amb opcions iguals a les de les altres persones, i obliga els estats part a adoptar mesures efectives i pertinents per facilitar el ple exercici del dret i la seva plena inclusió i participació en la comunitat, i assegura que la persona tingui l'oportunitat de triar el seu lloc de residència i on i amb qui viure, i que tingui accés a una varietat de serveis, inclosa l'assistència personal que sigui necessària per facilitar la seva existència i la seva inclusió en la comunitat i per evitar el seu aïllament.

Aquest dret ha de ser considerat alhora com un principi que informi totes les accions en benefici de les persones amb discapacitat.

La Convenció és supervisada i interpretada pels representants de les persones amb discapacitat en el Comitè sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat.

La vida independent constitueix un dels eixos de l'acció proposat per a les persones amb discapacitat en l'Informe 2011 de l'Alt Comissionat per als Drets Humans de l'ONU, qui en el seu Comentari General 5 sobre persones amb discapacitat (apartat 16), declara

que, per solucionar la passada i present situació discriminatòria, i evitar una discriminació futura, la legislació no només ha de facilitar a les persones amb discapacitat solucions judicials tant com sigui possible i apropiat, sinó que les administracions també han de posar en marxa programes socials que els permetin viure de manera inclusiva, autònoma i independent.

On són els límits d'aquests programes i mesures de suport no és una pregunta fàcil de resoldre, és per això que al llarg d'aquest estudi intentarem posar en qüestió alguns dels límits a l'exercici dels drets de les persones amb discapacitat que els poders públics estan aplicant.

Recentment, el Comitè de Drets de les Persones amb Discapacitat de les Nacions Unides va aprovar en la 18a sessió celebrada a l'agost del 2017 l'Observació General número 5 (2017) relatiu al sentit interpretatiu que han de donar els Estats part a l'article 19 de la Convenció referent al dret a viure de manera independent i ser inclòs/osa en la comunitat. Recorda als estats que, per complir les seves obligacions, han d'assegurar el gaudi per part de tots els ciutadans del dret a viure de manera independent i ser inclòs/osa en la comunitat.

Considera que l'article 19 de la Convenció té un caràcter singular i està relacionat amb la resta dels drets recollits en la Convenció, i ha de ser considerat com una condició prèvia per a l'aplicació íntegra dels drets reconeguts en la Convenció.

Ens recorda també que l'article 19 porta associats drets civils, polítics, socials i culturals i és un exemple de la interrelació, la interdependència i la indivisibilitat de tots els drets humans.

El dret a una vida independent i a ser inclòs/a en la comunitat només es pot realitzar si es compleixen tots els drets civils, socials i

culturals consagrats en la Convenció. La teoria moderna dels drets humans reconeix que, per poder exercir els drets humans, cal dotar la persona dels suports necessaris.

L'article 2.h) del TRDPCDYS defineix el terme vida independent com: “la situació en la qual la persona amb discapacitat exerceix el poder de decisió sobre la seva pròpia existència i participa activament en la vida de la seva comunitat, d'acord amb el dret al lliure desenvolupament de la personalitat “.

La Llei 39/2006, de 14 de desembre de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència (BOE 15 desembre 2006, núm. 299) d'ara endavant Llei 39/2006, estableix el dret a l'autonomia personal i a l'atenció de les persones en situació de dependència com un dret de titularitat universal, que es garanteix mitjançant un conjunt de prestacions i serveis. El model d'atenció passa, entre d'altres, pel de cures familiars o de l'assistència personal, i de serveis com la teleassistència, o l'ajuda a domicili, en funció del grau de dependència. Totes elles són un conjunt de mesures que contribueixen en major o menor mesura al model de vida independent.

El TRDPCDYS va perdre l'oportunitat d'impregnar-se —en tota la seva magnitud— del principi de viure de manera independent, i el va formular en relació amb l'accessibilitat, i va instar els poders públics perquè adoptessin les mesures pertinents per assegurar l'accessibilitat universal, en igualtat de condicions amb les altres persones.

Són d'especial consideració per a la satisfacció d'aquest principi els suports personals com ens recorda l'apartat 33 de l'Informe de l'Alt Comissionat, amb la finalitat de millorar el seu nivell d'independència en la seva vida diària i l'exercici dels seus drets.

Aquests suports, entre els quals s'ha de situar l'assistència personal, s'han de posar a disposició de les persones amb discapacitat per a donar compliment al principi jurídic de vida independent.

La llista de suports resulta oberta i poden ser múltiples.

En aquest sentit l'Ajuntament de Barcelona ha posat en marxa una bateria de mesures de suport per al foment de l'autonomia personal i la vida independent de les persones amb discapacitat.

2.3 Anàlisi especial del Servei Municipal d'Assistència Personal de l'Ajuntament de Barcelona

Els moviments associatius i reivindicatius de les persones amb discapacitat són els que han fet canviar la realitat social, legal i administrativa.

L'any 2006 s'inicia en el si de l'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat de l'Ajuntament de Barcelona, el Projecte per a l'Autonomia Personal i la Vida Independent -projecte que s'havia començat a perfilar ja l'any 2002 a través del grup de treball amb les entitats del moviment de vida independentment com una nova opció perquè les persones amb discapacitat física poguessin viure tan autònomament com fos possible a casa i s'autogestionessin l'ajuda personal que necessiten a través de la nova figura de l'assistent personal. Es tractava d'una opció més, a escollir per la persona, perquè les persones amb discapacitat física puguin viure una vida autònoma i activa en la mesura del possible i com a alternativa a l'ingrés en una residència, alhora que fent possible que la família no hagués d'assumir tota l'atenció.

L'Ajuntament de Barcelona, davant el mandat que es deriva de l'article 170 de la Carta Municipal de Barcelona segons el qual ha de contribuir a fer real i efectiva la igualtat, garantint i facilitant a tots els seus ciutadans l'accés als serveis que tendeixin a afavorir un desenvolupament lliure i ple de la persona i dels col·lectius en la societat, especialment en cas de limitacions i mancances; en constatar que les quanties de la prestació d'assistència personal establertes en la normativa són insuficient per portar un projecte de vida independent - i fins i tot per a cobrir les necessitats bàsiques de la vida diària-, va decidir garantir un nivell addicional de protecció mitjançant un increment de la quantia màxima de la prestació fixada amb caràcter general. D'aquesta manera converteix en viable el projecte de vida independent que a nivell individual perfila cada persona beneficiària en el seu pla d'activitats personals.

Després de més d'una dècada, el Servei Municipal d'Assistència Personal dona suport a la vida independent de cinquanta persones amb discapacitat que resideixen a Barcelona a través de la figura de l'assistent personal que permet que aquestes persones puguin dur a terme el seu projecte vital d'una manera més autònoma.

L'element clau és el paper decisor de la persona beneficiària en l'ús i el funcionament del servei, ja que és ella qui decideix quan, com i en quines activitats de la seva vida utilitzarà l'assistència personal. La persona beneficiària també té el poder de decisió sobre la persona que desenvoluparà el paper d'assistent personal i l'entitat gestora de la prestació.

El Servei Municipal d'Assistència Personal es concep com un servei flexible i completament adaptat a les necessitats de la persona beneficiària. Com a conseqüència, les funcions de l'assistent personal són molt diverses i es poden desenvolupar en qualsevol àmbit de vida de la persona; higiene personal, alimentació, relacions so-

cials, família, educació, formatiu, treball, participació ciutadana, oci o altres.

Els objectius del Servei Municipal d'Assistència Personal són:

1. Facilitar l'autonomia personal, l'exercici de l'autodeterminació i la presa de decisions de les persones beneficiàries.
2. Prevenir o compensar la pèrdua d'autonomia personal, i donar suport per a realitzar les activitats de la vida diària (AVD).
3. Donar suport a activitats de caràcter laboral, formatiu, de relació social, cultural i de participació en la vida associativa.
4. Possibilitar que les persones i famílies puguin romandre al seu domicili i en el seu entorn habitual i evitar així l'ingrés en institucions residencials.
5. Reduir la càrrega que es produeix en l'entorn familiar per l'atenció a la persona amb discapacitat.

El Servei Municipal d'Assistència Personal és un servei social especialitzat, gestionat per l'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat de l'Ajuntament de Barcelona.

La Xarxa de Serveis Socials, recollida en la Llei 12/2007, d'11 d'octubre, de Serveis Socials de Catalunya, es manifesta a través de l'entitat local, que, segons estableixen els articles 31.1.f i 32.d de la Llei 12 / 2007, d'11 d'octubre, pot promoure la creació de serveis corresponents a l'àmbit propi dels serveis socials especialitzats i gestionar-los en coordinació amb la Generalitat.

El Servei Municipal d'Assistència Personal per a l'Autonomia Personal i Vida Independent per a persones amb discapacitat s'emmarca en aquest àmbit, i inclou la figura de l'assistent personal en la seva missió de promoció de la vida independent.

La Llei 22/1998, de 30 de desembre, de la Carta Municipal de Barcelona, recull en el seu article 107 entre les funcions en matèria de serveis socials que es desenvolupen en l'àmbit municipal de Barcelona la de programar, prestar i gestionar els serveis especialitzats de tercer nivell i els serveis socials especialitzats de segon nivell, de l'article 11 del Decret legislatiu 17/1994, derogat per la Llei 12/2007, d'11 d'octubre, de serveis socials. La referència als serveis especialitzats de segon i tercer nivell l'hauríem d'entendre a hores d'ara d'acord amb la Llei 12/2007, als serveis socials especialitzats destinats a les persones amb discapacitat enumerats en el Catàleg de Serveis de la Llei en els epígrafs 1.2 .3 i següents. Aquests serveis no són només rehabilitadors o residencials, sinó que incorporen la autonomia personal i la vida independent com a eix de servei i inclouen el Servei Municipal d'Assistència Personal.

El text de la Carta Municipal de Barcelona regula la creació del Consorci de Serveis Socials de Barcelona, consorci participat per l'Ajuntament de Barcelona i la Generalitat de Catalunya i li atribueix la gestió dels serveis residencials.

En paral·lel l'estructura municipal es completa amb l'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat, ens municipal encarregat d'impulsar les polítiques municipals en matèria de discapacitat, i que ha anat assumint la gestió dels serveis socials especialitzats destinats a les persones amb discapacitat entre els quals podem destacar el Servei de Transport Adaptat i Assistit, el Servei Municipal d'Assistència Personal per a l'Autonomia Personal i la Vida Independent, i més recentment el Programa d'Accessibilitat.

És a través de la figura jurídica del Contracte Programa subscrit entre el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies, anteriorment anomenat Departament de Benestar i Família de la Generalitat de Catalunya, i l'Ajuntament de Barcelona, on es fixen els serveis a finançar, els objectius que han de complir, les accions a

desenvolupar, els recursos i la manera d'avaluació d'aquests. El Servei Municipal d'Assistència Personal està cofinançat per la Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de Barcelona.

El Servei Municipal d'Assistència Personal per a l'Autonomia Personal i Vida Independent va ser creat per resolució de la Gerència de Qualitat de Vida, Igualtat i Esports, que va actuar per delegació de l'Alcaldia, en data 9 de novembre de l'any 2011.

El Servei resideix des de l'any 2013 a l'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat, que depèn al seu torn de Gerència de Drets Socials de l'Ajuntament de Barcelona i actualment compta amb cinquanta-una persones beneficiàries (2018).

El Servei està descrit en el Catàleg Virtual de Serveis Socials de l'Ajuntament de Barcelona com a servei social especialitzat. S'hi recull la informació referent a com es realitza el tràmit, qui ho pot sol·licitar, la documentació necessària, on es pot realitzar el tràmit i l'organisme responsable.

La sol·licitud s'ha de presentar al Servei d'Atenció al Públic de l'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat telefònicament o electrònicament, i cal acreditar els requisits necessaris per accedir al servei.

A continuació, un o una professional contacta amb la persona interessada per explicar-li el servei i concertar una entrevista.

Seguidament es realitza juntament amb la persona beneficiària el pla d'activitats. Es tracta d'un document que recull les activitats més importants i la necessitat d'assistència personal expressada en hores.

Finalment, ses signa un acord amb la persona beneficiària on consta la concessió d'una subvenció anual i l'empresa o entitat escollida per aquesta per realitzar el servei.

La persona beneficiària decideix en tot moment quan, on i de quina manera vol que se li presti el servei.

Mensualment l'empresa o entitat prestadora del servei presenta la factura conformada per la persona beneficiària a l'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat (IMPD).

Fins a l'any 2015 era incompatible el Servei Municipal d'Assistència Personal amb qualsevol prestació o servei de la Llei 39/2006. Les persones beneficiàries renunciaven al PIA. En l'actualitat el que fa el Servei Municipal d'Assistència Personal és ampliar la cobertura prestada pel PIA.

El Servei no és compatible amb el servei residencial, però sí que és compatible amb la teleassistència i en cas de disposar de cuidador no professional i / o el Servei d'Assistència domiciliària es descompta de la previsió d'hores a assignar segons el pla d'activitats, la seva equivalència.

La determinació de la prestació està establerta segons el grau de dependència i el pla d'activitats.

Els límits de l'assignació econòmica anual per a l'any 2016 van ser:

Grau II: 28.823,53 €. Equivalent a 1.929,28 hores / any d'AP.

Grau III: 31.164 € / any. Equivalent a 2.085,71 hores / any d'AP.

L'IMPD assumeix fins a les prestacions màximes referenciades i el valoritza d'acord amb un preu per hora d'assistència personal.

Es preveu que excepcionalment, i amb l'autorització prèvia expressa de l'IMPD, la persona beneficiària pugui destinar una part de la quantitat coberta a l'obtenció d'ajudes tècniques per reduir en el marc de la prestació de Serveis d'Assistència Personal, la despesa destinada a l'assistència personal.

La persona beneficiària recull en el pla d'activitats d'assistència Personal les activitats a les quals donarà suport l'assistència personal, l'horari i la seva distribució. En el mateix document es recullen altres aspectes de l'entorn social.

El Servei Municipal d'Assistència Personal pot acompanyar-se, si la situació de la persona beneficiària ho requereix, d'un dret d'habitatge en pisos compartits o cessió d'habitatge, o altres mesures per al foment de l'autonomia personal.

L'abonament de la prestació es fa directament a l'entitat o empresa prestadora del servei triada per la persona beneficiària prèvia presentació de la factura conformada per aquesta.

La modalitat de pagament és indirecte vinculat al servei, model "xec servei".

L'Administració, previ consentiment de la persona beneficiària, endossa (transfereix) la quantia de la prestació econòmica d'assistència personal que li correspondria a la persona, a l'entitat que aquesta triï per fer-li l'assistència. En aquest cas, és l'entitat la que justifica a l'Administració el servei que rep la persona, i la persona beneficiària és qui conforma la factura.

L'evolució de la despesa del programa / Servei Municipal d'Assistència Personal ha evolucionat des dels 301.594,96 € de l'any 2007 a l' 1.215.885,29 € (2016).

L'assistència personal és un dret d'aplicació progressiva, tal com el defineix l'Observació General que desenvolupa l'article 19 de la Convenció sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat, quan es refereix al desplegament dels serveis de suport que han de fer possible l'assoliment de una vida independent (19.b). Això obliga els estats a garantir un increment progressiu dels recursos destinats a proporcionar serveis de suport a les persones amb discapacitat que vulguin viure de manera independent fins a aconseguir la garantia d'aquest dret.

Això significa no retrocedir en el que s'ha aconseguit. Els recursos destinats a serveis de suport per a una vida independent no poden disminuir respecte dels exercicis anteriors, ni tampoc que quedin sense cap creixement mentre hi hagi desequilibri entre necessitats i recursos.

La persona beneficiària en qualsevol moment pot sol·licitar el canvi de gestor de la prestació dels seus serveis d'assistència personal, sempre que aquest nou gestor sigui una de les entitats acreditades.

Les entitats gestores de la prestació del servei han d'estar inscrites en el Registre d'Entitats, Serveis i Establiments Socials del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies, a la secció del servei d'assistència personal de suport en el 'acompanyament en activitats laborals, ocupacionals i / o formatives per al foment de l'autonomia personal i vida independent.

El Servei d'Assistència Personal es formalitza entre l'Administració i la persona beneficiària a través del document de l'Acord per a l'Assistència Personal, subscrit anualment entre les dues parts (persona beneficiària i IMPD). En el document es recull l'import màxim que l'Administració ha d'autoritzar com a despesa en concepte d'assistència personal a favor de la persona beneficiària d'acord amb els imports anteriorment esmentats, la necessitat

d'hores a cobrir i el seu grau de dependència, tot això a la vista del programa d'activitats personals.

El document recull també la valorització econòmica del Servei d'acord amb els criteris exposats, però no aplica el copagament per estar pendent aquest de regulació específica per part de l'Ajuntament de Barcelona.

La persona beneficiària comunica a l'IMPD l'entitat que ha escollit per a gestionar la contractació de l'assistència personal i autoritza l'Administració l'endós de les factures per al pagament directe d'aquests de manera mensual a l'entitat, prèvia validació de la factura per part de la persona beneficiària en consideració al nombre real d'hores prestades d'assistència personal.

3. REPTES DEL MODEL BARCELONA

La Convenció és un decàleg de drets (per a les persones amb discapacitat) i d'obligacions per als estats (poders públics). Dues cares d'una mateixa moneda que no poden anar separades. L'exercici efectiu dels drets passa per definir a través del diàleg civil polítiques públiques adequades.

Les ciutats no són actors en el sistema de les Nacions Unides. Estan representades a través dels estats, però és en les ciutats on transcorre la vida dels veïns i veïnes i és on es lliura la batalla diària per a l'exercici dels drets.

Parlar del dret a l'accessibilitat, educació inclusiva, a viure de manera independent i ser inclòs en la comunitat, dret a la salut, a l'atenció precoç, al treball amb suport, entre d'altres, ens porta necessàriament a parlar de les polítiques públiques que han de permetre l'exercici efectiu dels drets.

L'Ajuntament de Barcelona a través de l'organisme autònom Institut Municipal de Persones amb Discapacitat, des de l'any 1979 treballa per garantir els drets de les persones amb discapacitat o diversitat funcional de la nostra ciutat.

Si bé és cert que l'Ordre ASC / 471/2010, de 28 de setembre, reguladora de les prestacions i els i les professionals de l'assistència personal a Catalunya, ha desenvolupat aspectes que la normativa estatal va deixar pendants de desenvolupament; el Servei Municipal d'Assistència Personal de l'Ajuntament de Barcelona s'ha dotat d'uns criteris tècnics que estan en revisió amb vista a una major seguretat jurídica en l'exercici dels drets per part de les persones amb discapacitat de la ciutat de Barcelona.

Els reptes del model Barcelona de cara a la futura reglamentació del Servei, són:

Primer. Eliminar qualsevol limitació d'accés i permanència en el servei per raó d'edat, per tal de garantir així l'exercici del dret de totes les persones amb discapacitat a viure de manera independent i a ser incloses en la comunitat en les diferents etapes de la vida en condició d'igualtat .

Segon. Eliminar qualsevol limitació d'accés per tipologia de discapacitat i grau de dependència, tradicionalment limitat a discapacitat física i sordceguesa i grau de dependència II o III, per tal de garantir així el dret a viure de manera independent i a ser inclòs/osa en la comunitat de les persones amb altres tipus de discapacitat i graus de dependència.

Tercer. Revisar la naturalesa jurídica de l'acord d'assistència personal subscrit entre l'Administració i la persona beneficiària. Jurídicament l'assistència personal s'ha estat instrumentalitzant com una subvenció de concessió directa i de caràcter excepcional a la persona beneficiària, que s'atorga anualment. Aquesta mesura transitòria d'acció positiva hauria de donar pas al reconeixement i exercici efectiu d'un dret subjectiu, que doti de la necessària seguretat jurídica que necessita la persona beneficiària per poder exercir el seu projecte de vida independent en condicions d'igualtat.

Quart. Revisar el model d'acreditació de les entitats gestores i estudiar la possibilitat d'obrir un procés de concertació social de les entitats socials.

Cinquè. Les persones beneficiàries que s'han incorporat des de l'any 2016 al Servei Municipal d'Assistència Personal no han hagut de renunciar al PIA de la Llei 39/2006 com succeïa històricament. D'aquesta manera s'han preservat els seus drets subjectius i s'han

complementat per tal de fer viable el seu projecte de vida independent. Es treballa aquest aspecte de manera coordinada amb la Generalitat.

Sisè. Regular l'etapa que hi ha entre la sol·licitud i l'accés efectiu al Servei Municipal d'Assistència Personal, etapa en què la persona està incorporada a una llista d'espera de persones sol·licitants del servei. Cal fixar els criteris de prioritització en cas de limitació pressupostària.

Setè. Articular el diàleg civil amb el sector de la discapacitat i els seus actors rellevants, per definir el model de futur i la futura reglamentació del Servei Municipal d'Assistència Personal.

Tenim davant el repte de garantir l'exercici efectiu i gaudi dels drets per part de les persones amb discapacitat. Els poders públics hem de fer un llarg camí, anem de la mà?

BIBLIOGRAFIA

Álvarez Ramirez, G. (2015). *Estudi sobre les necessitats de les famílies de persones amb discapacitat*. Informes, Estudis i Investigació. Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat.

Asís Roig, R. de (2013). *Sobre discapacitat i drets*. Dykinson.

Cabra de Luna, M. A. "Un nou context per a l'efectivitat dels drets de les persones amb discapacitat". Dins L. C. Pérez Bueno (dir), *Cap a un dret de la discapacitat: Estudis en homenatge al professor Rafael de Lorenzo*.

Institut Municipal de Persones amb Discapacitat (2014). *Avaluació de l'impacte social del Servei d'Assistència Personal de l'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat*. Ajuntament de Barcelona.

López Pérez, M., i Ruiz Seisdedos, S. (2013). "Assistència personal: Eina per a una vida independent. Situació Actual". *Revista de Ciències Socials (desembre)*.

Lorenzo, R. de (2003). “El Futur de les persones amb discapacitat en el món”. Dins *Informe al Club de Roma*. Fundació ONCE.

Martínez-Pujalte López, A. (2016). *Principis bàsics del dret espanyol de la discapacitat*. Lliçó del Màster en Discapacitat, Autonomia Personal i Atenció a la Dependència. 2a ed. UIMP - Fundació Dret i Discapacitat.

Montañez Heredia, S. (2016). *Elaboració del pla individual d'atenció (PIA)*. Lliçó del Màster en Discapacitat, Autonomia Personal i Atenció a la Dependència. 2a ed. UIMP-Fundació Dret i Discapacitat.

Nussbaum, M. C. (2012). *Crea capacitats*. Paidós.

Pindado García, F. (2016). *Cap a una única catalogació dels drets fonamentals: Els drets econòmics, socials i culturals de les persones amb discapacitat com a drets fonamentals*. “Col·lecció Convenció ONU”. Cinca,.

Raz, J. (1986). *The Morality of freedom*. Oxford University Press.

Romañach, J., i Lobato, M. (2005). *Diversitat funcional, nou terme per a la lluita per la dignitat en la diversitat de l'ésser humà*. Fòrum de Vida Independentment (maig).

Urmeneta Sanromà, X. (2012). “David i Goliat: de vegades els petits també guanyen”. Dins Alfredo Hidalgo Lavié (coord.), *Treball social en defensa de l'assistència personal: Reflexions i suggeriments sobre l'exercici professional del treballador social*. UNED.

MÈTODES D'INSERCIÓ SOCIAL DE LES PERSONES AMB DISCAPACITAT INTEL·LECTUAL

Josep Moya Ollé, psiquiatra. Centre de Salut Mental del Parc Taulí

SUMARI

1. Introducció
2. El context social
3. Tipologies de la discapacitat intel·lectual
4. Mètodes d'inserció de les persones amb discapacitat intel·lectual
5. Referències

1. INTRODUCCIÓ

S'entén per discapacitat intel·lectual aquella que afecta les persones que, per causes tant congènites com adquirides, presenten deficiències mentals. Aquest col·lectiu es caracteritza pel fet de tenir una funció intel·lectual inferior a la mitjana i una facilitat de comprensió i informació reduïda. Aquesta categoria no inclou les persones amb malaltia mental.

L'AAIDD (Associació Americana per a la Discapacitat Intel·lectual i les Discapacitats del Desenvolupament), referent en aquest camp des de mitjans de segle XIX, en la darrera definició de 2002 considera que “la discapacitat intel·lectual es caracteritza per limitacions significatives tant en el funcionament intel·lectual com en les capacitats adaptatives conceptuals, socials i d'adaptació pràctica. Aquesta discapacitat s'origina abans dels 18 anys” (Luckasson, 2002).

Segons dades facilitades pel Departament de Treball, Afers Socials i Famílies, al desembre del 2015 a Catalunya el nombre de persones amb discapacitat valorada era d'un total de 514.886, és a dir un 6,86 % de la població catalana.

La distribució per tipologies es presenta a la taula 1.

TAULA 1

Distribució per tipologies de la població amb discapacitat valorada a Catalunya

Font: Departament de Treball, Afers Socials i Famílies

Tipologia	Nombre absolut
Físics	590.360
Visuals	33.091
Auditius	29.330
Intel·lectuals	53.147
Mentals	102.185
No consta	6.773

La taula 1 mostra la distribució en nombres absoluts dels diferents tipus de discapacitat, en què destaquen les físiques, amb un total de 590.360 persones, i les mentals, amb un total de 102.185 persones. Pel que fa a les discapacitats intel·lectuals, sumen un total de 53.147 persones. No obstant això, cal assenyalar que en moltes ocasions es donen dos o més tipus de discapacitat en una mateixa persona, com, per exemple, mental i intel·lectual.

Per al conjunt d'aquestes persones, l'accés al món social, en general, i al món laboral, en particular, suposa un greu problema ja que, sovint, troben barreres infranquejables. La combinació de mitjans inaccessibles de transport públic, de barreres arquitectòniques i actitudinals, d'un atur crònic i d'una adjudicació insuficient de recursos per ajudar les persones amb discapacitat, fa que exercir una praxi laboral sigui, en moltes ocasions, una activitat marginal (De Lorenzo, 2004).

Les persones amb discapacitat intel·lectual constitueixen un grup vulnerable que s'ha vist i es veu afectat per la manera en la qual s'estructura i funciona la societat, cosa que provoca, en moltes ocasions, una situació d'exclusió. Això ha comportat la restricció dels seus drets bàsics i llibertats, i ha condicionat el seu desenvolupament personal, així com el fet de poder beneficiar-se dels recursos i serveis disponibles per a la població. A més, també minva la possibilitat de contribuir, amb les seves capacitats, al progrés de la societat.

El desig d'una vida plena i la necessitat de realització personal mouen totes les persones, però aquestes aspiracions no poden ser satisfetes si es troben restringits o ignorats els seus drets a la llibertat, la igualtat i la dignitat (Ministerio de Empleo y Seguridad Social, 2018).

La integració social de les persones amb discapacitat és un dret constitucional i correspon als poders públics portar a terme polítiques que eliminin les barreres que la impedeixen o la dificulten. La incorporació al mercat de treball d'aquest col·lectiu és un factor destacat per aconseguir la seva plena integració. Ara bé, per aconseguir-la, és necessari tenir molt present que la naturalesa de la discapacitat intel·lectual no es pot abordar a partir de premisses simples, centrades predominantment en un concepte borrós i polèmic: el quocient intel·lectual. En efecte, s'accepta que la puntuació del quocient intel·lectual (CI) és solament una imatge instantània, una visió estàtica d'un cervell dinàmic i en desenvolupament (Berger, 2015). Aquesta mateixa autora afegeix que, més enllà que les puntuacions canvien, una pregunta més important és si una sola prova pot mesurar les complexitats del cervell humà. La crítica està fonamentalment adreçada a les proves del CI quan es parteix del supòsit que hi ha una cosa general que s'anomena intel·ligència.

En efecte, si es consulten els manuals i tractats de neuropsicologia, es podrà comprovar que, sovint, es refereixen a les proves que mesuren la intel·ligència però sense definir-ne prèviament el significat. Hans Magnus Enzensberger va ironitzar sobre el terme quan va escriure que, si queda algú que cregui seriosament que intel·ligència és igual a intel·ligència, s'equivoca (Enzensberger, 2009). I per argumentar-ho apel·la a les diferències —picalloses— entre intel·ligència biològica i psicomètrica, motora i racional, analítica i creativa, lingüística i visual, cinestèsica i musical, pragmàtica i mecànica, espacial i lògico-matemàtica, etc. (Enzensberger, 2009, p. 16).

En aquest context, l'autora abans esmentada, Berger, dona l'exemple dels nens que poden heretar un conjunt d'habilitats, algunes altes i d'altres baixes, en lloc d'una habilitat intel·lectual general

És a partir d'aquesta constatació que ha sorgit el concepte d'intel·ligències múltiples, concepte encunyat pel psicòleg nord-americà Howard Gardner. Aquest investigador va estudiar diverses poblacions especials: nens prodigi, savis idiotes, nens autistes, nens amb problemes d'aprenentatge, entre d'altres, i tots ells presentaven perfils cognitius molt irregulars, perfils que eren i són molt difícils d'explicar en termes d'una visió unitària de la intel·ligència (Gardner, 2005). Per aquest autor, l'aspecte important a destacar és la pluralitat de l'intel·lecte. A més, les intel·ligències són potencials biològics en brut, que únicament poden observar-se en forma pura en individus que són, en un sentit tècnic, monstres. En pràcticament tots els altres, les intel·ligències treballen juntes per resoldre problemes i per assolir diversos fins culturals: vocacions, aficions i similars (Gardner, 2005, p. 30).

Per tant, tenint presents les dificultats inherents als conceptes d'intel·ligència i de quocient intel·lectual és útil i molt més just recórrer, de nou, a la definició de discapacitat intel·lectual donada per l'Associació Americana sobre Retard Mental (AARM) l'any 2002 i més concretament a les cinc dimensions:

- Dimensió I: Habilitats Intel·lectuals
- Dimensió II: Conducta adaptativa (conceptual, social i pràctica)
- Dimensió III: Participació, Interaccions i rols socials
- Dimensió IV: Salut (salut física, salut mental, etiologia)
- Dimensió V: Context (ambients i cultura)

La primera dimensió, habilitats intel·lectuals, fa referència a la capacitat mental general que inclou raonament, planificació, capacitat de resoldre problemes, pensar de manera abstracta, comprendre idees complexes, aprendre amb rapidesa i, finalment, aprendre de l'experiència. Aquest plantejament està relacionat amb l'estat actual de la recerca, que proposa que la millor manera d'explicar el funcionament intel·lectual és per un factor general

de la intel·ligència (Verdugo i Gutiérrez, 2011). Aquests autors adverteixen que aquest factor va més enllà del rendiment acadèmic o de la resposta als tests i es refereix a una àmplia i profunda capacitat per comprendre el nostre entorn.

La segona dimensió, que es refereix a la conducta adaptativa, inclou el conjunt d'habilitats conceptuals, socials i pràctiques apreses per les persones per a funcionar en la seva vida diària.

La tercera dimensió inclou aspectes com la participació, les interaccions i els rols socials i pretén avaluar les interaccions de l'individu amb les altres persones així com el rol social que desenvolupa. Els autors abans esmentats consideren que un funcionament adaptatiu del comportament de la persona es dona en la mesura que està activament implicada en el seu ambient. D'altra banda, els rols socials es refereixen a un conjunt d'activitats valorades com a normals per a un grup específic d'edat, i poden referir-se a aspectes personals, escolars, laborals, comunitaris, de lleure, espirituals, entre d'altres. En aquest context, la clínica mental mostra com aquesta dimensió pot estar profundament alterada en persones que, malgrat tenir un adequat factor general d'intel·ligència poden tenir greus mancances, limitacions o alteracions en l'àmbit participatiu. El cas més paradigmàtic és el dels individus amb un trastorn psicòtic paranoic, ja que tot el conjunt de les seves relacions interpersonals està condicionat per l'existència d'una idea delirant que els fa desconfiar sistemàticament dels altres o a considerar-los els seus enemics.

La quarta dimensió fa referència als aspectes de salut, física i mental, però entesos amb el significat que l'Organització Mundial de la Salut (OMS) els dona. Així, l'OMS considera que la salut és "un estat de complet benestar, físic, mental i social" però si prenem aquesta definició de manera literal resultarà molt difícil o impossible trobar alguna persona que reuneixi aquestes condicions ja

que si hi ha alguna cosa que els éssers humans tenim garantida és el malestar, tant el que prové del cos, constantment amenaçat per les més diverses dolències, com pel que prové de les relacions amb els altres.

Finalment, la cinquena dimensió inclou els aspectes contextuals, ambient i cultura, és a dir, descriu les condicions interrelacionades en les quals les persones viuen diàriament. Es tracta d'un plantejament ecològic que comprèn tres nivells: microsistema, l'espai social immediat; mesosistema, el veïnat, la comunitat i les organitzacions que proporcionen serveis, i, finalment, el macrosistema, que està constituït pels patrons generals de la cultura.

Tenir en compte aquestes cinc dimensions en l'avaluació de la discapacitat intel·lectual implica considerar la situació de la persona a partir d'una visió holística, precisa i ètica, i això permet elaborar un programa d'intervenció i suport molt més acurat.

2. EL CONTEXT SOCIAL

No es pot abordar la problemàtica de les persones amb discapacitat intel·lectual sense tenir en compte el context social en què viu la persona, la seva família i el seu entorn. De fet, qualsevol tipus de problemàtica que vulguem estudiar ha d'incloure el conjunt d'aspectes socials que en menor o major grau hi tindran un paper determinant.

Sense ànim de ser exhaustiu, proposo quatre aspectes que poden definir el model social actual.

- **La societat líquida.** La societat moderna líquida és aquella en la qual les condicions d'actuació dels seus membres canvien abans que les formes d'actuar es consolidin en uns hàbits i en unes rutines determinades (Bauman, 2006). Per aquest autor, les condicions de l'acció i les estratègies dissenyades per respondre-hi envolten amb rapidesa i són ja obsoletes abans que els agents tinguin opció de conèixer-les adequadament. Citant el mateix Bauman:

“Cada vegada resulta més difícil realitzar càlculs fidedignes i els pronòstics infal·libles són ja inimaginables: si, d'una banda, ens són desconegudes la major part de les variables de les equacions, de l'altra, cap estimació de la seva evolució futura pot ser considerada plena i verdaderament fiable” (Bauman, 2006, p. 9).

El mateix autor, unes línies més endavant, escriu que en la societat líquida, es necessita córrer amb totes les forces per a mantenir-nos en el mateix lloc, però allunyats del cubell d'escombraries al qual estan condemnats els del furgó de la cua (Bauman, 2006, p.11).

- **La societat de la por.** L'experiència del dia a dia ens mostra, i això els professionals de la salut mental ho constatem dia rere dia, que vivim en una societat que està marcada pel sentiment de por. La por és símptoma d'una situació social d'incertesa en la qual la classe majoritària veu perillar el seu futur i la persona es veu abocada a un món en el qual ja no se sent arrecerada ni representada (Bude, 2017). Així, la població jove, malgrat poder presentar els millors certificats que acrediten la seva formació, viu en un marc que alguns ja anomenen la generació de les pràctiques, que els porta a haver de guanyar-se la vida a canvi de sous baixos fins a poder rebre alguna vegada una oferta laboral interessant i digna. Però no solament afecta els joves, també la població adulta i les persones grans, que escolten de manera recurrent que el futur de les pensions està amenaçat fins al punt d'arribar a una situació de col·lapse.

I en el cas concret de les persones amb discapacitat intel·lectual, això es concreta en un conjunt de preguntes que poden assolir nivells dramàtics: el nostre fill o filla tindrà una discapacitat intel·lectual? I, en el cas afirmatiu, quina en serà la causa? I si és genètica, quin dels dos progenitors li ha transmès? Quin serà el dispositiu assistencial més adient? Podrà assistir a una escola ordinària? I si és així, podrà seguir els currículums sense excessives dificultats o bé necessitarà un centre d'educació especial? La seva discapacitat estarà causada per una malaltia progressiva? Podrà ocupar un lloc de treball "normal" o haurà de recórrer a un centre especial de treball? I si ni tan sols pot acollir-se a l'opció anterior, haurà de ser atès en un centre de teràpia ocupacional? S'hi adaptarà bé? Tindrà bona relació amb els companys i companyes? Haurà de fer un seguiment en un servei mèdic especialitzat? A salut mental? I si és així, tolerarà bé les medicacions que li prescriuïn? I si ha de prendre

diverses medicacions, podran aparèixer interferències adverses entre elles?

Així i moltes més preguntes són les que plantegen les famílies i, també els mateixos afectats, quan s'adrecen als professionals; unes preguntes davant les quals no hi ha respostes simples.

- **La societat psicopolítica.** El concepte de psicopolítica ha estat elaborat pel filòsof sud-coreà Byung-Chul Han. Aquest autor sosté que el neoliberalisme, com una forma de mutació del capitalisme, converteix el treballador en empresari. El neoliberalisme, i no la revolució comunista, elimina la classe treballadora sotmesa a l'explotació aliena. Actualment, cadascú és un treballador que s'explota a si mateix; cadascú és amo i esclau en una persona (Han, 2014). Aquest autor explica que qui fracassa en la societat neoliberal del rendiment se'n fa a si mateix responsable i se n'avergonyeix, en lloc de posar en dubte la societat o el sistema. En el règim neoliberal de l'autoexplotació cadascú adreça l'agressió cap a si mateix i aquesta autoagressivitat no converteix l'explotat en revolucionari sinó en depressiu. En efecte, angoixa i depressió són els diagnòstics més prevalents en els dispositius de salut mental i això està condicionat pels factors socials, culturals i econòmics. En un estudi realitzat pel nostre equip per dilucidar els efectes de la crisi econòmica en la salut mental de la població, vam poder comprovar com moltes de les persones en situació d'atur perllongat se sentien culpables d'haver perdut el lloc de treball (Moya, Anguera, De Armas, Sató i Fornells, 2015).

- **La societat del descens.** Si bé per als països del Primer Món i fins als anys vuitanta del segle passat, la societat es caracteritzava per l'efecte ascensor, consistent en el fet que tant

els rics com els pobres pujaven en el mateix ascensor encara que es mantinguessin les diferències socials, des de llavors, i molt especialment en l'època actual, la metàfora adient és la de les escales mecàniques (Nachtwey, 2017). Aquesta metàfora significa que mentre que uns pocs acomodats ja han arribat a la planta superior i poden mirar cap a avall o al seu voltant, per a la majoria, que encara no ha arribat a la planta superior, l'escala ha canviat la direcció del trajecte i va cap a avall. I els més afectats per aquesta escala mecànica que va cap a avall són els joves, que, com ja s'ha indicat abans, malgrat tenir uns bons nivells de formació es veuen obligats a desenvolupar tasques complexes rebent uns sous indignes.

Aquests quatre punts ens permeten dibuixar el panorama social en el qual s'insereixen les problemàtiques de les persones amb discapacitat intel·lectual i de les seves famílies.

3. TIPOLOGIES DE LA DISCAPACITAT INTEL·LECTUAL

Durant dècades, el funcionament intel·lectual i la seva gravetat es van mesurar mitjançant el càlcul del quocient intel·lectual (CI), que, com ja s'ha indicat abans (apartat 1), presenta un conjunt de limitacions i no és útil a l'hora de determinar el nivell de suport que requereix una persona amb discapacitat intel·lectual. No obstant això, a partir de la publicació de la cinquena edició del Manual diagnòstic y estadístico de los trastornos mentals (DSM 5), elaborat per l'Associació Americana de Psiquiatria (APA), s'ha establert una nova modalitat de criteris per especificar la gravetat. Els nivells de gravetat (lleu, moderat, greu i profund) es defineixen segons el funcionament adaptatiu i els nivells de suport que necessiten les persones afectades (APA, 2014).

Els nivells de suport són els següents: intermitent, limitat, extens i generalitzat. El nivell de suport intermitent inclou aquells casos que requereixen una intervenció puntual, la qual pot ser recurrent i de curta durada. El nivell de suport limitat és aquell de durada limitada, no intermitent, de menor intensitat que el suport extens. A més, es dona en entorns específics. El nivell extens és el que es dona de forma regular i il·limitada, i és de menor intensitat que el suport generalitzat. Finalment, el suport generalitzat és indefinit, pot donar-se al llarg de tota la vida, és d'alta intensitat i pot implicar diversos contextos o la seva totalitat (García, Esteba i Viñas, 2018) (taula 2).

La taula 2 mostra la relació entre el grau de discapacitat intel·lectual, el nivell de CI i el grau de suport que requereixen les persones amb DI i pot ser una bona guia per a la presa de decisions.

TAULA 2

Tipologies de discapacitat intel·lectual (DI) segons el DSM 5

(adaptat de García, Esteba i Viñas, 2018)

TIPOLOGÍA	CARACTERÍSTIQUES
DI lleu CI: entre 50-55 i 70	Els individus necessiten certa ajuda en les tasques complexes de la vida quotidiana. Solen necessitar ajuda per prendre decisions sobre la cura de la salut i sobre qüestions legals. Nivell de suport intermitent
DI moderada CI: entre 35-40 i 50-55	Activitat laboral tutelada. Necessiten pautes concretes per tenir cura de si mateixos. Necessiten normalment ajuda addicional i oportunitats d'aprenentatge durant un període de temps llarg. Nivell de suport moderat
DI greu CI: entre 20-25 i 35-40	La persona necessita ajuda per a totes les activitats de la vida quotidiana. L'individu necessita supervisió constant. Poden presentar comportaments inadaptats. Nivell de suport extens.
DI profunda CI: < 20-25	La persona depèn dels altres per a tots els aspectes de la cura física diària, la salut i la seguretat. Poden gaudir d'activitats recreatives però sempre amb l'ajuda dels altres. Nivell de suport generalitzat.

4. MÈTODES D'INSERCIÓ DE LES PERSONES AMB DISCAPACITAT INTEL·LECTUAL

A l'hora de plantejar els mètodes d'inserció social i laboral de les persones amb discapacitat intel·lectual cal advertir d'on venim, és a dir, com s'ha abordat el problema en les dècades anteriors.

En primer lloc, les avaluacions diagnòstiques precàries. En efecte, si examinem els historials de moltes de les persones que són ateses ja sigui en residències, en centres de rehabilitació o en centres especials de treball ens adonarem del caràcter imprecís dels diagnòstics mèdics així com de absència, en molts casos, dels necessaris seguiments regulars i globals. Així, termes com retard mental o trastorn d'espectre autista, sense més especificacions, són molt generals i engloben processos clínics molt heterogenis. A més, sovint manquen dades crucials com són les anàlisis genètiques, exploracions neurològiques, endocrines, oftalmològiques o psiquiàtriques, per citar-ne algunes. Serveixi a tall d'exemple una breu vinyeta clínica. Es tracta d'un adolescent de quinze anys a qui des de petit se li va diagnosticar un retard mental i, posteriorment, un trastorn de conducta. Les primeres anàlisis genètiques no varen poder demostrar cap tipus d'alteració però, uns anys després, es va trobar una rara alteració consistent en una microduplicació 16p11.2. Aquesta alteració genètica pot manifestar-se de molt diverses maneres i requereix un abordatge terapèutic multidisciplinari. A més, el diagnòstic permet practicar un consell genètic i ajudar la família en el maneig de la problemàtica conductual derivada de la malaltia.

En segon lloc, no hi ha un referent clínic que faci la funció de gestor del cas, és a dir, que coordini els diversos procediments mèdics i socials i articuli i sintetitzi les informacions elaborades pels diferents actors professionals que intervenen en l'atenció de la persona afectada.

En tercer lloc, i relacionat amb el punt anterior, no es produeix un treball en xarxa que faciliti i potenciï les sinergies necessàries i eviti les possibles interferències entre els diversos professionals. El treball en xarxa implica acords de cooperació, d'aliances i de reciprocitat. Aquestes noves pràctiques cooperatives es creen amb la voluntat de trobar sortides per intervenir en una realitat social que és complexa. Ara bé, és obvi que aquesta visió de la xarxa comporta dues coses: a) que els problemes que cal resoldre són de naturalesa complexa i, per tant, no els pot abordar únicament un servei o una especialitat; b) que la cooperació i la reciprocitat requereixen la voluntat dels actors per implicar-s'hi (Moya, 2012). Massa sovint, aquests acords no es donen.

El model que es proposa per a realitzar un treball assistencial holístic, eficaç i ètic inclou tres moments:

- I) Avaluació
- II) Diagnosi
- III) Intervenció

La primera inclou els següents procediments:

- Avaluació pediàtrica
- Avaluació neurològica
- Avaluació neuropsicològica
- Avaluació psicopatològica

La segona ha d'establir els següents punts (García, Esteba i Viñas, 2018):

- Fenotip, amb la finalitat de conèixer la causa de la discapacitat
- El nivell de discapacitat intel·lectual, procediment previ abans de fer una exploració neuropsicològica.
- Les característiques intrínseques de la persona, és a dir, aspectes com la motivació, el temps de reacció, el cansament o la possibilitat de descompensacions conductuals.

- El deteriorament cognitiu.
- Els possibles dèficits sensorials (auditiu, visuals, somato-sensorials), molt freqüents en les persones amb DI.
- Els tractaments farmacològics, també molt freqüents en persones amb DI un exemple molt clàssic, els tractaments amb psicofàrmacs i/o anticonvulsants.
- Els trastorns comòrbids, que solen presentar-se en persones amb DI. Així, podem trobar diagnòstics com el trastorn d'espectre autista, l'hipotiroïdisme o l'epilèpsia.

Finalment, la intervenció, inclou els punts següents:

- Atenció en un centre de diagnòstic i atenció precoç.
- Escolarització ordinària vs. educació especial.
- Intervenció del Servei de Salut Mental per a Persones amb Discapacitat Intel·lectual.
- Inserció laboral (centre especial de treball o centre de teràpia ocupacional).
- Formació ad hoc adreçada als professionals de la salut.
- Suport i formació ad hoc als professionals educatius.
- Suport i formació als professionals dels CET i CO.
- Treball en xarxa.
- Sistemes d'informació compartida interprofessional.

La figura 1 il·lustra aquests procediments.

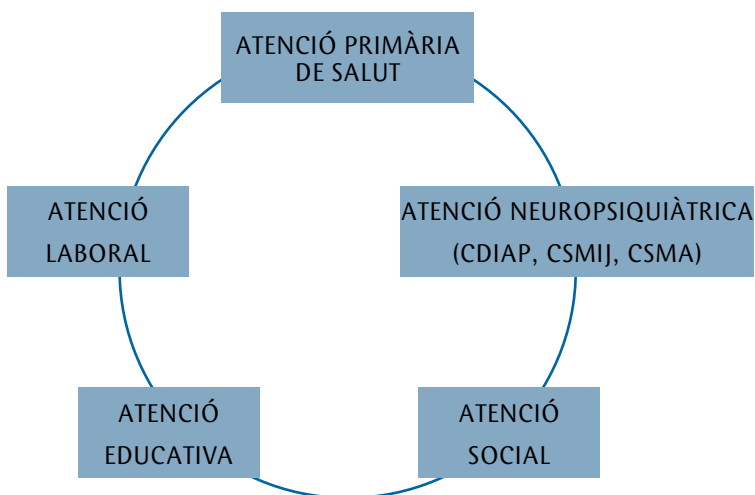

Figura 1. Model d'atenció en xarxa a les persones amb DI.

Un model d'aquestes característiques és el que s'ha implementat a la població de Berga, més concretament en el Taller Coloma, que inclou un servei de teràpia ocupacional, un centre especial de treball i una residència. A més, compta amb un CDIAP i un servei de suport a la llar. El Taller Coloma ha incorporat la figura d'un metge psiquiatre consultor amb experiència en l'atenció a les persones amb DI. El metge fa atenció directa als pacients i a les seves famílies, a més, es coordina amb els professionals de la residència, del transport adaptat, dels serveis socials i de les ABS. Això permet fer una diagnosi global, que supera els límits inherents a la visita mèdica, ja que té en compte les avaluacions dels professionals que passen més temps amb la persona amb discapacitat intel·lectual. D'aquesta manera, la presa de decisions és més acurada i eficaç. For a bo poder generalitzar aquesta modalitat de treball.

5. REFERÈNCIES

- Asociación Americana de Psiquiatría (APA) (2014). *Manual diagnóstico y estadístico de los trastornos mentales*. Madrid: Panamericana.
- Bauman, Z. (2006). *Vida líquida*. Barcelona: Paidós.
- Berger, K. (2015). *Psicología del desarrollo*. Madrid: Panamericana.
- Bude, H. (2017). *La sociedad del miedo*. Barcelona: Herder.
- Enzensberger, H. (2009). *En el laberinto de la inteligencia*. Barcelona: Anagrama.
- García, J., Esteba, S., i Viñas, M. (2018). *Neuropsicología de la discapacidad intelectual de origen genético*. Madrid: Síntesis.
- Gardner, H. (2005). *Inteligencias múltiples*. Barcelona: Paidós.
- Han, B.-C. (2014). *Psicopolítica*. Barcelona: Herder.
- Lorenzo, R. de (2004). *El futuro de los discapacitados en el mundo: El empleo como factor determinante para la inclusión*. Revista del Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales, 73-90.
- Luckasson, R., Borthwick-Duffy, S., Buntix, W.H.E., Coulter, D.L., Craig, E.E., Reeve, A., i cols.(2002). *Mental Retardation. Definition, classification and systems of supports* (10ena ed.). Washington, D.C.: American Association on Mental Retardation.
- Ministerio de Empleo y Seguridad Social (2018). *Integración laboral de las personas con discapacidad*. Madrid: Ministerio de Empleo y Seguridad Social.
- Moya, J. (2012). *Elements bàsics de salut mental per a professionals de l'àmbit social*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Benestar Social i Família. RED-Ediciones.
- Moya, J., Anguera, M., Armas, M. de, Sató, J., i Fornells, E. (2015). *Impacto de la crisis económica en la salud mental de la población*. Revista de Enfermería y Salud Mental, 5-15.
- Nachtwey, O. (2017). *La sociedad del descenso*. Barcelona: Paidós.
- Verdugo, M. A., i Gutiérrez, B. (2011). *Discapacidad intelectual: Adaptación social y problemas de comportamiento*. Madrid: Pirámide.

RES SOBRE LES PERSONES AMB DISCAPACITAT, SENSE LES PERSONES AMB DISCAPACITAT

Antonio Guillén Martínez, president de COCARMÍ

SUMARI

1. Introducció
2. La Convenció sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat
3. Deu anys avançant conceptes, deu anys denunciant incompliments
4. Propostes des del sector de la discapacitat
 - 1a. Adaptar la legislació
 - 2a. Presa de consciència
 - 3a. Revisió de les polítiques públiques
 - 4a. Revisió del pressupost
 - 5a. Formació a grups específics
 - 6a. Estratègia d'accessibilitat
 - 7a. Referent sobre discapacitat al Govern
 - 8a. Millora de les estadístiques
5. “Res sobre nosaltres sense nosaltres”

1. INTRODUCCIÓ

El Comitè Català de Representants de Persones amb Discapacitat (COCARMI) som la veu d'aquelles persones a qui la Convenció de Nacions Unides ens reconeix com a subjectes de drets humans: les persones amb discapacitat.

Com a plataforma representativa unitària d'incidència política, dins del moviment CERMI, actuem com a entitat de referència i interlocució de la discapacitat davant dels poders públics i la societat. La nostra finalitat és generar el canvi social necessari per a la millora de les condicions de vida i ciutadania de les 551.440 persones que tenim una discapacitat reconeguda legalment a Catalunya. Una xifra que ha incrementat un 166,15 % en els darrers vint anys.

Aquestes dades no fan més que posar en relleu que aconseguir la igualtat de drets i d'accés de les persones amb discapacitat té una enorme repercussió en la situació social i econòmica del nostre país. A més, atès el progressiu envelliment de la població i l'increment dels problemes crònics de salut associats a la discapacitat, el nombre de persones amb algun tipus de discapacitat no parará de créixer els propers anys.

A Catalunya vam iniciar la nostra activitat l'any 1998, abans de l'aprovació de la Convenció, aglutinant les principals federacions i organitzacions del sector que donen veu a la diversitat del nostre col·lectiu: discapacitat física, orgànica, intel·lectual, auditiva, visual, pluridiscapacitat i trastorn mental; i vam conciliar les peculiaritats de cada discapacitat concreta. Actualment representem gairebé 700 entitats a tot el territori.

Representem el 7,3 % de la població catalana, una minoria que ha estat condemnada durant molts anys a la prostració i a la relegació. Per això és molt important canviar les condicions estructurals perquè ens sentim valuosos i respectats en la vida en comunitat.

En aquest sentit, la Convenció ha estat el més rellevant que s'ha produït en molt temps en matèria d'inclusió de les persones amb discapacitat, ja que ens ha permès fer valdre els nostres drets davant de qualsevol discriminació. Es tracta d'un instrument de drets humans amb una dimensió explícita de desenvolupament social, en què es reafirma que totes les persones amb qualsevol tipus de discapacitat hem de poder gaudir de tots els drets humans i llibertats fonamentals en igualtat de condicions amb la resta de persones. Per tot això, podem afirmar que la Convenció té un clar enfocament inclusiu en la defensa dels drets humans.

La seva aprovació va marcar un canvi en el concepte de discapacitat, passant d'una preocupació en matèria de benestar social a una qüestió de drets humans, reconeixent que les barreres i els prejudicis de la societat constitueixen en si mateixos una discapacitat.

És a dir, l'entorn té un paper determinant en la discapacitat si l'entenen com un desajustament entre l'ecosistema social i les diferents capacitats de les persones. Entre els principals obstacles per facilitar l'adaptació de l'entorn a les persones amb discapacitat hi ha: les polítiques i normes insuficients, les actituds negatives basades en prejudicis, la prestació insuficient de serveis, el finançament insuficient, la falta de consulta, participació i dades, així com la falta d'accessibilitat.

Tot això produeix com a efecte sobre les persones amb discapacitat que tinguem pitjors resultats sanitaris i acadèmics, menor participació econòmica, taxes més altes de pobresa, major dependència i participació limitada. I el resultat de tot això és que, en plena societat del coneixement, quan la democratització generalitzada permet comptar amb el coneixement de tota la ciutadania, el talent del nostre col·lectiu està en risc de ser desaprofitat.

2. LA CONVENCIÓ SOBRE ELS DRETS DE LES PERSONES AMB DISCAPACITAT

Aquest any se celebren deu anys de l'entrada en vigor de la Convenció, i això ens obliga a reflexionar sobre com hem avançat en el reconeixement i consolidació dels nostres drets en clau de drets humans. Tots som conscients que encara ens queda molt camí per recórrer, que no hem obtingut els resultats que esperàvem i, per tant, que és necessari que tothom, començant per les persones amb discapacitat i les nostres famílies, amb la col·laboració dels nostres representants a les institucions, iniciem sense més demores aquest canvi de model.

En primer lloc, l'aproximació de la discapacitat es basava en el model de la prescindència, que es caracteritzava per la justificació religiosa de la discapacitat i per la consideració que la persona amb discapacitat no tenia res per aportar a la comunitat. Això implicava que socialment es considerava la persona amb discapacitat com un ésser la vida del qual no valia la pena de viure.

Posteriorment, va aparèixer el model medicorehabilitador, que segueix influint en l'organització dels serveis i les accions directes destinades a les persones amb discapacitat, previ a la Convenció. El seu plantejament de la discapacitat era que hi havia un dèficit d'origen físic, fisiològic o funcional de la persona, i insistia en les limitacions funcionals d'aquesta; i va contribuir a generar un ampli coneixement sobre normes de salut i classificació de les persones amb discapacitat com a subjectes desviats de la norma que necessiten ser curats, modificats i normalitzats. Aquest model ha fomentat la cultura de la dependència de les persones amb discapacitat.

A mitjans del segle XX, davant de les limitacions del model anterior, sorgeix el model social que planteja un enfocament que per-

met entendre la discapacitat de forma relativa segons el context de la persona, i contribueix a la identificació, modificació i supressió de les barreres que obstaculitzen l'exercici dels drets amb les mateixes condicions que la resta de la població. Es tracta de situacions de discriminació que afecten l'accés i les oportunitats al món laboral, l'habitatge, l'educació, el transport i els serveis de suport.

Aquest model és el que recull la Convenció, redactada en estreta col·laboració amb les entitats internacionals representatives del moviment associatiu de la discapacitat, i que és el nostre marc de referència en el desenvolupament de qualsevol llei o norma que afecti els nostres drets. Alhora que tampoc podem oblidar que cal considerar altres tractats internacionals sobre drets humans com la Convenció sobre els Drets de la Infància i la Convenció sobre l'Eliminació de totes les formes de Discriminació contra la Dona.

Un aspecte d'especial rellevància i significació és l'elecció de la terminologia amb què les persones amb discapacitat i les seves famílies volen presentar-se a la societat. En aquest sentit, des del COCARMÍ, com a representació col·lectiva del moviment social de la discapacitat a Catalunya, per la incidència política, interpretem i expremem el sentiment majoritari d'utilitzar la terminologia de la Convenció, ja que és la que ens identifica com a col·lectiu i la que ens dona seguretat jurídica a l'hora d'exercir els nostres drets. A més, la legitimitat per l'autodesignació pertany clarament a la discapacitat organitzada i no pot ser substituïda per ningú. D'altra banda, compromesos amb el marc mundial normatiu de drets de les persones amb discapacitat, cal dir que la Convenció només utilitza els termes "persones amb discapacitat" per referir-se al col·lectiu, i "discapacitat" per referir-se a la realitat personal i social. L'ús d'altres terminologies per referir-se al col·lectiu poden resultar confuses i, fins i tot, poden amagar la realitat, cosa que pot afectar l'enfocament inclusiu i de defensa de drets.

3. DEU ANYS AVANÇANT CONCEPTES, DEU ANYS DENUNCIANT INCOMPLIMENTS

Tots som conscients que l'entrada en vigor de la Convenció va coincidir amb la crisi econòmica i amb l'aplicació d'importantes retallades de despesa pública i, per tant, qualsevol anàlisi, per optimista que sigui, posarà en relleu que encara ens queda molt camí per recórrer i que no hem obtingut els resultats que esperàvem.

La complexa situació política que estem vivint a Catalunya, amb la intervenció de la Generalitat de Catalunya, també està afectant l'activitat ordinària de les entitats i, com a conseqüència, les persones amb discapacitat i les seves famílies.

Però les persones amb discapacitat sempre hem lluitat per garantir els nostres drets, i el context actual no pot servir d'excusa per deixar d'apostar pel canvi de paradigma en el tracte a les persones amb discapacitat. Aquests anys hem hagut de repensar les nostres maneres de fer, de formar part d'una societat canviant, líquida. Però aquest canvi constant ha de tenir com a base tot allò que ja havíem aconseguit en el reconeixement i consolidació dels drets de les persones amb discapacitat com a drets humans.

Per tot això, cal dur a terme processos d'apoderament de les persones amb discapacitat i dotar-nos dels recursos necessaris perquè sigui real la lliure elecció, en igualtat de condicions que la resta de la ciutadania. Hem d'iniciar processos d'autonomia personal i incentivar el model de vida independent, i, fins i tot, processos de desinstitucionalització en el cas que sigui possible. I el canvi comença en i per nosaltres: les mateixes persones amb discapacitat i les nostres famílies.

Les institucions i la cultura institucional han representat en els últims dos segles la principal forma d'atenció cap a les persones amb

discapacitat, aïllant-nos de la comunitat i restringint el control sobre les nostres pròpies vides.

En el nostre país hi ha molts elements que perpetuen el model institucional, com són les retallades econòmiques en els serveis socials, la falta de serveis específics que procurin el benestar de les persones amb discapacitat que viuen en la comunitat i la falta de compromís per invertir en el canvi de model i restablir les bases de l'atenció dirigida a les persones amb discapacitat d'acord amb la Convenció sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat.

Aquest model institucional es caracteritza per:

- La despersonalització i tracte grupal cap a les persones.
- Control sobre la vida de la persona i sobre les seves activitats quotidianes mitjançant normes i rutines rígides.
- Falta d'estimulació de la pròpia autonomia.
- Aïllament de la persona, de la família i de la comunitat.
- Baixes condicions de vida.

Com a alternativa al model institucional, el model d'atenció basat en la comunitat es presenta com l'estratègia actual que millor contribueix al fet que les persones siguem ateses amb dignitat, exercim els nostres drets en igualtat de condicions que la resta de la població, tinguem el control sobre la nostra vida i visquem de forma inclusiva en la comunitat.

La provisió dels serveis necessaris per viure en la comunitat ha de donar resposta a les necessitats de les persones que necessiten suports específics i evitar un deteriorament del benestar de la persona amb discapacitat que viu en un context ordinari. Entre aquests serveis específics, destaquen:

- Serveis d'atenció de salut.
- Sistemes de resposta enfront de les crisis.
- Assistència per a l'habitatge.

- Sosteniment dels ingressos.
- Suport a les xarxes socials de persones que viuen en la comunitat.

A més, les persones amb discapacitat, a través de les seves organitzacions representatives, han de participar en l'assessorament als proveïdors d'aquests serveis, controlar-ne la qualitat i vetllar perquè siguin apropiats per a les necessitats específiques de les persones amb discapacitat.

També és important que les persones amb discapacitat tinguin accés a serveis d'orientació oferts per altres persones amb discapacitat i amb experiències similars. Igualment, han de rebre orientació del servei que elles triïn, en igualtat de condicions que la resta de persones, per tal de tenir, així, l'oportunitat de ser representades de manera adequada en les organitzacions de persones amb discapacitat.

4. PROPOSTES DES DEL SECTOR DE LA DISCAPACITAT PER IMPLEMENTAR LA CONVENCIÓ SOBRE ELS DRETS DE LES PERSONES AMB DISCAPACITAT EN EL NOSTRE PAÍS. CAL SEGUIR ELS PASSOS SEGÜENTS:

1a. Adaptar la legislació

Cal una revisió sistemàtica de la legislació vigent, tant la que fa referència a les persones amb discapacitat com altres legislacions que siguin rellevants per al col·lectiu, com les relatives a educació, ocupació, mobilitat o electoral, entre d'altres. També cal legislar sobre la discriminació basada en la discapacitat, inclòs l'àmbit privat.

Per aquest motiu, en primer lloc proposem aprovar una Llei catalana de drets, no discriminació i inclusió en la comunitat de les persones amb discapacitat, com a norma general de referència de la discapacitat a Catalunya. Aquesta Llei haurà de servir com a instrument legal per adaptar la normativa catalana, transversalment, als principis, valors i mandats de la Convenció. D'aquesta manera, seguiríem l'exemple d'altres comunitats autònomes que ja han avançat en aquest àmbit, com són Andalusia, Castella i Lleó, Castella-la Manxa i la Comunitat Valenciana.

En segon lloc, proposem la creació al Parlament de Catalunya d'una comissió legislativa sobre discapacitat encarregada d'analitzar la situació de les persones amb discapacitat i les seves famílies al territori i formular propostes i recomanacions de millora, així com fer el seguiment de les polítiques públiques de discapacitat del Govern de la Generalitat. Aquest espai de debat ja existeix en altres parlaments, com el de Cantàbria, Castellà i Lleó, Castella-la Manxa, Comunitat de Madrid i Navarra, i ha servit per disposar d'un espai de debat i diàleg permanent amb els grups parlamentaris que, alhora, garanteix la visió transversal que han de garantir totes les polítiques dirigides a les persones amb discapacitat.

En tercer lloc, i com a document de suport, l'any 2013 des del COCARMÍ vam elaborar un informe no exhaustiu, que proposava canvis legislatius per adaptar el nostre marc normatiu al nou model que configurava la Convenció. En aquell estudi es va detectar que calia modificar la legislació catalana en matèria de:

- Igualtat, no discriminació i accessibilitat.
- Telecomunicacions i societat de la informació.
- Propietat horitzontal.
- Espais públics urbanitzats, infraestructures i edificació.
- Transports.
- Béns i serveis a disposició del públic.
- Relacions amb les administracions públiques i funció pública.
- Administració de justícia.
- Patrimoni cultural, de conformitat amb el que preveu la legislació de patrimoni històric.
- Ocupació.
- Àmbit sanitari. Autonomia del pacient amb discapacitat, atenció sanitària i donacions.
- Seguiment de la legislació a Catalunya i relació amb l'Observatori Estatal de la Discapacitat.
- Protecció civil.
- Comunicació.
- Cooperació internacional.
- Règim sancionador.

A més, i amb caràcter transversal, també es va detectar que calia adoptar mesures d'acció positiva suplementàries en el cas de:

- Dones amb discapacitat.
- Nens i nenes amb discapacitat.
- Persones amb discapacitat amb més necessitats de suport per a l'exercici de la seva autonomia o per a la presa lliure de decisions.
- Persones amb discapacitat que viuen a l'àmbit rural.

2a. Presa de consciència

S'han d'emprendre accions de sensibilització sobre els drets de les persones amb discapacitat i sobre la Convenció sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat. Aquestes accions haurien de ser tant generals com específiques per a diferents grups objectiu.

És especialment important que aquestes accions de sensibilització també s'orientin a les persones amb discapacitat i les seves famílies i que això es faci amb la participació activa de les organitzacions representatives de persones amb discapacitat.

3a. Revisió de les polítiques públiques

La ratificació de la Convenció també obliga a revisar sistemàticament totes les polítiques públiques. Per tant, s'ha de revisar la coherència de les polítiques públiques actuals per garantir que siguin totalment accessibles per a totes les persones amb discapacitat.

A més, els serveis específics per a les persones amb discapacitat existents han de ser revisats per garantir que siguin totalment conformes a les disposicions de la Convenció. Aquesta revisió podria portar a la desaparició d'alguns d'aquests serveis (com les grans institucions residencials) per ser substituïts per nous serveis (suports basats en la comunitat) o per altres solucions completament accessibles.

4a. Revisió del pressupost

La implementació completa i efectiva de la Convenció requereix una major assignació de recursos, no només en les polítiques socials, sinó en totes les línies pressupostàries.

De fet, molts serveis estan infrafinançats i no es corresponen amb les necessitats de les persones. En conseqüència, la majoria de les persones amb discapacitat depenen de formes oficioses de suport, principalment de la família i les xarxes personals, a més d'haver de fer front al greuge econòmic que pateixen per raó de la seva discapacitat (23.090 € de mitjana a la ciutat de Barcelona).

A Catalunya, per exemple, l'any 2014 la despesa pública en discapacitat va ser de 414.700.387,69 €, cosa que representa l'1,15 % sobre el total del pressupost de la Generalitat.

5a. Formació a grups específics

A banda dels canvis legislatius i de polítiques públiques, també cal assegurar que tots els professionals encarregats d'implementar aquestes lleis i polítiques reben formació pel que fa als principis en què es basa la Convenció perquè els comprenguin plenament (sindicats, jutges, professionals de la salut, policies, proveïdors de serveis, empresaris...).

És important incloure mòduls sobre els drets de discapacitat (preferiblement realitzats per part de persones amb discapacitat) en totes les activitats generals de formació. També és imprescindible que totes les activitats de formació sobre drets humans incloguin la formació sobre els drets humans de les persones amb discapacitat.

6a. Estratègia d'accessibilitat

L'accessibilitat universal és un dels principals objectius de la Convenció i, per aquest motiu, cal assegurar que totes les infraestructures, els productes, els béns i serveis compleixen els estàndards d'accessibilitat, tant si són d'iniciativa pública com privada. A

més, cal tenir en compte que l'accessibilitat és un requisit necessari per poder exercir qualsevol dels altres drets que reconeix la Convenció.

Per aquest motiu, demanem que es completi el desenvolupament de la Llei

13/2014, d'accessibilitat, amb l'elaboració i aprovació del Codi d'accessibilitat a partir del diàleg amb les entitats representatives del moviment associatiu de la discapacitat.

7a. Referent sobre discapacitat al Govern

Cal que el referent del Govern per part de les persones amb discapacitat formi part del més alt nivell d'aquest, ja que cal garantir que té suficients competències per incidir transversalment en tots els àmbits.

A més, cada Conselleria/Departament hauria de disposar d'un referent de discapacitat, que hauria de coordinar el treball entre ells, i involucrar en les seves decisions les entitats representatives del moviment associatiu de la discapacitat.

8a. Millora de les estadístiques

Cal recollir dades que permetin mesurar i controlar com avança la situació dels drets humans de les persones amb discapacitat a Catalunya. Aquestes estadístiques no s'han de limitar a establir el nombre de persones amb discapacitat i la seva situació, sinó que també han de proporcionar informació sobre les barreres a les quals s'enfronten les persones amb discapacitat en els diferents àmbits de la vida (educació, salut, ocupació, mobilitat...).

5. “RES SOBRE NOSALTRES SENSE NOSALTRES”

Aquest és el lema que va estar present en totes les converses i negociacions de la Convenció sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat de les Nacions Unides, i que posa en relleu que cap representant no ha de decidir cap política sense la plena i directa participació de les persones amb discapacitat en les polítiques que ens afecten.

El dret de les persones amb discapacitat a participar en la vida política i pública en condicions d'igualtat amb la resta de persones inclou el dret a participar en la presa de decisions. Aquesta és una oportunitat per fomentar una governança satisfactòria i efectiva, i per impulsar la capacitat d'acció i l'apoderament de les persones amb discapacitat.

En aquest sentit, cal un compromís per articular normativament el diàleg civil, recollint els principis, els àmbits de diàleg i els interlocutors; assegurant la participació en les fases de planificació, execució, seguiment i avaluació de les persones amb discapacitat (incloses les dones i els infants amb discapacitat) i no només com a validadores del que s'ha decidit. Per a això s'ha de garantir que tots els sectors representatius tinguin cobertes mínimament les seves necessitats organitzatives, així com de mitjans humans i materials. I és que les persones amb discapacitat són les que millor coneixem el tipus de suport que necessitem i les barreres a què ens enfrontem per obtenir-lo.

A més, cal establir l'obligatorietat de fer informes previs d'avaluació de l'impacte de qualsevol norma o pla per determinar per endavant el seu impacte sobre les persones amb discapacitat i les seves famílies. La creació del Consell de la Discapacitat de Catalunya (CODISCAT) representa aquest espai de trobada, participació, proposta, debat, seguiment i avaluació entre l'Administració de

la Generalitat de Catalunya i el sector representatiu de la discapacitat.

També s'han d'incorporar els representants de les organitzacions de persones amb discapacitat i les seves famílies als òrgans de participació que existeixen a la Generalitat de Catalunya, amb els quals la discapacitat té una connexió directa (educació, ocupació, benestar social, sanitat, habitatge i edificació i urbanisme, transport, consum, justícia, noves tecnologies, igualtat i dona, etc.); i avançar cap a un model de cogestió entre usuaris i proveïdors de serveis.

D'altra banda, el voluntariat actiu de les persones amb discapacitat constitueix una manifestació de la solidaritat del nostre col·lectiu i el nostre compromís amb la comunitat. En aquest sentit, s'ha de garantir un suport efectiu a mesures que permetin el voluntariat social de les persones amb discapacitat, amb la finalitat que un major nombre de persones s'involucrin en activitats d'aquest tipus, donin suport a l'aprenentatge inter-pares i l'intercanvi i establiment de bones pràctiques a escala local, regional, nacional, europea i internacional.

Ponència V

LES NECESSITATS NO ATESES I LES PROPOSTES DE LES ENTITATS

Carme Guinea Comas, Pedagoga, presidenta de la Coordinadora
Catalana d'Entitats Tutelars

Sílvia Garcia Nogué Secretaria Tècnica de la Coordinadora
Catalana d'Entitats Tutelars

SUMARI

Índex

1. Introducció
2. Les institucions de protecció de la persona
3. Origen i evolució de les entitats tutelars a Catalunya
4. Model d'atenció a la persona de les entitats tutelars

1. INTRODUCCIÓ

L'Associació Catalana d'Entitats Tutelars (Coordinadora Tutelar) és una entitat de segon nivell que agrupa vint-i-tres entitats tutelars de Catalunya i que representa aproximadament un 30 % de la població atesa per entitats tutelars al territori, que en data 31 de desembre de 2016 era de 6.995 persones. El criteri d'unió entre elles és que totes exerceixen figures de suport i protecció de la persona. Els col·lectius d'atenció són les persones amb malaltia mental, discapacitat intel·lectual i amb malalties neurodegeneratives que afecten, principalment, la gent gran. La Coordinadora Tutelar té com a finalitat aconseguir la coordinació de les entitats que es dediquen al suport i protecció de les persones amb la capacitat d'obrar modificada per tal de millorar l'atenció i la defensa dels seus drets mitjançant la coordinació de tots els esforços que es desenvolupin en aquest camp.

Avui, encara tant les institucions de protecció de la persona com l'existència de les entitats tutelars és un àmbit molt desconegut; per això aprofitarem aquest espai per donar a conèixer com es pot donar suport i atenció a les persones.

2. LES INSTITUCIONS DE PROTECCIÓ DE LA PERSONA

La Convenció Internacional sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat (CIDPD) no és el principi ni el final del procés de reconeixement i defensa dels drets de les persones amb discapacitat. Aquesta evolució i transformació és fruit de la lluita de les persones amb discapacitat, de les seves famílies i de les entitats socials.

La principal aportació de la CIDPD és el canvi de paradigma de l'enfocament de les polítiques sobre discapacitat. De forma molt resumida podem dir que el canvi de paradigma es concreta en:

ANTECEDENTS

Perspectiva assistencial
de la discapacitat

Les persones amb discapacitat
eren objectes de tractament
i protecció social

Model mèdic o rehabilitador
que considerava la discapacitat
com un problema de la persona,
causat directament per una
malaltia, accident o condició
de la seva salut que requeria
assistència mèdica i rehabilitadora,
en forma d'un tractament
individualitzat prestat
per professionals

CIDPD

Perspectiva basada en els drets humans

Les persones amb discapacitat
son considerades com a subjectes
titulars de drets

Model social i de drets i capacitats que
configura la discapacitat com
un complex conjunt de condicions,
moltes de les quals estan originades
o agreujades per l'entorn social

Aquest canvi de paradigma suposa una transformació molt important en el model d'intervenció social en l'àmbit de les institucions de protecció de la persona, i que entre d'altres, es pot concretar en:

ANTECEDENTS

Capacitat jurídica i capacitat d'obrar
Model de representació / substitució
Interès superior de la persona
Proteccionisme / paternalisme

CIDPD

Capacitat jurídica
Model de suports
Respecte a la voluntat de la persona
Autonomia de la persona

El canvi de paradigma en el àmbit de les institucions de protecció de la persona troba el seu fonament jurídic en el no poc controvertit l'article 12 de la CIDPD que diu:

Art. 12. Igual reconeixement com a persona davant la llei.

1. Els estats part reafirmen que les persones amb discapacitat tenen dret a tot arreu al reconeixement de la seva personalitat jurídica.
2. Els estats part reconeixen que les persones amb discapacitat tenen capacitat jurídica en igualtat de condicions amb les altres en tots els aspectes de la vida.
3. Els estats part han d'adoptar les mesures pertinents per proporcionar a les persones amb discapacitat accés al suport que puguin necessitar en l'exercici de la seva capacitat jurídica.
4. Els estats part han d'assegurar que en totes les mesures relatives a l'exercici de la capacitat jurídica es proporcionin salvaguardes adequades i efectives per impedir els abusos de conformitat amb el dret internacional en matèria de drets humans. Aquestes salvaguardes han d'assegurar que les mesures relatives a l'exercici de la capacitat jurídica respectin els drets, la voluntat i les preferències de la persona, que no hi hagi conflicte d'interessos ni influència indeguda, que siguin proporcionals i adaptades a les circumstàncies

de la persona, que s'apliquin en el termini més curt possible i que estiguin subjectes a exàmens periòdics fets per una autoritat o un òrgan judicial competent, independent i imparcial. Les salvaguardes han de ser proporcionals al grau en què aquestes mesures afectin els drets i els interessos de les persones.

5. Sense perjudici del que es disposa en aquest article, els estats part han de prendre totes les mesures que siguin pertinents i efectives per garantir el dret de les persones amb discapacitat, en igualtat de condicions amb les altres, a ser propietàries i heretar béns, controlar els seus propis assumptes econòmics i tenir accés en igualtat de condicions a préstecs bancaris, hipoteques i altres modalitats de crèdit financer, i han de vetllar perquè les persones amb discapacitat no siguin privades dels seus béns de manera arbitrària.

Com ja hem dit la CIDPD va ser aprovada al 2006 i ratificada per l'Estat Espanyol al 2008 i va entrar en vigor el mateix any i per tant forma part del nostre ordenament jurídic com estableix l'article. 96.1 de la Constitució espanyola que diu textualment: Els tractats internacionals celebrats vàlidament formaran part de l'ordenament intern una vegada hagin estat publicats oficialment a Espanya (...).

El 30 de març de 2010, el Consell de Ministres va acordar aprovar l'Informe sobre les mesures necessàries per a l'adaptació de la legislació espanyola a la Convenció de l'ONU sobre els drets de les persones amb discapacitat; malgrat això, actualment la legislació en matèria de modificació de la capacitat i institucions de protecció no s'ha reformat. Si bé la Convenció és d'obligat compliment, ja que forma part de l'ordenament jurídic, la dissonància legislativa existent fa que no hi hagi un ple i efectiu reconeixement per falta d'adaptació de les figures de protecció al nou paradigma.

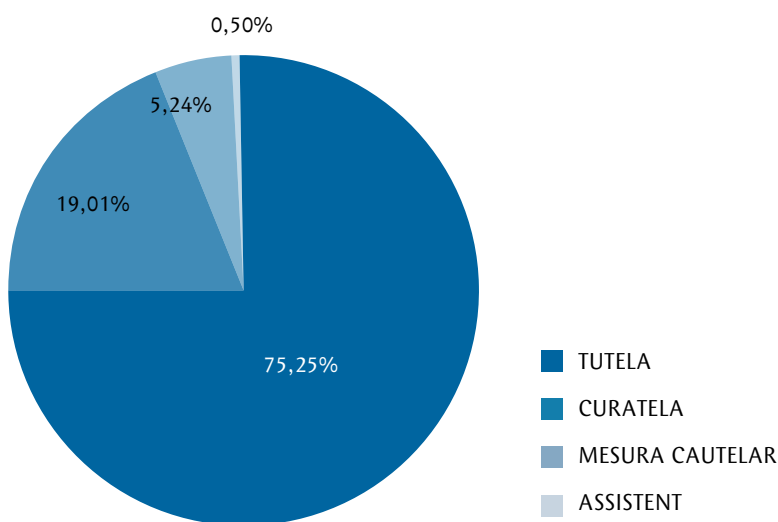
En l'àmbit català, i dins del marc de les seves competències, es va aprovar la Llei 25/2010, de 29 de juliol, del llibre segon del Codi civil de Catalunya, relatiu a la persona i la família, en què es regulen en el seu títol II les institucions de protecció de la persona. Hi conviuen les tradicionals figures de protecció: tutela, curatela, defensa judicial i guarda de fet; i s'introdueix com a novetat l'assistent. La institució de protecció de l'assistent incorpora els principis de la CIDPD. Les seves principals característiques i diferències en relació amb la tutela i curatela, que són les figures tradicionals, són:

- La persona ha de tenir una disminució no incapacitant de les seves facultats físiques o psíquiques que per tenir cura de si mateixa o dels seus béns requereixi el suport d'un assistent. No representa la pèrdua o modulació de la capacitat d'obrar.
- La persona sol·licita a l'autoritat judicial el nomenament d'un assistent. L'element clau és la voluntat de la persona a rebre el suport.
- L'autoritat judicial ha de respectar la voluntat de la persona que s'ha d'assistir pel que fa al nomenament o l'exclusió d'alguna persona per exercir la funció d'assistència. La persona designa l'assistent.
- El suport pot fer referència a l'àmbit personal i patrimonial però en tots els casos ha de respectar la voluntat i les opcions personals de l'assistent.

Aquesta figura de protecció respectaria plenament els principis inspiradors de la CIDPD. No obstant això, i per les característiques d'aquesta figura, no és aplicable a totes les persones que requereixen suport i per això conviu amb les institucions de protecció de la persona tradicionals que no han estat adaptades a la CIDPD i que entren en contradicció amb ella. Aquesta convivència és necessària perquè no tenim les eines jurídiques per donar resposta a aquelles persones que no reuneixen les condicions per accedir a un assistent o es neguen a rebre ajuda o no poden demanar-la per la

seva situació, però a les quals cal oferir una protecció ja que, en cas de no fer-ho, les deixariem en una situació de desemparament greu, i es vulnerarien els drets humans.

Cal destacar que, malgrat ser l'assistent una institució aplaudida ja que respecta els principis de la CIDPD, encara avui és minoritària. El 2016, amb un nombre total de 6.995 persones amb suport a Catalunya, només 35 persones tenien la figura de protecció de l'assistent.

Memòria sobre l'activitat de tuteles de l'any 2016 del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies de la Generalitat de Catalunya

El treball de difusió, l'experiència adquirida de les entitats, la superació de les reticències i resistència al canvi faran que aquesta figura es vagi desenvolupant i consolidant, i que esdevingui una eina útil i, sobretot, respectuosa amb la voluntat de la persona.

3. ORIGEN I EVOLUCIÓ DE LES ENTITATS TUTELARS A CATALUNYA

La societat civil catalana sempre ha tingut una forta tradició associativa i ha estat pionera a donar resposta a les noves necessitats socials. En aquest sentit, van ser els familiars de les persones amb discapacitat que els anys setanta es van mobilitzar per reivindicar la necessitat de crear les entitats tutelars per donar resposta a la pregunta: “Que serà del meu fill quan nosaltres no hi siguem?” Fins aleshores la resposta quedava, generalment, en l'entorn familiar, però els canvis socials que afectaven les estructures familiars tradicionals feien necessari trobar noves solucions. Alhora convivien altres realitats a les quals també s'havia de donar una resposta i que eren les situacions de desemparament, la no idoneïtat de la família i la claudicació familiar. La mobilització social és acompanyada del posterior reconeixement legal.

L'article 43 de la Constitució espanyola diu textualment: “Els poders públics duren a terme una política de previsió, tractament, rehabilitació i integració dels disminuïts físics, sensorials i psíquics, als quals es prestarà l'atenció especialitzada que requereixin, i els empararan especialment en la consecució dels drets que aquest títol atorga a tots els ciutadans”. Com ja hem dit el text constitucional, en regular a l'article 49 l'atenció a les persones amb discapacitat es va inspirar en el model mèdic o rehabilitador, predominant en el moment de ser aprovat però en el seu moment va ser un pas en el reconeixement dels seus drets.

Les entitats tutelars formarien part dels serveis especialitzats d'atenció a les persones amb discapacitat en relació amb la defensa i protecció dels seus drets i interessos.

La primera referència a les entitats tutelars la trobem a l'article 242 de la Llei 13/1983, de 24 d'octubre, de reforma del Codi civil,

que permet, per primera vegada, que també puguin ser tutors les persones jurídiques sense ànim de lucre i la finalitat de les quals sigui la protecció dels menors o dels incapacitats.

A Catalunya, la Llei 39/1991, de 30 de desembre, en el seu article 19, recollia la mateixa possibilitat, que després va ser regulat en l'article 185 del Codi de família, aprovat per la Llei 9/1998, de 15 de juliol.

Actualment es troben regulades a l'article 222-16 de la Llei 25/2010, de 29 de juliol, del llibre segon del Codi civil de Catalunya, relatiu a la persona i la família, que diu textualment: “Poden ésser titulars de la tutela les persones jurídiques sense ànim de lucre que es dediquin a la protecció de persones menors o incapacitades i que compleixin els requisits que estableix la llei.”

Per tant, les condicions que han de tenir totes les entitats tutelars són:

- Persones jurídiques sense ànim de lucre, principalment, són associacions i fundacions.
- La finalitat de les quals sigui la protecció de persones incapacitades

El Codi civil de Catalunya en el seu article 222-10.5 dona rellevància al paper de les entitats tutelars i reconeix la demanda de les famílies llargament defensada, i estableix que “Si no hi ha persones de l'entorn familiar o comunitari que vulguin assumir la tutela, l'autoritat judicial ha de designar persones jurídiques, públiques o privades, sense ànim de lucre, que la puguin assumir satisfactòriament”.

Si bé el legislador en aquest article obre la porta a l'existència de persones jurídiques públiques que exerceixin el càrrec el model de tutela català s'ha definit com “(...) un sistema de responsabilitat

pública, amb provisió privada, que regula els proveïdors d'aquest, finança, inspecciona i controla la prestació dels serveis...". El model català és un exemple d'èxit d'organització de la societat civil que mitjançant entitats privades sense ànim de lucre ha donat resposta a les necessitats i demandes de les famílies i altres realitats socials.

Aquest model s'inicia fa més de trenta anys amb les primeres entitats tutelars i s'ha anat desenvolupant. En aquest sentit, el Govern de la Generalitat d'acord amb el que estableix l'apartat 1 de la disposició addicional de la Llei 39/1991, de 30 de desembre, de la tutela i institucions tutelars crea en el Decret 188/1994, de 28 de juny, la Comissió d'Assessorament i Supervisió de les Persones Jurídiques sense Ànim de Lucre que tinguin atribuïda la tutela de menors i incapacitats (DOGC núm. 1930, de 5 d'agost de 1994). L'article 2 d'aquest Decret diu:

“Corresponen a la Comissió d'Assessorament i Supervisió, en relació amb les persones jurídiques sense ànim de lucre que exerceixen tuteles, les funcions següents:

2.1 Assessorar i prestar assistència tècnica en qüestions d'administració patrimonial, jurídiques i de qualsevol altra naturalesa derivades de l'exercici de la funció tutelar.

2.2 Supervisar l'exercici de les funcions de tutela encomanades per la llei.

2.3 Emetre informes i propostes a l'òrgan judicial competent sobre el nomenament, excusa o remoció com a tutors de persones jurídiques sense ànim de lucre.

2.4 Informar l'òrgan judicial de les circumstàncies en les quals es desenvolupa la tutela i altres aspectes relacionats amb les funcions de la Comissió en aquest àmbit.

2.5 Establir i actualitzar el cens de persones jurídiques tutelants en l'àmbit de Catalunya.

2.6 Coordinar-se amb l'òrgan judicial i altres institucions i

òrgans competents a fi de fer el seguiment de les entitats en l'exercici de la tutela així com pel que fa al seu nomenament.

2.7 Promoure, quan es consideri necessari, la creació de persones jurídiques sense ànim de lucre per a l'exercici de funcions tutelars en els diferents àmbits territorials.”

Un pas més en la consolidació de les entitats tutelars va ser la integració del servei de tutela per a gent gran, servei de tutela per a persones amb discapacitat intel·lectual i servei de tutela per a persones amb malaltia mental en el Sistema de serveis socials de Catalunya (Llei 12/2007, d'11 d'octubre, de serveis socials de Catalunya). L'evolució fa necessari garantir que les funcions tutelars siguin desenvolupades pel conjunt d'entitats tutelars sota un model únic que defineixi i reguli les condicions materials i funcionals d'aquest servei. En aquest sentit, les característiques bàsiques d'aquests serveis que es recullen en el Decret 151/2008, de 29 de juliol, pel qual s'aprova la Cartera de serveis socials 2008-2009, estableixen per a cadascun dels tipus de serveis la seva caracterització com a prestacions garantides. L'objectiu d'aquesta Llei és aconseguir que els serveis socials es prestin amb els requisits i estàndards de qualitat òptims necessaris per garantir la dignitat i la qualitat de vida de les persones.

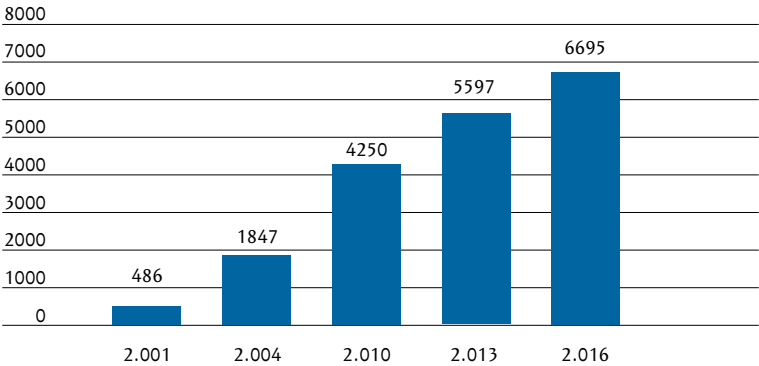
El Govern de la Generalitat de Catalunya en el Decret 142/2010, d'11 d'octubre, va aprovar la segona Cartera de serveis socials per al període 2010-2011.

La Llei 4/2017, de 29 de març, de pressupostos de la Generalitat de Catalunya per al 2017 prorroga la Cartera de serveis socials 2011, i és aquesta la vigent a data d'avui.

El model d'atenció del servei de tutela ha de garantir el suport a tota persona que ho requereixi. En els darrers anys hem viscut un

creixement molt significatiu del nombre de persones tutelades a Catalunya. El nombre de persones tutelades per entitats jurídiques s'ha incrementat de 486 a l'any 2001 a 6.695 l'any 2016.

Evolució del nombre de persones amb capacitat modificada tutelades per entitats:

Memòria sobre l'activitat de tuteles de l'any 2016 del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies de la Generalitat de Catalunya

Entre altres raons, la demanda creixent de serveis tutelars es troba en:

- La manca de criteris tècnics unificats a l'hora d'instar els processos de modificació de la capacitat, cosa que fa que es duguin a terme incapacitacions poc adequades.
- La major esperança de vida de totes les persones en la nostra societat, així com la cada vegada més freqüent supervivència dels fills discapacitats respecte dels seus pares.
- La transformació dels models de famílies. El model familiar està ràpidament evolucionant d'una concepció "àmplia" i "extensa" de la família a una configuració "nuclear". Els pares no volen delegar la responsabilitat que ells han assumit de protecció i suport del seu fill en els germans o altres familiars.
- La necessitat d'atendre les situacions de claudicació familiar que abans eren assumides per les famílies amb resignació i patiment.
- La necessitat d'atendre situacions de desemparament o de famílies no idònies per donar suport a la persona.
- La progressiva incorporació de la dona al món laboral i la consegüent crisi de la seva funció tradicional de suport informal a les persones dependents de la unitat familiar, cosa que fa que progressivament vagin aflorant necessitats socials que fins a aquesta data quedaven minimitzades per l'esforç de la dona.
- Una major sensibilitat social cap a la garantia de drets de tots els ciutadans.

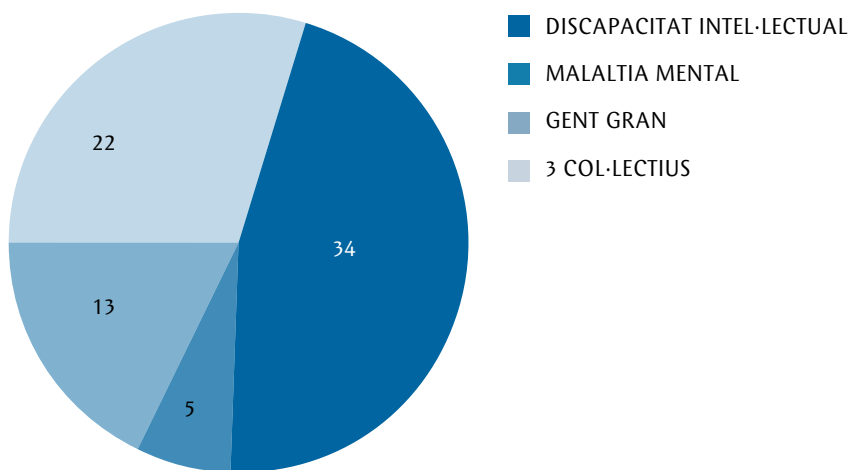
Les entitats tutelars són fermes defensores que no s'ha de modificar la capacitat a una persona per, entre d'altres, alguna de les raons següents:

- Per la falsa idea que s'atorgarà la plaça del recurs d'habitatge més fàcilment.
- Per resoldre situacions de pobresa o exclusió social.
- Pel fracàs dels recursos socials previs oferts a la persona.

Amb l'objectiu de marcar els criteris tècnics i psicosocials que guien la idoneïtat de la proposta de modificació de la capacitat i garantir que s'hagin esgotat prèviament tots els mecanismes previstos per donar suport a la persona, al 2008 l'ICASS (Institut Català d'Assistència i Serveis Socials) va impulsar l'elaboració del Protocol per l'aplicació de criteris de cribatge abans d'iniciar el procés d'incapacitació. Al 2017, fruit de la voluntat de revisar, actualitzar i adaptar el document a la CIDPD, es va publicar de nou amb el títol: Suport a l'exercici de la capacitat: protocol de cribatge abans d'iniciar un procés de modificació de la capacitat i criteris i recomanacions per al foment de l'autonomia en la presa de decisions.

El creixement del nombre de persones amb suport ha suposat la creació de noves entitats tutelars i el creixement de les existents. Al 2016 a Catalunya hi havia setanta-quatre entitats tutelars.

Distribució d'entitats Tutelars per col·lectius

Memòria sobre l'activitat de tuteles de l'any 2016 del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies de la Generalitat de Catalunya

4. MODEL D'ATENCIÓ A LA PERSONA DE LES ENTITATS TUTELARS

Tots els apartats del preàmbul de la CIDPD són importants però de tots ells volem destacar-ne el punt n) que diu: “Reconeixent la importància que per a les persones amb discapacitat revesteix la seva autonomia i independència individual, inclosa la llibertat de prendre les seves pròpies decisions.”

Entenem que aquest precepte és clau per a la dignitat de la persona. Actualment ens trobem amb la dificultat de poder conciliar aquest dret amb un sistema de suports d'atenció a la persona que es troben fortament regulats i estandarditzats. Les entitats prestadores de serveis es troben fent molts esforços per poder trobar l'equilibri entre garantir aquest dret i gestionar recursos que tinguin en compte el benestar de la persona, una gestió eficient i la minimització dels costos. En aquest sentit, fa anys que les entitats treballen amb la metodologia denominada planificació centrada en la persona.

La planificació centrada en la persona té com a objectiu que la persona, amb un grup de persones significatives per a ella, formuli el seu projecte vital. Conjuntament amb el seu grup de suport han d'establir les estratègies, els mitjans i les accions per anar assolint els objectius proposats que donaran compliment al seu pla de futur. Aquest pla de futur és individualitzat, tenint en compte la seva personalitat i circumstàncies personals, i d'acord amb els seus interessos, somnis i desitjos. La persona és la protagonista de la seva vida i en té el seu control per tal d'evitar així la frustració que altres prenguin decisions per ella. Això no vol dir que les persones que ofereixen els suports no tinguin la responsabilitat i l'obligació, quan la persona té la capacitat modificada, d'expressar allò que consideren que són decisions no adequades o, fins i tot, perjudicials per a la persona. Les persones que donen suport

són instruments per ajudar a la reflexió, ajudar a ser conscients de les conseqüències jurídiques i personals dels actes que es realitzen, ajudar a elaborar un criteri de risc –benefici equilibrat–, ajudar a elaborar el pensament que tenim el dret a equivocar-nos si som conscients de les responsabilitats de les nostres decisions, etc. La persona només pot ser plena i lliure quan exerceix tant els seus drets com les seves obligacions des del coneixement de les conseqüències jurídiques dels seus actes.

Els professionals de suport ofereixen a la persona l'oportunitat de comptar amb aquells recursos i suports que necessita per arribar al seu somni o la seva visió de futur d'acord amb els seus valors.

Perquè això sigui possible, cal un canvi en la concepció dels serveis, ja que hem de passar del plantejament que les persones s'ajustin als serveis ja existents, al que admet que les persones expressin les seves necessitats i els seus desitjos, i que sigui a partir de llavors quan s'ofereixin suports que l'ajudin a poder aconseguir-ho, a poder tenir una veritable qualitat de vida.

En aquesta metodologia de planificació centrada en la persona se'ns plantegen dues qüestions importants:

- Com actuem quan la persona ja no pot expressar la seva voluntat?
- Com ajudem les famílies i professionals a superar les pors i angoixes que sovint desperta el fet que la persona prengui decisions per si mateixa quan fins ara hem donat suport des d'un paradigma paternalista/assistencialista/proteccionista?

En el primer supòsit, fins ara, sempre es pensava en l'interès superior de la persona, que és un criteri vàlid, però que cal posar-lo en joc amb les dades de què disposem de la personalitat de la persona i de la seva evolució i trajectòria vital, i d'acord amb això poder

posar-nos en el seu lloc i valorar com ella hauria pres decisions en cas de poder fer-ho per si mateixa. S'entén que aquesta seria la forma més respectuosa de prendre decisions per ella quan ja no és possible que ho faci per si mateixa.

En el segon supòsit, entenem la por de molts pares al fet que els seus fills assumeixin riscos, i la seva resposta és la sobreprotecció i, en ocasions, la limitació de la vida de la persona. És en els entorns familiars on, en moltes ocasions, es detecta un baix nivell d'autonomia en persones que tenen capacitat per assolir-ne molta més. I és aquesta sobreprotecció i paternalisme el que ha fet que no hagin desenvolupat tot el seu potencial. A les famílies els hem de traslladar que la sobreprotecció ens condueix al desemparament ja que deixen la persona sense les eines per defensar-se per si mateixa i assumir responsabilitats. No volem que es llegeixi en clau de crítica, al contrari, la intenció de dir això és reforçar la importància que les famílies rebin suport i formació per potenciar al màxim les capacitats dels seus fills i no substituir-los. Som conscients de l'esforç que això suposa i del sentiment de vulnerabilitat i fragilitat que desperten, motiu pel qual s'actua de forma paternalista, però des d'aquí els volem encoratjar a treballar per la seva autonomia i desenvolupament del seu projecte vital individual.

Els serveis de tutela, com els altres recursos especialitzats d'atenció a la persona, porten anys treballant amb la metodologia de planificació centrada en la persona. Aquest suport es dona, d'acord amb el que estableix la sentència de modificació de la capacitat, des de les àrees social, jurídica i econòmica. Cada una d'aquestes àrees vetlla per la detecció, la mobilització, la dinamització, la coordinació i el foment dels diversos suports (naturals, comunitaris i especialitzats) que requereixi la persona per assolir els seus objectius.

Totes aquestes àrees del servei de tutela tenen com a objectius (alguns d'ells recollits textualment a la llei):

- Garantir el seu benestar.
- Garantir el respecte i l'exercici de tots els seus drets i interessos.
- Promoure la seva autonomia personal.
- Possibilitar el seu desenvolupament integral i promoure les seves habilitats.
- Possibilitar la seva integració, incorporació i participació plena en tots els àmbits de la vida social.
- Procurar-li els suports humans, personals, afectius i relacionals que necessita.
- Acompanyar-la durant el desenvolupament vital, donant-li suport i afecte.
- Vetllar per ella.
- Procurar-li educació i formació integral.
- Promoure la màxima recuperació possible de les seves capacitats.
- Procurar la seva manutenció i promoure la seva salut, en el sentit més ampli possible.
- Representar-la en totes les accions, activitats, etc., en què sigui necessari i exercir tots els seus drets en defensa d'aquests (d'acord i dins dels límits que en cada cas s'estableixin en la resolució judicial corresponent).
- Administrar-li els béns amb total lleialtat i transparència, d'acord amb l'encàrrec realitzat per l'autoritat judicial competent.
- Vetllar per la seva evolució en els serveis socials o d'altres tipus als quals assisteixi.

Els serveis de tutela compten, per a cada una de les àrees de suport, amb professionals especialitzats. L'àrea social està formada per un referent i un auxiliar de tutela, que són les persones que tenen el contacte més directe i regular amb la persona. Ells són

els responsables d'elaborar amb la persona el seu pla individual d'atenció i d'acompanyar-lo en el seu assoliment. L'àrea econòmica està formada per auxiliars comptables i auxiliars administratius, i l'àrea jurídica per un advocat i un auxiliar administratiu. Totes les àrees es troben interrelacionades, connectades, i són necessàries per al desenvolupament del projecte vital de la persona. Per això, és fonamental el treball en equip. I no només en equip sinó també en xarxa ja que la persona pot rebre diferents tipus de suport proporcionats des de l'entorn natural de la persona, comunitari i especialitzat, i és necessari que tots ells treballin de forma coordinada per donar suport al desenvolupament del projecte vital de la persona.

Aquest treball és d'una gran complexitat. Els professionals han de donar resposta a les variables vitals inherents a cada persona. Sovint l'exercici del càrrec està sotmès a fortes pressions que poden ser de caràcter ètic o social. Davant la gravetat d'algunes situacions, com poden ser els embarassos no desitjats, el consum de tòxics, la negació a prendre medicació o l'adhesió al tractament, els escapoliments, etc., les entitats de suport no sempre troben, a nivell social i institucional, els recursos i suports necessaris per poder oferir la millor solució.

Les entitats de suport, amb els professionals que les sostenen, estan necessàriament immerses en una dinàmica de formació permanent. L'abordatge de les situacions complexes abans mencionades només és possible sota una supervisió continuada de tot l'equip professional que ha de recórrer a les orientacions de diferents especialistes que poden proporcionar una mirada externa, tècnica i especialitzada de cada tema.

Les trobades de l'equip professional, les supervisions i la recerca pedagògica proporcionen la solidesa necessària per introduir canvis en l'orientació més tradicional i ens mantenen oberts en la recerca de nous models de protecció.

L'exercici del càrrec vol dir acompanyar la persona amb la capacitat modificada temporalment o al llarg de tot el seu procés vital. Aquest acompanyament ens fa diferents d'altres entitats del sector que tenen amb la persona una actuació més temporal i en un aspecte molt concret de la seva vida. Els professionals de les entitats de suport són agents actius de canvi i transformació de la vida de les persones, dels recursos i de la societat.

Aquests suports es donen sota el control i supervisió judicial. Però han estat els mateixos instruments de control, que han establert les entitats mitjançant la creació dels espais de reflexió ètica, els que han donat un plus al ferm treball de les entitats. Més enllà de les obligacions legals controlades i supervisades per l'autoritat judicial, les entitats s'han dotat d'un marc ètic i instruments de reflexió i debat que fa que les decisions que generin dilemes ètics puguin rebre l'orientació dels espais de reflexió ètica. Aquests espais reforcen els professionals i de nou posen la vida de la persona en el centre.

ANNEX NORMATIU

Llei general de drets de les persones amb discapacitat i de la seva inclusió social

Espanya va ratificar la Convenció i el seu Protocol facultatiu el 21 d'abril de 2008, i va entrar en vigor el 3 de maig d'aquell mateix any. A partir d'aquest moment, i de conformitat amb el que estableix l'apartat primer de l'article 96 de la Constitució espanyola de 1978, forma part de l'ordenament intern, i per això resultà necessària l'adaptació i modificació de diverses normes per fer efectius els drets que la Convenció recull. Això va portar a la Llei general de drets de les persones amb discapacitat i de la seva inclusió social, el text vigent de la qual s'inclou en aquest epígraf tot seguit.

REIAL DECRET LEGISLATIU 1/2013, DE 29 DE NOVEMBRE, PEL QUAL S'APROVA EL TEXT REFÓS DE LA LLEI GENERAL DE DRETS DE LES PERSONES AMB DISCAPACITAT I DE LA SEVA INCLUSIÓ SOCIAL

Les persones amb discapacitat conformen un grup vulnerable i nombrós el qual la societat, per la manera com s'estructura i funciona, ha mantingut sovint en conegudes condicions d'exclusió. Aquest fet ha comportat la restricció dels seus drets bàsics i les llibertats cosa que ha condicionat o obstaculitzat el seu desenvolupament personal, així com el gaudi dels recursos i serveis disponibles per a tota la població i la possibilitat de contribuir amb les seves capacitats al progrés de la societat.

L'anhel d'una vida plena i la necessitat de realització personal mouen totes les persones, però aquestes aspiracions no poden ser satisfetes si es restringeixen o s'ignoren els drets a la llibertat, la igualtat i la dignitat. Aquest és el cas en què es troben encara avui dones i homes amb discapacitat, els quals, malgrat els innegables

progressos socials assolits, tenen limitats aquests drets en l'accés o l'ús d'entorns, processos o serveis que o bé no han estat concebuts tenint en compte les seves necessitats específiques o bé es revelen expressament restrictius a la seva participació en aquests.

Hi ha, doncs, un variat i profús conjunt d'impediments que priven les persones amb discapacitat del ple exercici dels seus drets i els efectes d'aquests obstacles es materialitzen en una situació d'exclusió social, que ha de ser inexcusablement abordada pels poders públics.

L'impuls de les mesures que promoguin la igualtat d'oportunitats suprimint els inconvenients que s'oposen a la presència integral de les persones amb discapacitat concerneix tots els ciutadans, les organitzacions i les entitats, però, en primer lloc, el legislador, que ha de recollir les necessitats detectades i proposar les solucions i les línies generals d'acció més adequades. Com ja s'ha demostrat amb anterioritat, és necessari que el marc normatiu i les accions públiques en matèria de discapacitat intervinguin en l'organització social i en les seves expressions materials o relacionals que amb les seves estructures i actuacions segregadores posterguen o aparten les persones amb discapacitat de la vida social ordinària, tot això amb l'objectiu últim que aquestes puguin ser partícips, com a subjectes actius titulars de drets, d'una vida en les mateixes condicions que la resta dels ciutadans.

En aquest sentit, la Llei 13/1982, de 7 d'abril, d'integració social de les persones amb discapacitat, va ser la primera llei aprovada a Espanya adreçada a regular l'atenció i els suports a les persones amb discapacitat i les seves famílies, en el marc dels articles 9, 10, 14 i 49 de la Constitució, i va suposar un avanç rellevant per a l'època.

La Llei 13/1982, de 7 d'abril, participava ja de la idea que l'empara especial i les mesures d'equiparació per garantir els drets de les

persones amb discapacitat s'havia de basar en suports complementaris, ajudes tècniques i serveis especialitzats que els permetessin portar una vida normal en el seu entorn. Va establir un sistema de prestacions econòmiques i serveis, mesures d'integració laboral, d'accessibilitat i subsidis econòmics, i una sèrie de principis que posteriorment es van incorporar a les lleis de sanitat, educació i ocupació.

Posteriorment, la Llei 51/2003, de 2 de desembre, d'igualtat d'oportunitats, no discriminació i accessibilitat universal de les persones amb discapacitat, va suposar un impuls renovat a les polítiques d'equiparació de les persones amb discapacitat, i es va centrar especialment en dues estratègies d'intervenció: la lluita contra la discriminació i l'accessibilitat universal.

La mateixa Llei 51/2003, de 2 de desembre, preveia l'establiment d'un règim d'infraccions i sancions que es va fer realitat amb l'aprovació de la Llei 49/2007, de 26 de desembre, per la qual s'estableix el règim d'infraccions i sancions en matèria d'igualtat d'oportunitats, no discriminació i accessibilitat universal de les persones amb discapacitat.

Així mateix, i tot i que no és objecte de la tasca de refosa d'aquesta norma, és necessari destacar en la configuració del marc legislatiu dels drets de les persones amb discapacitat, la Llei 27/2007, de 23 d'octubre, per la qual es reconeixen els llenguatges de signes espanyols i es regulen els mitjans de suport a la comunicació oral de les persones sordes, amb discapacitat auditiva i sordcegues, que reconeix el dret de lliure opció de les persones sordes, amb discapacitat auditiva i sordcegues a l'aprenentatge, el coneixement i l'ús dels llenguatges de signes espanyols, i als diferents mitjans de suport a la comunicació oral, cosa que constitueix un factor essencial per a la seva inclusió social.

Finalment, és imprescindible fer referència a la Convenció Internacional sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat, aprovada el 13 de desembre de 2006 per l'Assemblea General de les Nacions Unides (ONU), ratificada per Espanya el 3 de desembre de 2007 i que va entrar en vigor el 3 de maig de 2008. La Convenció suposa la consagració de l'enfocament de drets de les persones amb discapacitat, de manera que considera les persones amb discapacitat com a subjectes titulars de drets i els poders públics estan obligats a garantir que l'exercici d'aquests drets sigui ple i efectiu.

La tasca de refosa, regularitzant, aclarint i harmonitzant les tres lleis esmentades, que és manament de la disposició final segona de la Llei 26/2011, d'1 d'agost, d'adaptació normativa a la Convenció Internacional sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat, en la redacció que en fa la disposició final cinquena de la Llei 12/2012, de 26 de desembre, de mesures urgents de liberalització del comerç i de determinats serveis, és necessària ateses les modificacions que han experimentat en aquests anys, així com el canvi substancial del marc normatiu dels drets de les persones amb discapacitat. Aquesta tasca ha tingut com a referent principal l'esmentada Convenció Internacional. Per això, a més de revisar els principis que informen la Llei de conformitat amb el que preveu la Convenció, en la seva estructura es dedica un títol específic a determinats drets de les persones amb discapacitat. També es reconeix expressament que l'exercici dels drets de les persones amb discapacitat s'ha de fer d'acord amb el principi de llibertat en la presa de decisions.

En l'elaboració d'aquest text refós han estat consultades les comunitats autònomes i les ciutats de Ceuta i Melilla, i s'ha sotmès a l'informe previ i preceptiu del Consell Nacional de la Discapacitat. S'ha donat audiència als sectors afectats i s'ha sotmès a informe previ de l'Agència Espanyola de Protecció de Dades.

Aquesta norma es dicta en aplicació del que preveu la disposició final segona de la Llei 26/2011, d'1 d'agost, d'adaptació normativa a la Convenció Internacional sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat.

En virtut d'això, a proposta de la ministra de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat, d'acord amb el Consell d'Estat i amb la deliberació prèvia del Consell de Ministres en la reunió del dia 29 de novembre de 2013,

DISPOSO:

Article únic. Aprovació del text refós de la Llei general de drets de les persones amb discapacitat i de la seva inclusió social.

S'aprova el text refós de la Llei general de drets de les persones amb discapacitat i de la seva inclusió social, que s'insereix a continuació.

Disposició addicional única. Remissions normatives.

Les referències normatives efectuades en altres disposicions a la Llei 13/1982, de 7 d'abril, d'integració social de les persones amb discapacitat, a la Llei 51/2003, de 2 de desembre, d'igualtat d'oportunitats, no discriminació i accessibilitat universal de les persones amb discapacitat, o a la Llei 49/2007, de 26 de desembre, d'infraccions i sancions en matèria d'igualtat d'oportunitats no discriminació i accessibilitat universal de les persones amb discapacitat, s'entenen efectuades als preceptes corresponents del text refós que s'aprova.

Disposició derogatòria única. Derogació normativa.

Queden derogades totes les disposicions del mateix rang o inferior que s'oposin al que disposa el text refós de la Llei general de drets de les persones amb discapacitat i de la seva inclusió social i, en particular, per integrar-se en aquest text refós:

- a) La Llei 13/1982, de 7 d'abril, d'integració social de les persones amb discapacitat.
- b) La Llei 51/2003, de 2 de desembre, d'igualtat d'oportunitats, no discriminació i accessibilitat universal de les persones amb discapacitat.
- c) La Llei 49/2007, de 26 de desembre, per la qual s'estableix el règim d'infraccions i sancions en matèria d'igualtat d'oportunitats, no discriminació i accessibilitat universal de les persones amb discapacitat.

Disposició final única. Entrada en vigor.

Aquest Reial decret legislatiu i el text refós que aprova entren en vigor l'endemà de la publicació en el «Butlletí Oficial de l'Estat».

Madrid, 29 de novembre de 2013.

TÍTOL PRELIMINAR

DISPOSICIONS GENERALS

CAPÍTOL I. OBJECTE, DEFINICIONS I PRINCIPIS

Article 1. Objecte d'aquesta Llei.

Aquesta Llei té per objecte:

- a) Garantir el dret a la igualtat d'oportunitats i de tracte, així com l'exercici real i efectiu de drets per part de les persones amb discapacitat en igualtat de condicions respecte a la resta de ciutadans i ciutadanes, a través de la promoció de l'autonomia personal, de l'accessibilitat universal, de l'accés a l'ocupació, de la inclusió a la comunitat i la vida independent i de l'eradicació de qualsevol forma de discriminació, de conformitat amb els articles 9.2, 10, 14 i 49 de la Constitució espanyola i a la Convenció Internacional sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat i els tractats i els acords internacionals ratificats per Espanya.
- b) Establir el règim d'infraccions i sancions que garanteixen les condicions bàsiques en matèria d'igualtat d'oportunitats, no discriminació i accessibilitat universal de les persones amb discapacitat.

Article 2. Definicions.

Als efectes d'aquesta Llei, s'entén per:

- a) Discapacitat: és una situació que resulta de la interacció entre les persones amb deficiències previsiblement permanents i qualsevol tipus de barreres que en limitin o n'impeixin la participació plena i efectiva a la societat, en igualtat de condicions amb les altres.
- b) Igualtat d'oportunitats: és l'absència de qualsevol discriminació, directa o indirecta, per motiu o per raó de discapacitat, inclosa qualsevol distinció, exclusió o restricció que tingui el propòsit o l'efecte d'obstaculitzar o deixar sen-

se efecte el reconeixement, el gaudi o l'exercici en igualtat de condicions per les persones amb discapacitat, de tots els drets humans i llibertats fonamentals en els àmbits polític, econòmic, social, laboral, cultural, civil o d'un altre tipus. Així mateix, s'entén per igualtat d'oportunitats l'adopció de mesures d'acció positiva.

c) Discriminació directa: és la situació en què es troba una persona amb discapacitat quan és tractada de manera menys favorable que una altra en situació anàloga per motiu o per raó de la seva discapacitat.

d) Discriminació indirecta: hi ha discriminació directa quan una disposició legal o reglamentària, una clàusula convencional o contractual, un pacte individual, una decisió unilateral o un criteri o una pràctica, o bé un entorn, producte o servei, aparentment neutres, puguin ocasionar un desavantatge particular a una persona respecte d'altres per motiu o per raó de discapacitat, sempre que objectivament no responguin a una finalitat legítima i que els mitjans per a la consecució d'aquesta finalitat no siguin adequats i necessaris.

e) Discriminació per associació: hi ha discriminació per associació quan una persona o grup en què s'integra és objecte d'un tracte discriminatori a causa de la seva relació amb una altra per motiu o per raó de discapacitat.

f) Assetjament: és qualsevol conducta no desitjada relacionada amb la discapacitat d'una persona, que tingui com a objectiu o conseqüència atemptar contra la seva dignitat o crear un entorn intimidatori, hostil, degradant, humiliant o ofensiu.

g) Mesures d'acció positiva: són aquelles de caràcter específic consistents a evitar o compensar els desavantatges derivats de la discapacitat i destinats a accelerar o aconseguir la igualtat de fet de les persones amb discapacitat i la seva participació plena en els àmbits de la vida política, econòmica, social, educativa, laboral i cultural, atenent els diferents tipus i graus de discapacitat.

h) Vida independent: és la situació en la qual la persona amb discapacitat exerceix el poder de decisió sobre la seva pròpia existència i participa activament en la vida de la seva comunitat, de conformitat amb el dret al lliure desenvolupament de la personalitat.

i) Normalització: és el principi en virtut del qual les persones amb discapacitat han de poder portar una vida en igualtat de condicions, i accedir als mateixos llocs, àmbits, béns i serveis que estan a disposició de qualsevol altra persona.

j) Inclusió social: és el principi en virtut del qual la societat promou valors compartits orientats al bé comú i a la cohesió social, i que permet que totes les persones amb discapacitat tinguin les oportunitats i els recursos necessaris per participar plenament en la vida política, econòmica, social, educativa, laboral i cultural, i per gaudir d'unes condicions de vida en igualtat amb els altres.

k) Accessibilitat universal: és la condició que han de complir els entorns, processos, béns, productes i serveis, així com els objectes, instruments, eines i dispositius, per ser comprensibles, utilitzables i practicables per totes les persones en condicions de seguretat i comoditat i de la forma més autònoma i natural possible. Pressuposa l'estratègia de «disseny universal o disseny per a totes les persones», i s'entén sense perjudici dels ajustos raonables que s'hagin d'adoptar.

l) Disseny universal o disseny per a totes les persones: és l'activitat per la qual es conceben o es projecten des de l'origen, i sempre que això sigui possible, entorns, processos, béns, productes, serveis, objectes, instruments, programes, dispositius o eines, de manera que puguin ser utilitzats per totes les persones, en la màxima extensió possible, sense necessitat d'adaptació ni disseny especialitzat. El «disseny universal o disseny per a totes les persones» no ha d'excloure els productes de suport per a grups particulars de persones amb discapacitat, quan ho necessitin.

m) Ajustos raonables: són les modificacions i les adaptacions necessàries i adequades de l'ambient físic, social i actitudinal a les necessitats específiques de les persones amb discapacitat que no imposin una càrrega desproporcionada o indeguda, quan es requereixin en un cas particular de manera eficaç i pràctica, per facilitar l'accessibilitat i la participació i per garantir a les persones amb discapacitat el gaudi o l'exercici, en igualtat de condicions amb les altres, de tots els drets.

n) Diàleg civil: és el principi en virtut del qual les organitzacions representatives de persones amb discapacitat i de les seves famílies participen, en els termes que estableixen les lleis i altres disposicions normatives, en l'elaboració, execució, seguiment i avaluació de les polítiques oficials que es desenvolupen en l'esfera de les persones amb discapacitat, les quals han de garantir, en tot cas, el dret dels nens i les nenes amb discapacitat a expressar la seva opinió lliurement sobre totes les qüestions que els afectin i a rebre assistència apropiada d'acord amb la seva discapacitat i edat per poder exercir aquest dret.

o) Transversalitat de les polítiques en matèria de discapacitat: és el principi en virtut del qual les actuacions que desenvolupen les administracions públiques no es limiten únicament a plans, programes i accions específics, pensats exclusivament per a aquestes persones, sinó que comprenen les polítiques i línies d'acció de caràcter general en qualsevol dels àmbits d'actuació pública, on s'han de tenir en compte les necessitats i les demandes de les persones amb discapacitat.

Article 3. Principis. Els principis d'aquesta Llei són:

- a) El respecte de la dignitat inherent, l'autonomia individual, inclosa la llibertat de prendre les decisions pròpies, i la independència de les persones.
- b) La vida independent.
- c) La no discriminació.

- d) El respecte per la diferència i l'acceptació de les persones amb discapacitat com a part de la diversitat i la condició humanes.
- e) La igualtat d'oportunitats.
- f) La igualtat entre dones i homes. g) La normalització.
- h) L'accessibilitat universal.
- i) El disseny universal o disseny per a totes les persones.
- j) La participació i inclusió plenes i efectives en la societat.
- k) El diàleg civil.
- l) El respecte al desenvolupament de la personalitat de les persones amb discapacitat, i, en especial, de les nenes i els nens amb discapacitat i del seu dret a preservar la seva identitat.
- m) La transversalitat de les polítiques en matèria de discapacitat.

CAPÍTOL II. ÀMBIT D'APLICACIÓ

Article 4. Titulars dels drets.

1. Són persones amb discapacitat aquelles que presenten deficiències físiques, mentals, intel·lectuals o sensorials, previsiblement permanents que, en interactuar amb diverses barreres, poden impedir-ne la participació plena i efectiva en la societat, en igualtat de condicions amb els altres.

2. A més del que estableix l'apartat anterior, i a tots els efectes, tenen la consideració de persones amb discapacitat aquelles a les quals se'ls hagi reconegut un grau de discapacitat igual o superior al 33 per cent. Es considera que tenen una discapacitat en grau igual o superior al 33 per cent els pensionistes de la Seguretat Social que tinguin reconeguda una pensió d'incapacitat permanent en el grau de total, absoluta o gran invalidesa, i als pensionistes de classes passives que tinguin reconeguda una pensió de jubilació o de retir per incapacitat permanent per al servei o inutilitat.

Les normes que regulin els beneficis o les mesures d'acció positiva poden determinar els requisits específics per accedir-hi.

3. El reconeixement del grau de discapacitat l'ha d'efectuar l'òrgan competent en els termes desplegats per reglament.

L'acreditació del grau de discapacitat s'ha de fer en els termes establerts per reglament i té validesa en tot el territori nacional.

4. Als efectes del reconeixement del dret als serveis de prevenció de deficiències i d'intensificació de discapacitats, s'assimilen a aquesta situació els estats previs, entesos com a processos en evolució que puguin arribar a ocasionar una limitació en l'activitat.

5. Els serveis, les prestacions i els altres beneficis que preveu aquesta Llei s'atorguen als estrangers de conformitat amb el que preveu la Llei orgànica 4/2000, d'11 de gener, sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social, els tractats internacionals i els convenis que s'estableixin amb el país d'origen. Per als menors estrangers, cal atènyer-se a més al que disposen les lleis de protecció dels drets dels menors vigents, tant en l'àmbit estatal com en l'autonòmic, així com en els tractats internacionals.

6. El Govern ha d'estendre l'aplicació de les prestacions econòmiques que preveu aquesta Llei als espanyols residents a l'estranger, sempre que no tinguin protecció equiparable en el país de residència, en la forma i amb els requisits que es determinin per reglament.

Article 5. Àmbit d'aplicació en matèria d'igualtat d'oportunitats, no discriminació i accessibilitat universal.

Les mesures específiques per garantir la igualtat d'oportunitats, la no discriminació i l'accessibilitat universal s'apliquen, a més dels drets que regula el títol I, en els àmbits següents:

- a) Telecomunicacions i societat de la informació.
- b) Espais públics urbanitzats, infraestructures i edificació.
- c) Transports.
- d) Béns i serveis a disposició del públic.
- e) Relacions amb les administracions públiques.
- f) Administració de justícia.
- g) Patrimoni cultural, de conformitat amb el que preveu la legislació de patrimoni històric.
- h) Ocupació.

CAPÍTOL III. AUTONOMIA DE LES PERSONES AMB DISCAPACITAT

Article 6. Respecte a l'autonomia de les persones amb discapacitat.

1. L'exercici dels drets de les persones amb discapacitat s'ha de fer d'acord amb el principi de llibertat en la presa de decisions.
2. Les persones amb discapacitat tenen dret a la lliure presa de decisions, per a la qual cosa la informació i el consentiment s'han d'efectuar en formats adequats i d'acord amb les circumstàncies personals, seguint les regles marcades pel principi de disseny universal o disseny per a totes les persones, de manera que els resultin accessibles i comprensibles.

En tot cas, s'ha de tenir en compte les circumstàncies personals de l'individu, la seva capacitat per prendre el tipus de decisió en concret i assegurar la prestació de suport per a la presa de decisions.

TÍTOL I DRETS I OBLIGACIONS

Article 7. Dret a la igualtat.

1. Les persones amb discapacitat tenen els mateixos drets que els altres ciutadans de conformitat amb el nostre ordenament jurídic.

2. Per fer efectiu aquest dret a la igualtat, les administracions públiques han de promoure les mesures necessàries perquè l'exercici en igualtat de condicions dels drets de les persones amb discapacitat sigui real i efectiu en tots els àmbits de la vida.

3. Les administracions públiques han de protegir de manera especialment intensa els drets de les persones amb discapacitat en matèria d'igualtat entre dones i homes, salut, ocupació, protecció social, educació, tutela judicial efectiva, mobilitat, comunicació, informació i accés a la cultura, a l'esport, a l'oci, així com de participació en els assumptes públics, en els termes que preveuen aquest títol i altra normativa que hi és aplicable.

4. Així mateix, les administracions públiques han de protegir de manera singularment intensa les persones o el grup de persones especialment vulnerables a la discriminació múltiple com ara les nenes, els nens i les dones amb discapacitat, la gent gran amb discapacitat, les dones amb discapacitat víctimes de violència de gènere, les persones amb pluridiscapacitat o altres persones amb discapacitat integrants de minories.

CAPÍTOL I. SISTEMA DE PRESTACIONS SOCIALS I ECONÒMIQUES

Article 8. Sistema especial de prestacions socials i econòmiques per a les persones amb discapacitat.

1. L'acció protectora del sistema especial de prestacions socials i econòmiques per a les persones amb discapacitat que, pel fet de no exercir una activitat laboral, no estan incloses en el camp d'aplicació del Sistema de la Seguretat Social, comprèn:

- a) Assistència sanitària i prestació farmacèutica.
- b) Subsidi de mobilitat i compensació per despeses de transport.
- c) Recuperació professional.
- d) Rehabilitació i habilitació professionals.

2. Sense perjudici del que disposa l'article 9, l'assistència sanitària i la prestació farmacèutica que preveu la lletra a) de l'apartat anterior han de tenir l'extensió, la durada i les condicions que es prevegin per reglament.

3. Les persones beneficiàries dels subsidis de garantia d'ingressos mínims i per ajuda de tercera persona continuen amb el dret a la percepció d'aquests d'acord amb el que estableix la disposició transitòria única.

Article 9. Prestació farmacèutica del sistema especial de prestacions socials i econòmiques per a les persones amb discapacitat.

Els beneficiaris del sistema especial de prestacions assistencials i econòmiques que preveu aquest capítol estan exempts d'aportació pel consum d'especialitats farmacèutiques.

CAPÍTOL II. DRET A LA PROTECCIÓ DE LA SALUT

Article 10. Dret a la protecció de la salut.

1. Les persones amb discapacitat tenen dret a la protecció de la salut, incloent-hi la prevenció de la malaltia i la protecció, la promoció i la recuperació de la salut, sense discriminació per motiu o per raó de discapacitat, amb especial atenció a la salut mental i a la salut sexual i reproductiva.

2. Les actuacions de les administracions públiques i dels subjectes privats han de prestar atenció específica a les necessitats de les persones amb discapacitat, de conformitat amb la legislació sanitària general i sectorial vigent.

3. Les administracions públiques han de dur a terme les actuacions necessàries per a la coordinació de l'atenció de caràcter social i de caràcter sanitari, de manera efectiva i eficient, adreçada a les persones que per problemes de salut associats a la discapacitat tenen

necessitat simultània o successiva de tots dos sistemes d'atenció, i han de promoure les mesures necessàries per afavorir l'accés de les persones amb discapacitat als serveis i les prestacions relacionades amb la seva salut en condicions d'igualtat amb la resta de ciutadans.

Article 11. Prevenció de deficiències i d'intensificació de discapacitats.

1. La prevenció de deficiències i d'intensificació de discapacitats constitueix un dret i un deure de qualsevol ciutadà i de la societat en conjunt i forma part de les obligacions prioritàries de l'Estat en el camp de la salut pública i dels serveis socials. La prevenció de deficiències i d'intensificació de discapacitats ha d'atendre la diversitat de les persones amb discapacitat, i donar un tractament diferenciat segons les necessitats específiques de cada persona.

2. Les administracions públiques competents han de promoure plans de prevenció de deficiències i d'intensificació de discapacitats, tenint també en compte el que preveu l'article 21 de la Llei 39/2006, de 14 de desembre, de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència.

3. En aquests plans es concedeix especial importància als serveis d'orientació i planificació familiar, consell genètic, atenció prenatal i perinatal, detecció i diagnòstic precoç i assistència pediàtrica, inclosa la salut mental infantojuvenil, assistència geriàtrica, així com a la seguretat i la salut en el treball, a la seguretat en el trànsit viari, al control higiènic i sanitari dels aliments i a la contaminació ambiental.

S'han de preveure de manera específica les accions destinades a les zones rurals.

Article 12. Equips multiprofessionals d'atenció a la discapacitat.

1. Els equips multiprofessionals d'atenció a la discapacitat de cada àmbit sectorial

han de tenir la formació especialitzada corresponent i ser competents, en el seu àmbit territorial, per prestar una atenció interdisciplinària a cada persona amb discapacitat que ho necessiti, per garantir la seva inclusió i participació plena en la societat en igualtat de condicions amb els altres.

2. Els equips multiprofessionals de qualificació i reconeixement del grau de discapacitat són els òrgans encarregats de valorar i qualificar les situacions de discapacitat, per al seu reconeixement oficial per l'òrgan administratiu competent.

3. Són funcions dels equips multiprofessionals de qualificació i reconeixement del grau de discapacitat:

a) Emetre un dictamen tècnic normalitzat sobre les deficiències, les limitacions per dur a terme activitats i les barreres en la participació social, que reculli les capacitats i les habilitats per a les quals la persona necessita suports.

b) L'orientació per a l'habilitació i la rehabilitació, amb ple respecte a l'autonomia de la persona amb discapacitat, i proposar les necessitats, les aptituds i les possibilitats de recuperació, així com el seguiment i la revisió.

c) La valoració i la qualificació de la situació de discapacitat, amb la determinació del tipus i el grau de discapacitat en relació amb els beneficis, els drets econòmics i els serveis previstos a la legislació, sense perjudici del reconeixement del dret que correspongui efectuar a l'òrgan administratiu competent.

d) La valoració i qualificació de la situació de discapacitat és revisable en la forma que es determini per reglament. La valoració i la qualificació definitives només s'ha de fer quan

la persona hagi assolit la màxima rehabilitació o quan la deficiència sigui presumiblement definitiva, cosa que no impedeix valoracions prèvies per obtenir determinats beneficis.

4. Les qualificacions i valoracions dels equips multiprofessionals de qualificació i reconeixement del grau de discapacitat han de respondre a criteris tècnics unificats, basats en l'evidència disponible, i tenen validesa davant qualsevol organisme públic i en tot el territori de l'Estat.

CAPÍTOL III. DE L'ATENCIÓ INTEGRAL

Article 13. Atenció integral.

1. S'entén per atenció integral els processos o qualsevol altra mesura d'intervenció dirigits a fer que les persones amb discapacitat adquireixin el seu màxim nivell de desenvolupament i autonomia personal, i a aconseguir i mantenir la seva màxima independència, capacitat física, mental i social, i la seva inclusió i participació plena en tots els aspectes de la vida, així com l'obtenció d'una feina adequada.

2. Els programes d'atenció integral poden comprendre:

- a) Habilitació o rehabilitació medicofuncional.
- b) Atenció, tractament i orientació psicològica.
- c) Educació.
- d) Suport per a l'activitat professional.

3. Aquests programes han de començar en l'etapa més primerenca possible i basar-se en una avaluació multidisciplinària de les necessitats i capacitats de la persona amb discapacitat, així com de les oportunitats de l'entorn, considerant les adaptacions o adequacions oportunes i els suports a la presa de decisions i a la promoció de l'autonomia personal.

4. Les administracions públiques han de vetllar pel manteniment d'uns serveis d'atenció adequats, mitjançant la coordinació dels recursos i els serveis d'habilitació i rehabilitació en els àmbits de la salut, l'ocupació, l'educació i els serveis socials, amb la finalitat de garantir a les persones amb discapacitat una oferta de serveis i programes propera, en l'entorn en el qual es desenvolupi la seva vida, suficient i diversificada, tant en zones rurals com urbanes.

Article 14. Habilitació o rehabilitació medicofuncional.

1. L'habilitació o rehabilitació medicofuncional té com a objectiu aconseguir la màxima funcionalitat de les capacitats físiques, sensorials, mentals o intel·lectuals. Aquest procés s'inicia amb la detecció i identificació de les deficiències i necessitats psicosocials de cada persona i ha de continuar fins a la consecució i el manteniment del màxim desenvolupament i autonomia personal possible.

2. A aquests efectes, qualsevol persona que presenti alguna deficiència en les seves estructures o funcions corporals o psicosocials, de la qual derivi o pugui derivar una limitació en l'activitat qualificada de discapacitat segons el que disposa aquesta Llei, té dret a beneficiar-se dels processos d'habilitació o rehabilitació medicofuncional necessaris per millorar i assolir la màxima autonomia personal possible i poder aconseguir amb els suports necessaris el seu desenvolupament personal i la participació plena i efectiva en la societat en igualtat de condicions amb les altres.

3. El procés habilitador o rehabilitador que s'iniciï en serveis específics s'ha de desenvolupar en íntima connexió amb els centres d'intervenció on s'hagi de continuar i prosseguir, si és necessari, com a tractament domiciliari o bé en l'entorn en el qual la persona amb discapacitat desenvolupa la seva vida, amb els recursos comunitaris existents.

4. Els programes d'habilitació i rehabilitació s'han de complementar amb el subministrament, l'adaptació, la conservació i la renovació de tecnologies de suport, pròtesis i òrtesis, dispositius, vehicles i altres elements auxiliars per a les persones amb discapacitat les circumstàncies personals de les quals ho aconsellin.

Article 15. Atenció, tractament i orientació psicològica.

1. L'atenció, el tractament i l'orientació psicològica han d'estar presents durant les diferents fases del procés interdisciplinari habilitador o rehabilitador i han d'estar encaminades a aconseguir de la persona amb discapacitat la màxima autonomia i el ple desenvolupament de la seva personalitat, així com el suport a l'entorn familiar més immediat.

2. L'atenció, el tractament i l'orientació psicològica s'han de basar en les característiques personals de la persona amb discapacitat, les seves motivacions i interessos, així com els factors familiars i socials que puguin condicionar-lo, i s'han d'adreçar a potenciar al màxim l'ús de les seves capacitats i autonomia personal, tenint en compte el seu projecte singular de vida.

3. L'atenció, el tractament i l'orientació psicològica formen part dels suports a l'autonomia personal i han d'estar coordinats amb la resta dels tractaments funcionals i, en tot cas, s'han de proporcionar des de la detecció de la deficiència, o des del moment en què s'iniciï un procés patològic o s'esdevingui una circumstància sobrevinguda que pugui desembocar en una limitació en l'activitat.

Article 16. Educació.

L'educació inclusiva forma part del procés d'atenció integral de les persones amb discapacitat i ha de ser impartida mitjançant els suports i els ajustos que reconeixen el capítol IV d'aquest títol i la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació.

Article 17. Suport per a l'activitat professional.

1. Les persones amb discapacitat en edat laboral tenen dret a beneficiar-se de programes de rehabilitació vocacional i professional, manteniment de l'ocupació i reincorporació a la feina.

2. Els processos de suport per a l'activitat professional inclouen, entre d'altres, les prestacions següent:

- a) Els processos d'habilitació o rehabilitació medicofuncional.
- b) L'orientació professional.
- c) La formació, readaptació o requalificació professional.

3. En els processos de suport per a l'activitat professional, l'habilitació o la rehabilitació medicofuncional, regulada a l'article 14, comprèn tant el desenvolupament de les capacitats com la utilització de productes i tecnologies de suport i dispositius necessaris per exercir millor un lloc de treball en igualtat de condicions amb els altres.

4. L'orientació professional, l'han de prestar els serveis corresponents, tenint en compte les capacitats reals de la persona amb discapacitat, determinades de conformitat amb els informes dels equips multiprofessionals de qualificació i reconeixement del grau de discapacitat. Així mateix, cal tenir en compte la formació efectivament rebuda i per rebre, i les possibilitats de feina existents en cada cas, així com l'atenció a les seves motivacions, aptituds i preferències professionals. Comprèn, així mateix els suports necessaris per a la recerca, l'obtenció, el manteniment de l'ocupació i la tornada a la feina.

5. La formació, la readaptació o la requalificació professional, que pot comprendre, si s'escau, una preformació general bàsica, ha de promoure l'adquisició d'experiència laboral en el mercat de treball i s'ha d'impartir d'acord amb l'itinerari personal i l'orientació professional prestada amb anterioritat, de conformitat amb la decisió

presa per la persona amb discapacitat i seguint els criteris que estableix l'article 15.

6. Les activitats formatives es poden impartir, a més dels centres de formació dedicats a això, a les empreses, i és necessari, en aquest últim cas, la formalització d'un contracte per a la formació i l'aprenentatge, el contingut bàsic del qual s'ha d'ajustar al que disposa l'article 11 del text refós de la Llei de l'Estatut dels treballadors, aprovat pel Reial decret legislatiu 1/1995, de 24 de març, i les seves normes de desplegament.

7. Els processos de suport per a l'activitat professional a què es refereix aquest article es poden complementar, si s'escau, amb altres mesures addicionals que facilitin al beneficiari l'assoliment del màxim nivell de desenvolupament personal i afavoreixin la seva plena inclusió i participació en la vida social.

CAPÍTOL IV. DRET A L'EDUCACIÓ

Article 18. Contingut del dret.

1. Les persones amb discapacitat tenen dret a una educació inclusiva, de qualitat i gratuïta, en igualtat de condicions amb les altres.

2. Correspon a les administracions educatives assegurar un sistema educatiu inclusiu en tots els nivells educatius, així com l'ensenyament al llarg de la vida, garantir un lloc escolar als alumnes amb discapacitat en l'educació bàsica i prestar atenció a la diversitat de necessitats educatives de l'alumnat amb discapacitat, mitjançant la regulació de suports i ajustos raonables per a l'atenció dels qui requereixin una atenció especial d'aprenentatge o d'inclusió.

3. L'escolarització d'aquest alumnat en centres d'educació especial o unitats substitutòries dels mateixos centres només s'ha de portar a terme quan excepcionalment les seves necessitats no puguin ser ateses en el marc de les mesures d'atenció a la diversitat dels centres ordinaris i tenint en compte l'opinió dels pares o tutors legals.

Article 19. Gratuïtat de l'ensenyament.

Les persones amb discapacitat, en la seva etapa educativa, tenen dret a la gratuïtat de l'ensenyament, en els centres ordinaris i en els centres especials, d'acord amb el que disposen la Constitució i les lleis que la despleguen.

Article 20. Garanties addicionals.

Amb la finalitat de garantir el dret a una educació inclusiva de les persones amb discapacitat i sense perjudici de les mesures que preveu la normativa en matèria d'educació, s'estableixen les garanties addicionals següents:

- a) Els centres d'educació especial han de crear les condicions necessàries per facilitar la connexió amb els centres ordinaris i la inclusió dels alumnes en el sistema educatiu ordinari.
- b) Els hospitals infantils, de rehabilitació i aquells que tinguin serveis pediàtrics permanents, ja siguin de titularitat pública o privada que regularment ocupin almenys la meitat dels seus llits amb pacients l'estada i l'atenció sanitària dels quals siguin finançades amb càrrec a recursos públics, han de disposar d'una secció pedagògica per prevenir i evitar la marginació del procés educatiu dels alumnes d'edat escolar ingressats en aquests hospitals.
- c) Les persones que cursin estudis universitaris la discapacitat de les quals els dificulti greument l'adaptació al règim de convocatòries establert amb caràcter general poden sol·licitar, i les universitats han de concedir, d'acord amb el que disposin les corresponents normes de permanència que, en

tot cas, han de tenir en compte la situació de les persones amb discapacitat que cursin estudis a la universitat, l'ampliació del nombre d'aquestes en la mesura que compensi la seva dificultat, sense minva del nivell exigit. Les proves s'han d'adaptar, si s'escau, a les característiques de la discapacitat que presenti l'interessat.

d) S'han de fer programes de sensibilització, informació i formació contínua dels equips directius, el professorat i els professionals de l'educació, adreçada a la seva especialització en l'atenció a les necessitats educatives especials de l'alumnat amb discapacitat, de manera que puguin tenir els coneixements i les eines necessaris per a això.

Article 21. Valoració de les necessitats educatives.

1. Són funcions específiques dels serveis d'orientació educativa donar suport als centres docents en el procés cap a la inclusió i, especialment, en les funcions d'orientació, avaluació i intervenció educativa, i contribuir a la dinamització pedagògica, a la qualitat i la innovació educativa.

2. Als efectes de la participació en el control i la gestió dels centres docents que preveuen la Llei orgànica 8/1985, de 3 de juliol, reguladora del dret a l'educació, i la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació, cal tenir en compte l'especialitat d'aquesta Llei pel que fa als serveis d'orientació educativa.

CAPÍTOL V. DRET A LA VIDA INDEPENDENT

SECCIÓ 1A. DISPOSICIONS GENERALS

Article 22. Accessibilitat.

1. Les persones amb discapacitat tenen dret a viure de manera independent i a participar plenament en tots els aspectes de la vida. Per a això, els poders públics han d'adoptar les mesures pertinents

per assegurar l'accessibilitat universal, en igualtat de condicions amb les altres persones, en els entorns, processos, béns, productes i serveis, el transport, la informació i les comunicacions, inclosos els sistemes i les tecnologies de la informació i les comunicacions, així com els mitjans de comunicació social i en altres serveis i instal·lacions oberts al públic o d'ús públic, tant en zones urbanes com rurals.

2. En l'àmbit de l'ocupació, les condicions bàsiques d'accessibilitat i no discriminació a què es refereix aquest capítol són aplicables amb caràcter supletori respecte al que preveu la legislació laboral.

Article 23. Condicions bàsiques d'accessibilitat i no discriminació.

1. El Govern, sense perjudici de les competències atribuïdes a les comunitats autònomes i a les entitats locals, ha de regular les condicions bàsiques d'accessibilitat i no discriminació que garanteixin els mateixos nivells d'igualtat d'oportunitats a totes les persones amb discapacitat.

Aquesta regulació ha de ser gradual en el temps i en l'abast i contingut de les obligacions imposades, i ha d'incloure tots els àmbits i les àrees de les esmentades a l'article 5.

2. Les condicions bàsiques d'accessibilitat i no discriminació han d'establir, per a cada àmbit o àrea, mesures concretes per prevenir o suprimir discriminacions, i per compensar desavantatges o dificultats. S'hi han d'incloure disposicions sobre, almenys, els aspectes següents:

a) Exigències d'accessibilitat dels edificis i entorns, dels instruments, equips i tecnologies, i dels béns i productes utilitzats en el sector o àrea. En particular, la supressió de barres a les instal·lacions i l'adaptació d'equips i instruments, així com l'apropiada senyalització en aquests.

b) Condicions més favorables en l'accés, la participació i la utilització dels recursos de cada àmbit o àrea i condicions de no discriminació en normes, criteris i pràctiques.

c) Suports complementaris, com ara ajudes econòmiques, productes i tecnologies de suport, serveis o tractaments especialitzats, altres serveis personals, així com altres formes de suport personal o animal. En particular, ajudes i serveis auxiliars per a la comunicació, com a sistemes augmentatius i alternatius, braille, dispositius multimèdia de fàcil accés, sistemes de suports a la comunicació oral i llenguatge de signes, sistemes de comunicació tàctil i altres dispositius que permetin la comunicació.

d) L'adopció de normes internes a les empreses o centres que promoguin i estimulin l'eliminació de desavantatges o situacions generals de discriminació a les persones amb discapacitat, inclosos els ajustos raonables.

e) Plans i calendari per a la implantació de les exigències d'accessibilitat i per a l'establiment de les condicions més favorables i de no discriminació.

f) Recursos humans i materials per a la promoció de l'accessibilitat i la no discriminació en l'àmbit de què es tracti.

3. Les condicions bàsiques d'accessibilitat i no discriminació s'han d'establir tenint en compte els diferents tipus i graus de discapacitat que han d'orientar tant el disseny inicial com els ajustos raonables dels entorns, productes i serveis de cada àmbit d'aplicació de la Llei.

Article 24. Condicions bàsiques d'accessibilitat i no discriminació en l'àmbit dels productes i serveis relacionats amb la societat de la informació i mitjans de comunicació social.

1. Les condicions bàsiques d'accessibilitat i no discriminació per a l'accés i la utilització de les tecnologies, productes i serveis relacionats amb la societat de la informació i de qualsevol mitjà de

comunicació social són exigibles en els terminis i els termes establerts per reglament.

No obstant això, les condicions que preveu el paràgraf anterior són exigibles per a totes aquestes tecnologies, productes i serveis, d'acord amb les condicions i els terminis màxims que preveu la disposició addicional tercera.1.

2. En el termini de dos anys des de l'entrada en vigor d'aquesta Llei, el Govern ha de dur a terme els estudis integrals sobre l'accessibilitat als esmentats béns o serveis que es considerin més rellevants des del punt de vista de la no discriminació i accessibilitat universal.

Article 25. Condicions bàsiques d'accessibilitat i no discriminació en l'àmbit dels espais públics urbanitzats i edificació.

1. Les condicions bàsiques d'accessibilitat i no discriminació de les persones amb discapacitat per a l'accés i la utilització dels espais públics urbanitzats i edificacions són exigibles en els terminis i els termes establerts per reglament.

No obstant això, les condicions previstes en el paràgraf anterior són exigibles per a tots els espais públics urbanitzats i edificacions, d'acord amb les condicions i els terminis màxims que preveu la disposició addicional tercera.1.

2. En el termini de dos anys des de l'entrada en vigor d'aquesta Llei, el Govern ha de dur a terme els estudis integrals sobre l'accessibilitat als espais públics urbanitzats i edificacions, en el que es consideri més rellevant des del punt de vista de la no discriminació i de l'accessibilitat universal.

Article 26. Normativa tècnica d'edificació.

1. Les normes tècniques sobre edificació han d'incloure previsions

relatives a les condicions mínimes que han de reunir els edificis de qualsevol tipus per permetre l'accessibilitat de les persones amb discapacitat.

2. Totes aquestes normes han de ser recollides en la fase de redacció dels projectes bàsics, d'execució i parcials, i s'han de denegar els visats oficials corresponents, o bé de col·legis professionals o d'oficines de supervisió de les administracions públiques competents, a aquells que no les compleixin.

Article 27. Condicions bàsiques d'accessibilitat i no discriminació en l'àmbit dels mitjans de transport.

1. Les condicions bàsiques d'accessibilitat i no discriminació de les persones amb discapacitat per a l'accés i utilització dels mitjans de transport són exigibles en els terminis i els termes establerts per reglament.

No obstant això, les condicions que preveu el paràgraf anterior són exigibles per a totes les infraestructures i el material de transport, d'acord amb les condicions i els terminis màxims que preveu la disposició addicional tercera.1.

2. En el termini de dos anys des de l'entrada en vigor d'aquesta Llei, el Govern ha de dur a terme els estudis integrals sobre l'accessibilitat als diferents mitjans de transport, en el que es consideri més rellevant des del punt de vista de la no discriminació i de l'accessibilitat universal.

Article 28. Condicions bàsiques d'accessibilitat i no discriminació en l'àmbit de les relacions amb les administracions públiques.

1. Les condicions bàsiques d'accessibilitat i no discriminació que han de reunir les oficines públiques, els dispositius i els serveis d'atenció al ciutadà i aquells de participació en els assumptes públics, inclosos els relatius a l'Administració de justícia i a la partici-

pació en la vida política i els processos electorals són exigibles en els terminis i els termes establerts per reglament.

No obstant això, les condicions que preveu el paràgraf anterior són exigibles per a tots els entorns, productes, serveis, disposicions, criteris o pràctiques administratives, d'acord amb les condicions i els terminis màxims que preveu la disposició addicional tercera.¹

2. En el termini de dos anys des de l'entrada en vigor d'aquesta Llei, el Govern ha de fer els estudis integrals sobre l'accessibilitat dels entorns o sistemes que es considerin més rellevants des del punt de vista de la no discriminació i l'accessibilitat universal.

Article 29. Condicions bàsiques d'accessibilitat i no discriminació per a l'accés i la utilització dels béns i serveis a disposició del públic.

1. Totes les persones físiques o jurídiques que, en el sector públic o en el privat, subministren béns o serveis disponibles per al públic, oferts fora de l'àmbit de la vida privada i familiar, estan obligades, en les seves activitats i en les transaccions consegüents, al compliment del principi d'igualtat d'oportunitats de les persones amb discapacitat, i a evitar discriminacions, directes o indirectes, per motiu o per raó de discapacitat.

2. El que preveu l'apartat anterior no afecta la llibertat de contractació, inclosa la llibertat de la persona de triar l'altra part contractant, sempre que l'elecció no estigui determinada per la discapacitat.

3. No obstant el que disposen els apartats anteriors, són admissibles les diferències de tracte en l'accés a béns i serveis quan estiguin justificades per un propòsit legítim i els mitjans per aconseguir-ho siguin adequats, proporcionats i necessaris.

4. Les condicions bàsiques d'accessibilitat i no discriminació per a l'accés i la utilització dels béns i serveis a disposició del públic per les persones amb discapacitat són exigibles en els terminis i els termes establerts per reglament.

No obstant això, les condicions que preveu el paràgraf anterior són exigibles per a tots els béns i serveis, d'acord amb les condicions i els terminis màxims que preveu la disposició addicional tercera.2.

5. En el termini de dos anys des de l'entrada en vigor d'aquesta Llei, el Govern ha de dur a terme els estudis integrals sobre l'accessibilitat a béns o serveis que es considerin més rellevants des del punt de vista de la no discriminació i accessibilitat universal.

SECCIÓ 2A. MESURES D'ACCIÓ POSITIVA

Article 30. Mesures per facilitar l'estacionament de vehicles.

Els ajuntaments han d'adoptar les mesures adequades per facilitar l'estacionament dels vehicles automòbils que pertanyen a persones amb problemes greus de mobilitat, per raó de la seva discapacitat.

Article 31. Subsidi de mobilitat i compensació per despeses de transport.

Les persones amb discapacitat amb dificultats per utilitzar transports col·lectius, que reuneixin els requisits establerts per reglament, tenen dret a la percepció d'un subsidi de mobilitat i compensació per despeses de transport, la quantia del qual s'ha de fixar anualment a la Llei de pressupostos generals de l'Estat.

Article 32. Reserva d'habitatges per a persones amb discapacitat i condicions d'accessibilitat.

1. En els projectes d'habitatges protegits, s'ha de programar un

mínim d'un quatre per cent amb les característiques constructives i de disseny adequades que garanteixin l'accés i el desenvolupament còmode i segur de les persones amb discapacitat.

Els habitatges objecte de la reserva que preveu aquest article destinats al lloguer es poden adjudicar a persones amb discapacitat individualment considerades, unitats familiars amb alguna persona amb discapacitat o a entitats sense finalitat de lucre del sector de la discapacitat, sempre que en aquest últim cas es destinin per aquestes entitats a la promoció de la inclusió social de les persones amb discapacitat i de la vida autònoma, com a habitatges assistits, habitatges compartits, habitatges de suport o a projectes de vida independent de persones amb discapacitat.

2. L'obligació que estableix l'apartat anterior afecta, igualment, els projectes d'habitatges de qualsevol altre caràcter que construeixin, promoguin o subvencionin les administracions públiques i altres entitats dependents o vinculades al sector públic. Les administracions públiques competents han de dictar les disposicions reglamentàries per garantir la instal·lació d'ascensors amb capacitat per transportar simultàniament una cadira de rodes de tipus normalitzat i una persona sense discapacitat.

3. Les administracions públiques han de dictar les normes tècniques bàsiques necessàries per donar compliment al que disposen els dos apartats anteriors.

4. Quan el projecte es refereixi a un conjunt d'edificis i instal·lacions que constitueixin un complex arquitectònic, aquest s'ha de projectar i construir en condicions que permetin, en tot cas, l'accessibilitat de les persones amb discapacitat als diferents immobles i instal·lacions complementàries.

Article 33. Concepte de rehabilitació de l'habitatge.

Es considera rehabilitació de l'habitatge, als efectes de l'obtenció de subvencions i préstecs amb subvenció d'interessos, les reformes que les persones amb discapacitat o les unitats familiars o de convivència amb algun membre amb discapacitat hagin de fer a la residència habitual i permanent perquè sigui accessible.

Article 34. Altres mesures públiques d'accessibilitat.

1. Les administracions públiques han d'habilitar en els seus pressupostos les consignacions necessàries per al finançament de les adaptacions en els immobles que en depenguin.

2. Alhora, han de fomentar l'adaptació dels immobles de titularitat privada mitjançant l'establiment d'ajudes, exempcions i subvencions.

3. A més, les administracions competents en matèria d'urbanisme han de considerar i, si s'escau, incloure la necessitat d'aquestes adaptacions anticipades en els plans municipals d'ordenació urbana que formulin o aprovin.

4. Els ajuntaments han de preveure plans municipals d'actuació a l'objecte d'adaptar les vies públiques, els parcs i els jardins a les normes aprovades amb caràcter general, i estan obligats a destinar un percentatge del seu pressupost a aquests fins.

CAPÍTOL VI. DRET AL TREBALL

SECCIÓ 1A. DISPOSICIONS GENERALS

Article 35. Garanties del dret al treball.

1. Les persones amb discapacitat tenen dret al treball en condicions que garanteixin l'aplicació dels principis d'igualtat de tracte i no discriminació.

2. La garantia i l'efectivitat dels drets a la igualtat de tracte i d'oportunitats de les persones amb discapacitat es regeix pel que estableixen aquest capítol i la seva normativa específica en l'accés a l'ocupació, així com en l'accés a l'activitat per compte propi i a l'exercici professional, en les condicions de treball, incloses les retributives i d'acomiadament, en la promoció professional, la formació professional ocupacional i contínua, la formació per a l'ocupació i en l'afiliació i la participació en les organitzacions sindicals i empresarials o la incorporació i participació en qualsevol organització els membres de la qual exerceixen una professió concreta.

3. Hi ha discriminació directa quan una persona amb discapacitat és tractada de manera menys favorable que una altra en situació anàloga per motiu de la seva discapacitat.

4. Hi ha discriminació indirecta quan una disposició legal o reglamentària, una clàusula convencional o contractual, un pacte individual o una decisió unilateral de l'empresari, aparentment neutres, puguin ocasionar un desavantatge particular a les persones amb discapacitat respecte d'altres persones, sempre que objectivament no responguin a una finalitat legítima i que els mitjans per a la consecució d'aquesta finalitat no siguin adequats i necessaris, o llevat que l'empresari estigui obligat a adoptar mesures adequades, en funció de les necessitats de cada situació concreta i d'acord amb l'article 40, per eliminar els desavantatges que suposa aquesta disposició, clàusula, pacte o decisió.

5. S'entenen nuls i sense efecte els preceptes reglamentaris, les clàusules dels convenis col·lectius, els pactes individuals i les decisions unilaterals de l'empresari que donin lloc a situacions de discriminació directa o indirecta desfavorables per raó de discapacitat, en els àmbits de l'ocupació, en matèria de retribucions, jornada i altres condicions de treball.

6. L'assetjament per raó de discapacitat, en els termes definits a la lletra f) de l'article 2, es considera en tot cas acte discriminatori.

7. Es considera igualment discriminació qualsevol ordre de discriminar persones per motiu o per raó de la seva discapacitat.

Article 36. Igualtat de tracte.

S'entén per igualtat de tracte l'absència de qualsevol discriminació directa o indirecta per motiu o per raó de discapacitat, en l'ocupació, en la formació i la promoció professionals i en les condicions de treball.

Article 37. Tipus d'ocupació de les persones amb discapacitat.

1. És finalitat de la política d'ocupació augmentar les taxes d'activitat i d'ocupació i inserció laboral de les persones amb discapacitat, així com millorar la qualitat de l'ocupació i dignificar les seves condicions de treball, combatent activament la seva discriminació. Per a això, les administracions públiques competents han de fomentar les seves oportunitats d'ocupació i promoció professional en el mercat laboral, i promoure els suports necessaris per a la recerca, l'obtenció, el manteniment de l'ocupació i retorn a aquesta.

2. Les persones amb discapacitat poden exercir el dret al treball a través dels següents tipus d'ocupació:

- a) Ocupació ordinària, en les empreses i les administracions públiques, inclòs els serveis d'ocupació amb suport.
- b) Ocupació protegida, en serveis especials d'ocupació i en enclavaments laborals.
- c) Ocupació autònoma.

3. L'accés a l'ocupació pública es regeix pel que disposa la normativa reguladora de la matèria.

Article 38. Orientació, col·locació i registre de treballadors amb discapacitat per a la seva inclusió laboral.

1. Correspon als serveis públics d'ocupació, o bé directament o bé a través d'entitats col·laboradores, i a les agències de col·locació degudament autoritzades, l'orientació i la col·locació en igualtat de condicions de les persones amb discapacitat que estiguin en situació de recerca d'ocupació.

2. A l'efecte d'aplicació de beneficis que aquesta Llei i les seves normes de desplegament reconeixin tant als treballadors amb discapacitat com a les empreses que els ocupin, els serveis públics d'ocupació han de confeccionar, amb el consentiment previ dels treballadors, un registre de treballadors amb discapacitat demandants d'ocupació inclosos en el registre de treballadors desocupats.

3. Per garantir l'aplicació eficaç del que disposen els dos apartats anteriors i aconseguir l'adequació entre les condicions personals de la persona amb discapacitat i les característiques del lloc de treball, s'ha d'establir, per reglament, la coordinació entre els serveis públics d'ocupació i les agències de col·locació degudament autoritzades i els equips multiprofessionals de qualificació i reconeixement del grau de discapacitat que preveu aquesta Llei.

Article 39. Ajudes a la generació d'ocupació de les persones amb discapacitat.

1. S'ha de fomentar l'ocupació de les persones amb discapacitat mitjançant l'establiment d'ajudes que facilitin la seva inclusió laboral.

2. Aquestes ajudes poden consistir en subvencions o préstecs per a la contractació, l'adaptació dels llocs de treball, l'eliminació de tot tipus de barreres que dificultin el seu accés, mobilitat, comunicació o comprensió en els centres de producció, la possibilitat d'establir-se com a treballadors autònoms, bonificacions en les

quotes de la Seguretat Social i totes les altres que es considerin adequades per promoure la col·locació de les persones amb discapacitat, especialment la promoció de cooperatives i altres entitats de l'economia social.

SECCIÓ 2A. OCUPACIÓ ORDINÀRIA

Article 40. Adopció de mesures per prevenir o compensar els desavantatges ocasionats per la discapacitat com a garantia de la plena igualtat en el treball.

1. Per garantir la plena igualtat en el treball, el principi d'igualtat de tracte no impedeix que es mantinguin o s'adoptin mesures específiques destinades a prevenir o compensar els desavantatges ocasionats per motiu o per raó de discapacitat.

2. Els empresaris estan obligats a adoptar les mesures adequades per a l'adaptació del lloc de treball i l'accessibilitat de l'empresa, en funció de les necessitats de cada situació concreta, amb la finalitat de permetre a les persones amb discapacitat accedir a l'ocupació, exercir la seva feina, progressar professionalment i accedir a la formació, llevat que aquestes mesures representin una càrrega excessiva per a l'empresari.

Per determinar si una càrrega és excessiva cal tenir en compte si és pal·liada en grau suficient mitjançant les mesures, ajudes o subvencions públiques per a persones amb discapacitat, així com els costos financers i d'un altre tipus que les mesures impliquin i les dimensions i el volum de negocis total de l'organització o empresa.

Article 41. Serveis d'ocupació amb suport.

Els serveis d'ocupació amb suport són el conjunt d'accions d'orientació i acompanyament individualitzat en el lloc de treball, que tenen per objecte facilitar l'adaptació social i laboral de persones

treballadores amb discapacitat amb especials dificultats d'inclusió laboral en empreses del mercat ordinari de treball en condicions similars a la resta dels treballadors que ocupen llocs equivalents. Els serveis d'ocupació amb suport es regulen per la seva normativa reglamentària.

Article 42. Quota de reserva de llocs de treball per a persones amb discapacitat.

1. Les empreses públiques i privades que ocupin un nombre de 50 treballadors o més estan obligades que d'entre aquests, almenys, el 2 per 100 siguin treballadors amb discapacitat. Aquest còmput anteriorment s'ha de realitzar sobre la plantilla total de l'empresa corresponent, sigui quin sigui el nombre de centres de treball d'aquella i sigui quina sigui la forma de contractació laboral que vinculi els treballadors de l'empresa. Igualment s'entén que estan inclosos en aquest còmput els treballadors amb discapacitat que en cada moment estiguin prestant serveis a les empreses públiques o privades, en virtut dels contractes de posada a disposició que aquestes hagin subscrit amb empreses de treball temporal.

De manera excepcional, les empreses públiques i privades poden quedar exemptes d'aquesta obligació, de manera parcial o total, o bé a través d'acords recollits en la negociació col·lectiva sectorial d'àmbit estatal i, si no, d'àmbit inferior, segons el que disposa l'article 83, 2 i 3, del text refós de la Llei de l'Estatut dels treballadors, aprovat pel Reial decret legislatiu 1/1995, de 24 de març, o bé per opció voluntària de l'empresari, degudament comunicada a l'autoritat laboral, i sempre que en tots dos casos s'apliquin les mesures alternatives que es determinin per reglament.

2. En les ofertes d'ocupació pública s'ha de reservar una quota per ser coberta per persones amb discapacitat, en els termes establerts a la normativa reguladora de la matèria.

SECCIÓ 3A. OCUPACIÓ PROTEGIDA

Article 43. Serveis especials d'ocupació per a la inclusió laboral de les persones amb discapacitat.

1. Els serveis especials d'ocupació són aquells l'objectiu principal dels quals és el de dur a terme una activitat productiva de béns o de serveis, participant regularment en les operacions del mercat, i tenen com a finalitat l'assegurar una ocupació remunerada per a les persones amb discapacitat; alhora que són un mitjà d'inclusió del màxim nombre d'aquestes persones en el règim d'ocupació ordinari. Igualment, els serveis especials d'ocupació han de prestar, a través de les unitats de suport, els serveis d'ajust personal i social que requereixin les persones treballadores amb discapacitat, segons les seves circumstàncies i de conformitat amb el que es determini per reglament.

2. La plantilla dels serveis especials d'ocupació ha d'estar constituïda pel màxim nombre de persones treballadores amb discapacitat que permeti la naturalesa del procés productiu i, en tot cas, pel 70 per 100 d'aquella. A aquests efectes no es preveu el personal sense discapacitat dedicat a la prestació de serveis d'ajust personal i social.

S'entenen per serveis d'ajust personal i social els que permetin ajudar a superar les barreres, els obstacles o les dificultats que les persones treballadores amb discapacitat dels serveis especials d'ocupació tinguin en el procés d'incorporació a un lloc de treball, així com en la permanència i la progressió en aquest. Igualment hi estan compresos aquells adreçats a la inclusió social, cultural i esportiva.

3. La relació laboral dels treballadors amb discapacitat que prestin serveis en els serveis especials d'ocupació és de caràcter especial, de conformitat amb l'article 2.1.g) de text refós de la Llei de l'Esta-

tut dels treballadors, aprovat pel Reial decret legislatiu 1/1995, de 24 de març, i es regeix per la seva normativa específica.

4. Tindran la consideració de Centres Especials de Treball d'iniciativa social aquells que complint els requisits que se estableixen en los apartats 1.º y 2.º d'aquest article són promoguts i participats en més d'un 50 per cent, directament o indirectament, per una o diverses entitats, ja siguin públiques o privades, que no tinguin ànim de lucre o que tinguin reconegut el seu caràcter social en els seus Estatuts, tant si són associacions, fundacions, corporacions de dret públic, cooperatives d'iniciativa social o altres entitats de la economia social, així com també aquelles la titularitat de les quals correspongui a societats mercantils en les que la majoria del seu capital social sigui propietat d'alguna de les entitats assenyalades anteriorment, ja sigui de forma directa o bé indirecta a través del concepte de societat dominant regulat a l'article 42 del Codi de Comerç, i sempre que en tots els casos en els seus estatuts o en acord social se'n obliguin a la reinversió íntegra dels seus beneficis per a creació d'oportunitats d'ocupació per a persones amb discapacitat i la millora contínua de la seva competitivitat i de la seva activitat d'economia social, tenint en tot cas la facultat d'optar per reinvertir-los en el propi centr especial d'ocupació o en altres centres especials d'ocupació d'iniciativa social. (Actualizació normativa d'addició de l'apartat 4 publicada al BOE-A-2017-12902, en vigor a partir del 09/03/2018).

Article 44. Compensació econòmica per als serveis especials d'ocupació per a la inclusió laboral de les persones amb discapacitat.

1. Atenent les especials característiques que tenen els serveis especials d'ocupació i perquè aquests puguin complir la funció social requerida, les administracions públiques poden establir, en la forma que es determini per reglament, compensacions econòmiques, destinades als centres, per ajudar a la viabilitat d'aquests, i establir per a això, a més, els mecanismes de control que es considerin pertinents.

2. Els criteris per establir les compensacions econòmiques són que aquests serveis especials d'ocupació reuneixin les condicions d'utilitat pública i d'imprescindibilitat i que no tinguin ànim de lucre.

Article 45. Creació de serveis especials d'ocupació per a la inclusió laboral de les persones amb discapacitat.

1. Els serveis especials d'ocupació, els poden crear tant organismes públics i privats com les empreses, sempre amb subjecció a les normes legals, reglamentàries i convencionals que en regulin les condicions de treball.

2. Les administracions públiques, dins l'àmbit de les seves competències i a través de l'estudi de necessitats sectorials, han de promoure la creació i la posada en marxa de serveis especials d'ocupació, sigui directament o en col·laboració amb altres organismes o entitats, alhora que han de fomentar la creació de llocs de treball per a persones amb discapacitat mitjançant l'adopció de les mesures necessàries per a la consecució d'aquestes finalitats. Així mateix, han de vigilar, de manera periòdica i rigorosa, que les persones amb discapacitat siguin ocupades en condicions de treball adequades.

Article 46. Enclavaments laborals.

Per facilitar la transició a l'ocupació ordinària de les persones treballadores amb discapacitat amb especials dificultats per a l'accés a aquest, es poden constituir enclavaments laborals les característiques i condicions dels quals s'estableixen per reglament.

SECCIÓ 4A. OCUPACIÓ AUTÒNOMA

Article 47. Ocupació autònoma.

Els poders públics, en l'àmbit de les seves competències respectives, han d'adoptar polítiques de foment del treball autònom de persones amb discapacitat adreçades a l'establiment i el desenvolupament.

lupament d'iniciatives econòmiques i professionals per compte propi, o a través d'entitats de l'economia social, d'acord amb la normativa reguladora de la matèria.

CAPÍTOL VII. DRET A LA PROTECCIÓ SOCIAL

Article 48. Dret a la protecció social.

Les persones amb discapacitat i les seves famílies tenen dret a uns serveis i unes prestacions socials que atenguin amb garanties de suficiència i sostenibilitat les seves necessitats, adreçats al desenvolupament de la seva personalitat i la seva inclusió en la comunitat, incrementant la seva qualitat de vida i benestar social.

Article 49. Criteris d'aplicació de la protecció social.

1. Els serveis socials per a persones amb discapacitat i les seves famílies, els poden prestar tant les administracions públiques com entitats sense finalitat de lucre a través dels cursos i mitjançant els recursos humans, financers i tècnics necessaris.

En tot cas, les administracions públiques han de dur a terme les actuacions necessàries per a la coordinació de l'atenció de caràcter social i de caràcter sanitari, de manera efectiva i eficient, de conformitat amb el que estableix l'article 10.

2. La prestació dels serveis socials ha de respectar al màxim la permanència de les persones amb discapacitat en el seu medi familiar i en el seu entorn geogràfic, tenint en compte les barreres específiques dels qui visquin en zones rurals.

3. S'ha de promoure la participació de les persones amb discapacitat en les tasques comunes de convivència, de direcció i de control dels serveis socials.

Article 50. Contingut del dret a la protecció social.

1. Les persones amb discapacitat i les seves famílies tenen dret als serveis socials de suport familiar, de prevenció de deficiències i d'intensificació de discapacitats, de promoció de l'autonomia personal, d'informació i orientació, d'atenció domiciliària, de residències, de suport en el seu entorn, serveis residencials, d'activitats culturals, esportives, ocupació de l'oci i del temps lliure.

2. A més, i com a complement de les mesures específicament previstes en aquesta Llei, la legislació autonòmica pot preveure serveis i prestacions econòmiques per a les persones amb discapacitat i les seves famílies que estiguin en situació de necessitat i que no tinguin els recursos indispensables per afrontar-la.

Article 51. Classes de serveis socials.

1. El servei de suport familiar té com a objectiu l'orientació i la informació a les famílies, el suport emocional, la seva capacitat i formació per atendre l'estimulació, maduració i el desenvolupament físic, psíquic i intel·lectual dels nens i les nenes amb discapacitat, i les persones amb discapacitat i per a l'adequació de l'entorn familiar i proper a les necessitats de tots ells.

2. Els serveis d'orientació i informació han de facilitar a les persones amb discapacitat i a les seves famílies el coneixement de les prestacions i els serveis al seu abast, així com les condicions per accedir-hi.

3. Els serveis de prevenció de deficiències i d'intensificació de discapacitats i promoció de l'autonomia personal tenen com a finalitat prevenir l'aparició o la intensificació de discapacitats i de les seves conseqüències, mitjançant actuacions de promoció de condicions de vida saludables, suport en l'entorn i programes específics de caràcter preventiu.

4. Els serveis d'atenció domiciliària tenen com a tasca la prestació d'atencions de caràcter personal i domèstic, així com la prestació habilitadora o rehabilitadora tal com disposa l'article 14, tot això només per a les persones amb discapacitat les situacions de les quals ho requereixin.

5. Els serveis d'habitatge, ja siguin serveis d'atenció residencial, habitatges tutelats, o altres allotjaments de suport per a la inclusió, tenen com a objectiu promoure l'autonomia i la vida independent de les persones amb discapacitat a través de la convivència, així com afavorir-ne la inclusió social.

Així mateix, han d'atendre les necessitats bàsiques de les persones amb discapacitat que estiguin en una situació d'especial vulnerabilitat, com en els casos en què no tinguin llar o família, o quan hi hagi greus problemes per garantir una adequada convivència familiar.

6. Els serveis de centre de dia i de nit ofereixen una atenció integral durant el període diürn o nocturn a les persones amb discapacitat, amb l'objectiu de millorar o mantenir el millor nivell possible d'autonomia personal i donar suport a les famílies.

7. Els serveis de residències, centres de dia i de nit, i habitatges tutelats poden ser promoguts per les administracions públiques, per les mateixes persones amb discapacitat i per les seves famílies, així com per les seves organitzacions representatives. En la promoció de residències, centres de dia i habitatges tutelats, realitzats per les mateixes persones amb discapacitat i per les seves famílies, així com per les seves organitzacions representatives, aquestes gaudeixen de protecció prioritària per part de les administracions públiques.

La planificació d'aquests serveis ha d'atendre la proximitat a l'entorn en el qual exerceixen la seva vida les persones amb discapacitat.

8. Les activitats esportives, culturals, d'oci i temps lliure s'han de desenvolupar, sempre que sigui possible, d'acord amb el principi d'accessibilitat universal en les instal·lacions i amb els mitjans ordinaris posats al servei de la ciutadania. Només quan l'especificitat i la necessitat de suports ho requereixin, es poden establir, de manera subsidiària o complementària, serveis i activitats específiques.

9. Sense perjudici de l'aplicació de les mesures previstes amb caràcter general en aquesta Llei, quan l'especificitat i la necessitat de suports ho facin necessari, la persona amb discapacitat té dret a residir o a ser atesa en un establiment especialitzat.

Article 52. Centres ocupacionals.

1. Els centres ocupacionals tenen com a finalitat assegurar els serveis de teràpia ocupacional i d'ajust personal i social a les persones amb discapacitat amb l'objecte d'aconseguir el màxim desenvolupament personal i, en els casos en els quals sigui possible, facilitar-ne la capacitat i la preparació per a l'accés a l'ocupació. Igualment han de prestar aquests serveis als treballadors amb discapacitat que havent exercit una activitat laboral específica no hagin aconseguit una adaptació satisfactòria o hagin patit un empitjorament en la seva situació que faci aconsellable la seva integració en un centre ocupacional.

2. Les administracions públiques, d'acord amb les seves competències, han de dictar les normes específiques corresponents i establir les condicions de tot tipus que han de reunir els centres ocupacionals perquè sigui autoritzada la seva creació i funcionament.

La seva creació i sosteniment són competència tant de les administracions públiques com de les institucions o persones jurídiques privades sense finalitat de lucre, i aquestes últimes han d'atendre, en tot cas, les normes que per a la seva creació i funcionament es dictin d'acord amb el que disposa el paràgraf anterior.

CAPÍTOL VIII. DRET DE PARTICIPACIÓ EN ELS ASSUMPTES PÚBLICS

Article 53. Dret de participació a la vida política.

Les persones amb discapacitat poden exercir el dret de participació en la vida política i en els processos electorals en igualtat de condicions que la resta dels ciutadans de conformitat amb la normativa en vigor. Per a això, les administracions públiques han de posar a la seva disposició els mitjans i els recursos que requereixin.

Article 54. Dret de participació en la vida pública.

1. Les persones amb discapacitat poden participar plenament i efectivament en la presa de decisions públiques que els afectin, en igualtat de condicions amb els altres ciutadans. Per a això, les administracions públiques han de posar a la seva disposició els mitjans i els recursos que requereixin.

2. Les persones amb discapacitat, inclosos els nens i les nenes, i les seves famílies, a través de les seves organitzacions representatives, han de participar en la preparació, elaboració i adopció de les decisions i, si s'escau, de les normes i estratègies que els concerneixen, i és obligació de les administracions públiques en l'esfera de les seves respectives competències promoure les condicions per assegurar que aquesta participació sigui real i efectiva. De la mateixa manera, s'ha de promoure la seva presència permanent en els òrgans de les administracions públiques, de

caràcter participatiu i consultiu, les funcions dels quals estiguin directament relacionades amb matèries que tinguin incidència en esferes d'interès preferent per a persones amb discapacitat i les seves famílies.

3. Les administracions públiques han de promoure i facilitar el desenvolupament de les associacions i altres entitats en què s'agrupen les persones amb discapacitat i les seves famílies. Així mateix, han d'oferir suport financer i tècnic per a l'exercici de les seves activitats i poden establir convenis per al desenvolupament de programes d'interès social.

Article 55. Consell Nacional de la Discapacitat.

El Consell Nacional de la Discapacitat és l'òrgan col·legiat interministerial, de caràcter consultiu, en el qual s'institucionalitza la col·laboració del moviment associatiu de les persones amb discapacitat i les seves famílies i l'Administració General de l'Estat, per a la definició i la coordinació de les polítiques públiques que garanteixin els drets de les persones amb discapacitat. La seva composició i funcions s'han d'establir per reglament.

En particular, correspon al Consell Nacional de la Discapacitat la promoció de la igualtat d'oportunitats i no discriminació de les persones amb discapacitat.

Article 56. Oficina d'Atenció a la Discapacitat.

L'Oficina d'Atenció a la Discapacitat és l'òrgan del Consell Nacional de la Discapacitat, de caràcter permanent i especialitzat, encarregat de promoure la igualtat d'oportunitats, no discriminació i accessibilitat universal de les persones amb discapacitat.

Amb l'Oficina d'Atenció a la Discapacitat col·laboren les organitzacions, entitats i associacions d'utilitat pública més representatives de les persones amb discapacitat i les seves famílies.

CAPÍTOL IX. OBLIGACIONS DELS PODERS PÚBLICS

SECCIÓ 1A. DISPOSICIONS GENERALS

Article 57. Prestació de serveis.

1. Els poders públics han de garantir la prevenció, les cures mèdiques i psicològiques, els suports adequats, l'educació, l'orientació, la inclusió social i laboral, l'accés a la cultura i a l'oci, la garantia d'uns drets econòmics, socials i de protecció jurídica mínims i la Seguretat Social.

2. Per a la consecució d'aquests objectius han de participar, en els seus corresponents àmbits competencials, les administracions públiques, els interlocutors socials i les associacions i persones jurídicoprivades.

Article 58. Finançament.

El finançament de les diferents prestacions, subsidis, atencions i serveis continguts en aquesta Llei s'ha d'efectuar amb càrrec als pressupostos generals de l'Estat, i als de les comunitats autònomes i entitats locals, d'acord amb les competències que els corresponguin respectivament. En aquests pressupostos s'han de consignar les dotacions corresponents de conformitat amb la legislació vigent.

Article 59. Presa de consciència social.

1. Els poders públics han d'exercir i promoure activitats d'informació, campanyes de presa de consciència, accions formatives i totes les altres que siguin necessàries per a la promoció de la igualtat d'oportunitats i la no discriminació, en col·laboració amb les organitzacions representatives de les persones amb discapacitat i les seves famílies.

2. En concret, els poders públics han de promoure la posada en marxa i el manteniment de campanyes per a la presa de conscièn-

cia de la societat, accessibles per a les persones amb discapacitat, especialment en els àmbits socio sanitari, educatiu i professional, i fomentar el reconeixement i el respecte dels drets i la dignitat de les persones amb discapacitat, perquè aquesta, en el seu conjunt, col·labori en la seva plena inclusió en la vida social.

SECCIÓ 2A. DEL PERSONAL DELS DIFERENTS SERVEIS D'ATENCIÓ A LES PERSONES AMB DISCAPACITAT

Article 60. Personal especialitzat.

1. L'atenció i la prestació dels serveis que requereixin les persones amb discapacitat en el seu procés de desenvolupament personal i inclusió han d'estar orientades, dirigides i realitzades per personal especialitzat.

2. Aquest procés, per la varietat, l'amplitud i la complexitat de les funcions que té exigeix el concurs d'especialistes de diferents àmbits que han d'actuar conjuntament com a equip multiprofessional.

Article 61. Formació del personal.

1. Les administracions públiques han de promoure la formació dels professionals i el personal que treballen amb persones amb discapacitat per atendre adequadament els diversos serveis que les persones amb discapacitat requereixen, tant en el nivell de detecció, diagnòstic i valoració, com educatiu i de serveis socials.

2. Les administracions públiques han d'establir programes permanents d'especialització i actualització, de caràcter general i d'aplicació especial per a les diferents discapacitats, així com sobre formes específiques d'atenció per aconseguir el màxim desenvolupament personal, segons l'àmbit de les diverses professions, d'acord amb les diferents competències professionals.

Article 62. Voluntariat.

1. Les administracions públiques han de promoure i fomentar la col·laboració del voluntariat en l'atenció de les persones amb discapacitat i de les seves famílies, promoure la constitució i el funcionament d'entitats sense finalitat de lucre, a fi que puguin col·laborar amb els professionals en aquesta atenció. Així mateix, promoure i fomentar el voluntariat entre persones amb discapacitat, afavorir la seva plena inclusió i participació en la vida social.
2. El règim del personal voluntari es regula en la normativa específica.

TÍTOL II

IGUALTAT D'OPORTUNITATS I NO DISCRIMINACIÓ

CAPÍTOL I. DRET A LA IGUALTAT D'OPORTUNITATS

Article 63. Vulneració del dret a la igualtat d'oportunitats.

S'entén que es vulnera el dret a la igualtat d'oportunitats de les persones amb discapacitat, definides a l'article 4.1, quan, per motiu o per raó de discapacitat, es produeixin discriminacions directes o indirectes, discriminació per associació, assetjaments, incompliments de les exigències d'accessibilitat i de realitzar ajustos raonables, així com l'incompliment de les mesures d'acció positiva legalment establertes.

Article 64. Garanties del dret a la igualtat d'oportunitats.

1. Amb la finalitat de garantir el dret a la igualtat d'oportunitats a les persones amb discapacitat, els poders públics han d'establir mesures contra la discriminació i mesures d'acció positiva.
2. Les mesures de defensa, d'arbitratge i de caràcter judicial que estableix aquesta Llei són aplicables a les situacions que preveu l'article 63, independentment de l'existència de reconeixement

oficial de la situació de discapacitat o de la seva transitorietat. En tot cas, les administracions públiques han de vetllar per evitar qualsevol forma de discriminació que els afecti o els pugui afectar.

3. Les garanties del dret a la igualtat d'oportunitats de les persones amb discapacitat que preveu aquest títol tenen caràcter supletori respecte al que preveu la legislació laboral.

Article 65. Mesures contra la discriminació.

Es consideren mesures contra la discriminació aquelles que tinguin com a finalitat prevenir o corregir que una persona sigui tractada d'una manera directa o indirecta menys favorable que una altra que no ho sigui, en una situació anàloga o comparable, per motiu o per raó de discapacitat.

Article 66. Contingut de les mesures contra la discriminació.

1. Les mesures contra la discriminació poden consistir en prohibició de conductes discriminatòries i d'assetjament, exigències d'accessibilitat i exigències d'eliminació d'obstacles i de fer ajustos raonables.

A aquests efectes, s'entén per exigències d'accessibilitat els requisits que han de complir els entorns, productes i serveis, així com les condicions de no discriminació en normes, criteris i pràctiques, d'acord amb els principis d'accessibilitat universal i de disseny per a totes les persones.

2. Als efectes de determinar si un ajust és raonable, d'acord amb el que estableix l'article 2.m), cal tenir en compte els costos de la mesura, els efectes discriminatoris que suposi per a les persones amb discapacitat la seva no adopció, l'estructura i les característiques de la persona, entitat o organització que l'ha de posar en pràctica i la possibilitat que tingui d'obtenir finançament oficial o qualsevol altra ajuda.

Amb aquesta finalitat, les administracions públiques competents poden establir un règim d'ajudes públiques per contribuir a sufragar els costos derivats de l'obligació de fer ajustos raonables.

Les discrepàncies entre el sol·licitant de l'ajust raonable i el subjecte obligat poden ser resoltes a través del sistema d'arbitratge que preveu l'article 74, sense perjudici de la protecció administrativa o judicial que en cada cas sigui procedent.

Article 67. Mesures d'acció positiva.

1. Els poders públics han d'adoptar mesures d'acció positiva en benefici de les persones amb discapacitat susceptibles de ser objecte d'un grau superior de discriminació, inclosa la discriminació múltiple, o d'un grau inferior d'igualtat d'oportunitats, com són les dones, els nens i les nenes, els quals requereixen més suport per a l'exercici de la seva autonomia o per a la presa lliure de decisions i les que tenen una exclusió social més acusada, així com les persones amb discapacitat que viuen habitualment en el medi rural.

2. Així mateix, en el marc de la política oficial de protecció a la família, els poders públics han d'adoptar mesures d'acció positiva respecte a les famílies quan algun dels seus membres sigui una persona amb discapacitat.

Article 68. Contingut de les mesures d'acció positiva i mesures d'igualtat d'oportunitats.

1. Les mesures d'acció positiva poden consistir en suports complementaris i normes, criteris i pràctiques més favorables. Les mesures d'igualtat d'oportunitats poden ser ajudes econòmiques, ajudes tècniques, assistència personal, serveis especialitzats, i ajudes i serveis auxiliars per a la comunicació.

Aquestes mesures tenen naturalesa de mínims, sense perjudici de les mesures que puguin establir les comunitats autònomes en l'àmbit de les seves competències.

2. En particular, les administracions públiques han de garantir que les ajudes i subvencions públiques promoguin l'efectivitat del dret a la igualtat d'oportunitats de les persones amb discapacitat, així com les persones amb discapacitat que viuen habitualment en l'àmbit rural.

CAPÍTOL II. MESURES DE FOMENT I DEFENSA

Article 69. *Mesures de foment i defensa.*

Les administracions públiques, en l'àmbit de les seves competències, han de promoure i facilitar el desenvolupament de mesures de foment i d'instruments i mecanismes de protecció jurídica per portar a terme una política d'igualtat d'oportunitats, mitjançant l'adopció de les mesures necessàries perquè se suprimeixin les disposicions normatives i les pràctiques contràries a la igualtat d'oportunitats i l'establiment de mesures per evitar qualsevol forma de discriminació per motiu o per raó de discapacitat.

SECCIÓ 1A. *MESURES DE FOMENT*

Article 70. *Mesures per fomentar la qualitat.*

Les administracions públiques han d'adequar els plans de qualitat per assegurar la igualtat d'oportunitats als ciutadans amb discapacitat. Per a això, hi han d'incloure normes mínimes de no discriminació i d'accessibilitat, i desenvolupar indicadors de qualitat i guies de bones pràctiques.

Article 71. *Mesures d'innovació i desenvolupament de normes tècniques.*

1. Les administracions públiques han de fomentar la innovació i recerca aplicada al desenvolupament d'entorns, productes, serveis i prestacions que garanteixin els principis d'inclusió, accessibilitat universal, disseny per a totes les persones i vida independent a favor de les persones amb discapacitat. Per a això, han de promou-

re la recerca en les àrees relacionades amb la discapacitat en els plans de recerca, desenvolupament i innovació (R+D+i).

2. Així mateix, han de facilitar i recolzar el desenvolupament de normativa tècnica, així com la revisió de l'existent, de manera que assegurí la no discriminació en processos, dissenys i desenvolupaments de tecnologies, productes, serveis i béns, en col·laboració amb les entitats i organitzacions de normalització i certificació i tots els agents implicats.

Article 72. Iniciativa privada.

1. L'Administració de l'Estat, les comunitats autònomes i les entitats locals han d'emparar la iniciativa privada sense finalitat de lucre i col·laborar en el desenvolupament d'aquestes activitats mitjançant assessorament tècnic, coordinació, planificació i suport econòmic. Han de rebre especial atenció les entitats sense finalitat de lucre, promogudes per les mateixes persones amb discapacitat, els seus familiars o els seus representants legals.

2. És requisit indispensable per percebre aquesta col·laboració i ajuda que les actuacions privades s'adeqüin a les línies i les exigències de la planificació sectorial que s'estableixi per part de les administracions públiques.

3. En els centres finançats, en tot o en part, amb càrrec a fons públics, s'ha de portar a terme el control de l'origen i l'aplicació dels recursos financers, amb la participació dels interessats o subsidiàriament els seus representants legals, de la direcció i del personal al servei dels centres sense perjudici de les facultats que corresponguin als poders públics.

Article 73. Observatori Estatal de la Discapacitat.

1. Es considera l'Observatori Estatal de la Discapacitat com un instrument tècnic de l'Administració General de l'Estat que, a través

de la Direcció General de Polítiques de Suport a la Discapacitat del Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat, s'encarrega de la recopilació, sistematització, actualització, generació d'informació i difusió relacionada amb l'àmbit de la discapacitat.

2. Amb caràcter anual, l'Observatori Estatal de la Discapacitat ha de confeccionar un informe ampli i integral sobre la situació i l'evolució de la discapacitat a Espanya elaborat d'acord amb dades estadístiques recopilades, amb especial atenció al gènere, que s'ha d'eleva al Consell Nacional de la Discapacitat, per a coneixement i debat.

3. L'Observatori Estatal de la Discapacitat es configura així mateix com a instrument de promoció i orientació de les polítiques públiques de conformitat amb la Convenció Internacional sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat.

4. El compliment de les funcions adreçades al desenvolupament dels objectius generals de l'Observatori Estatal de la Discapacitat no ha de suposar increment de la despesa pública.

SECCIÓ 2A. MESURES DE DEFENSA

Article 74. Arbitratge.

1. Prèvia audiència dels sectors interessats i de les organitzacions representatives de les persones amb discapacitat i les seves famílies, el Govern ha d'establir un sistema arbitral que, sense formalitats especials, atengui i resolgui amb caràcter vinculant i executiu per a totes dues parts, les queixes o reclamacions de les persones amb discapacitat en matèria d'igualtat d'oportunitats i no discriminació, sempre que no hi hagi indicis racionals de delictes, tot això sense perjudici de la protecció administrativa i judicial que en cada cas sigui procedent.

2. La submissió de les parts al sistema arbitral és voluntari i ha de constar expressament per escrit.

3. Els òrgans d'arbitratge estan integrats per representants dels sectors interessats, de les organitzacions representatives de les persones amb discapacitat i les seves famílies i de les administracions públiques dins l'àmbit de les seves competències.

Article 75. Tutela judicial i protecció contra les represàlies.

1. La tutela judicial del dret a la igualtat d'oportunitats de les persones amb discapacitat comprèn l'adopció de totes les mesures que siguin necessàries per posar fi a la violació del dret i prevenir violacions ulteriors, així com per restablir el perjudicat en l'exercici ple del seu dret.

2. La indemnització o reparació a què pugui donar lloc la reclamació corresponent no està limitada per un límit màxim fixat «a priori». La indemnització per dany moral és procedent encara que no hi hagi perjudicis de caràcter econòmic i s'ha de valorar atenent les circumstàncies de la infracció i la gravetat de la lesió.

3. S'han d'adoptar les mesures que siguin necessàries per protegir les persones físiques o jurídiques contra qualsevol tracte advers o conseqüència negativa que es pugui produir com a reacció davant una reclamació o davant un procediment destinat a exigir el compliment del principi d'igualtat d'oportunitats.

Article 76. Legitimació.

Sense perjudici de la legitimació individual de les persones afectades, les persones jurídiques legalment habilitades per a la defensa dels drets i els interessos legítims col·lectius poden actuar en un procés en nom i interès de les persones que així ho autoritzin, amb la finalitat de fer efectiu el dret d'igualtat d'oportunitats, defensant els seus drets individuals i recaient en aquestes persones els efectes d'aquella actuació.

Article 77. Criteris especials sobre la prova de fets rellevants.

1. En els processos jurisdiccionals en què de les al·legacions de la part actora es dedueixi l'existència d'indicis fonamentats de discriminació per motiu o per raó de discapacitat, correspon a la part demandada l'aportació d'una justificació objectiva i raonable, suficientment provada, de la conducta i de les mesures adoptades i de la seva proporcionalitat.

Quan en el procés jurisdiccional s'hagi suscitat una qüestió de discriminació per motiu o per raó de discapacitat, el jutge o tribunal, a instància de part, pot sol·licitar un informe o dictamen als organismes públics competents.

2. El que estableix l'apartat anterior no és aplicable als processos penals ni als contenciosos administratius interposats contra resolucions sancionadores.

TÍTOL III. INFRACCIONS I SANCIONS EN MATÈRIA D'IGUALTAT D'OPORTUNITATS, NO DISCRIMINACIÓ I ACCESSIBILITAT UNIVERSAL DE LES PERSONES AMB DISCAPACITAT

CAPÍTOL I. RÈGIM COMÚ D'INFRACCIONS I SANCIONS

Article 78. Àmbit.

El règim d'infraccions i sancions que estableix aquest títol és comú en tot el territori de l'Estat i ha de ser objecte de tipificació pel legislador autonòmic, sense perjudici de les altres infraccions i sancions que pugui establir en l'exercici de les seves competències.

Les comunitats autònomes han d'establir un règim d'infraccions que garanteixi la plena protecció de les persones amb discapacitat, ajustant-se al que disposa aquesta Llei.

Article 79. Subjectes.

1. Aquesta Llei s'aplica als responsables de la infracció, persones físiques o jurídiques, que incorrin en les accions o omissions determinades com a infracció en aquesta Llei i en la legislació autonòmica corresponent.

2. La responsabilitat és solidària si són diversos els responsables i no és possible determinar el grau de participació de cadascun d'ells en la comissió de la infracció.

En són responsables subsidiaris o solidaris les persones físiques i jurídiques privades per l'incompliment de les obligacions que comportin el deure de prevenir la infracció administrativa comesa per altres.

SECCIÓ 1A. INFRACCIONS

Article 80. Objecte de les infraccions.

Als efectes d'aquesta Llei, es consideren infraccions administratives les accions i omissions que ocasionin vulneracions del dret a la igualtat d'oportunitats, no discriminació i accessibilitat universal en els àmbits als quals es refereix l'article 5, quan es produeixin discriminacions directes o indirectes, assetjaments, incompliment de les exigències d'accessibilitat i de realitzar ajustos raonables, així com l'incompliment de les mesures d'acció positiva legalment establertes, especialment quan en derivin beneficis econòmics per a la persona infractora.

Article 81. Infraccions.

1. Les infraccions es classifiquen en lleus, greus o molt greus.

2. En tot cas, i sense perjudici del que estableixi la legislació autonòmica, tenen la consideració d'infraccions lleus les conductes que incorrin en qualsevol incompliment que afecti obligacions merament formals del que estableixen aquesta Llei i les seves normes de desplegament.

3. En tot cas, i sense perjudici del que estableixi la legislació autonòmica, tenen la consideració d'infraccions greus:

- a) Els actes discriminatoris o les omissions que suposin directament o indirectament un tracte menys favorable a la persona amb discapacitat en relació amb una altra persona que estigui en situació anàloga o comparable.
- b) L'incompliment de les exigències d'accessibilitat, així com la negativa a adoptar les mesures d'ajust raonable, a què es refereix l'article 66, així com les seves normes de desplegament.
- c) L'incompliment d'un requeriment administratiu específic que formulin els òrgans competents per a l'exercici de les competències necessàries per donar compliment a les previsions d'aquesta Llei.
- d) Qualsevol forma de pressió exercida sobre la persona amb discapacitat o sobre altres persones físiques o jurídiques que hagin entaulat o pretenguin entaular qualsevol tipus d'acció legal.

4. En tot cas, i sense perjudici del que estableixi la legislació autonòmica, tenen la consideració d'infraccions molt greus:

- a) Qualsevol conducta d'assetjament relacionada amb la discapacitat en els termes de l'article 66 i en les seves normes de desplegament.
- b) L'incompliment reiterat dels requeriments administratius específics que formulin els òrgans competents per a l'exercici de les competències necessàries per donar compliment a les previsions d'aquesta Llei i les seves normes de desplegament.
- c) Qualsevol forma de pressió exercida sobre les autoritats en l'exercici de les potestats administratives que s'exerceixin per a l'execució de les mesures que preveuen aquesta Llei i les seves normes de desplegament.

Article 82. Prescripció de les infraccions.

Les infraccions a què es refereix aquest títol qualificades de lleus prescriuen al cap d'un any, les qualificades de greus al cap de tres anys i les qualificades de molt greus, al cap de quatre anys.

SECCIÓ 2A. SANCIONS

Article 83. Sancions.

1. Les infraccions se sancionen amb multes que van des d'un mínim de 301 euros fins a un màxim d'1.000.000 d'euros.
2. Per a les infraccions lleus, la sanció no ha d'excedir en cap cas els 30.000 euros.
3. Per a les infraccions greus, la sanció no ha d'excedir en cap cas els 90.000 euros.

Article 84. Criteris de graduació de les sancions.

1. Les sancions s'apliquen en grau mínim, mitjà i màxim d'acord amb els criteris següents:
 - a) Intencionalitat de la persona infractora.
 - b) Negligència de la persona infractora.
 - c) Fraus o connivència.
 - d) Incompliment dels advertiments previs.
 - e) Xifra de negocis o ingressos de l'empresa o entitat.
 - f) Nombre de persones afectades.
 - g) Permanència o transitorietat de les repercussions de la infracció.
 - h) Reincidència, per comissió en el terme d'un any de més d'una infracció de la mateixa naturalesa quan així hagi estat declarat per resolució ferma.
 - i) L'alteració social produïda per la realització de conductes discriminatòries i d'assetjament, la inobservança o l'incompliment de les exigències d'accessibilitat i de les

exigències d'eliminació d'obstacles i de fer els ajustos raonables.

j) El benefici econòmic que s'hagi generat per a la persona autora de la infracció.

2. Quan el perjudicat per la infracció sigui una de les persones compreses a l'article 67.1, la sanció es pot imposar en la quantia màxima del grau que correspongui.

3. Quan de la comissió d'una infracció derivi necessàriament la comissió d'una altra o altres, s'ha d'imposar la sanció corresponent a la infracció més greu.

Article 85. Sancions accessòries.

1. Quan les infraccions siguin greus o molt greus, els òrgans competents han de proposar, a més de la sanció que sigui procedent, la prohibició de concórrer en procediments d'atorgament d'ajudes oficials, consistents en subvencions o qualssevol altres ajudes en el sector d'activitat, en l'àmbit del qual es produeix la infracció, per un període màxim d'un any, en el cas de les greus, i de dos, en el cas de les molt greus.

2. Quan les infraccions siguin molt greus, a més els òrgans competents han de proposar la supressió, cancel·lació o suspensió total o parcial d'ajudes oficials, consistents en subvencions i qualssevol altres que la persona sancionada tingui reconeguts en el sector d'activitat en l'àmbit del qual es produeix la infracció.

3. La comissió d'una infracció molt greu per les institucions que presten serveis socials pot comportar la inhabilitació per a l'exercici de les activitats de cura, tant per a persones físiques com jurídiques, per un termini màxim de cinc anys.

Article 86. Conseqüències de l'incompliment en matèria d'accés a béns i serveis.

Sense perjudici d'altres accions i drets previstos en la legislació civil i mercantil, la persona que, en l'àmbit d'aplicació de l'article 29 pateixi una conducta discriminatòria per motiu o per raó de discapacitat, té dret a indemnització pels danys i perjudicis soferts.

Article 87. Prescripció de les sancions.

Les sancions imposades per faltes lleus prescriuen al cap d'un any, les imposades per faltes greus, al cap de quatre anys, i les imposades per faltes molt greus, al cap de cinc anys.

Article 88. Compliment de les obligacions que estableixen aquesta Llei i la legislació autonòmica.

L'abonament per part del responsable de les multes imposades com a conseqüència d'una sanció establerta en aquesta Llei i la legislació autonòmica corresponent no eximeix del compliment de les obligacions que preveu la normativa en matèria de discapacitat que hi sigui aplicable.

SECCIÓ 3A. GARANTIES DEL RÈGIM SANCIONADOR

Article 89. Legitimació.

1. Les persones amb discapacitat, les seves famílies i les organitzacions representatives i associacions en les quals s'integren tenen la consideració d'interessats en aquests procediments en els termes que preveu l'article 31 de la Llei 30/1992, de 26 de novembre, de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú.

2. Contra l'acord d'arxivament de les actuacions o la resolució desestimatòria, expressa o tàcita, de la denúncia o posada en co-neixement de l'Administració de possibles infraccions previstes en aquesta Llei o en les que estableixin les comunitats autònomes en

l'exercici de les seves competències, les organitzacions i associacions anteriorment referides estan legitimades per interposar els recursos o, si s'escau, les accions que considerin procedents com a representants d'interessos socials.

3. La legitimació activa que s'atorga a aquestes organitzacions i associacions en cap cas ha de suposar un tracte preferent quan siguin denunciades o se les consideri presumptes infractores per l'Administració competent.

Article 90. Garantia d'accessibilitat dels procediments.

Els procediments sancionadors que s'incoïn d'acord amb el que estableix aquesta Llei han d'estar documentats en suports que siguin accessibles per a les persones amb discapacitat i és obligació de l'autoritat administrativa facilitar a les persones amb discapacitat el ple exercici dels drets previstos en els procediments esmentats.

Article 91. Instrucció.

1. Les infraccions no poden ser objecte de sanció sense instrucció prèvia de l'expedient oportú, de conformitat amb el procediment administratiu especial en aquesta matèria que estableixen aquesta Llei i la legislació autonòmica corresponent.

2. Quan una Administració pública, en el transcurs de la fase d'instrucció, consideri que la potestat sancionadora en relació amb la presumpta conducta infractora correspon a una altra Administració pública, ho ha de posar en coneixement d'aquesta juntament amb l'expedient corresponent.

Article 92. Publicitat de les resolucions sancionadores.

La resolució ferma en la via administrativa dels expedients sancionadors per faltes greus i molt greus s'ha de fer pública quan ho acordi l'autoritat administrativa que l'hagi adoptat, una vegada notificada als interessats, després de resoldre, si s'escau, sobre els

aspectes confidencials del seu contingut i prèvia dissociació de les dades de caràcter personal a què es refereix l'article 3.a) de la Llei orgànica 15/1999, de 13 de desembre, de protecció de dades de caràcter personal, excepte en relació amb el nom dels infractors. A aquest efecte, s'ha de recollir amb caràcter previ l'informe oportú de l'Agència Espanyola de Protecció de Dades o l'autoritat autonòmica que correspongui.

Article 93. Deure col·laboració.

Totes les persones físiques i jurídiques tenen el deure de facilitar la tasca dels òrgans i les autoritats per a l'aplicació del que disposa aquest títol i aportar en un termini raonable, i amb les condicions que estableix la legislació vigent, les dades, els documents, els informes o els aclariments que, sent necessaris per a l'aclariment dels fets, els siguin sol·licitats, i de facilitar, amb l'avís previ, l'accés a les seves dependències, llevat que aquestes coincideixin amb el seu domicili, cas en què s'ha d'obtenir el seu consentiment exprés o el manament judicial corresponent.

CAPÍTOL II. NORMES ESPECÍFIQUES D'APLICACIÓ PER L'ADMINISTRACIÓ GENERAL DE L'ESTAT

Article 94. Competència de l'Administració General de l'Estat.

Als efectes d'aquesta Llei, la competència per a l'exercici de la potestat sancionadora correspon a l'Administració General de l'Estat quan les conductes infractores es projectin en un àmbit territorial superior al d'una comunitat autònoma.

SECCIÓ 1A. INFRACCIONS I SANCIONS

Article 95. Infraccions.

1. Sense perjudici del que estableix l'article 82, es tipifiquen en l'àmbit de competències de l'Administració General de l'Estat les infraccions següents que es classifiquen en lleus, greus i molt greus.

2. Són infraccions lleus:

- a) L'incompliment dels deures i les obligacions disposats a la secció 1a del capítol V del títol I, i el títol II, així com les seves normes de desplegament, sempre que no tingui el caràcter d'infracció greu o molt greu.
- b) L'incompliment de les disposicions que imposin l'obligació d'adoptar normes internes a les empreses, centres de treball o oficines públiques, orientades a promoure i estimular l'eliminació de desavantatges o situacions generals de discriminació a les persones amb discapacitat, sempre que no constitueixin infraccions greus o molt greus.
- c) Obstaculitzar l'acció dels serveis d'inspecció.

3. Són infraccions greus:

- a) Els actes discriminatoris o les omissions que suposin directament o indirectament un tracte menys favorable a la persona amb discapacitat en relació amb una altra persona que estigui en situació anàloga o comparable.
- b) La imposició abusiva de qualsevol forma de renúncia total o parcial als drets de les persones per motiu o per raó de la seva discapacitat, basada en una posició d'avantatge.
- c) L'incompliment dels requeriments específics que formulin les autoritats.
- d) L'obstrucció o la negativa a facilitar la informació sol·licitada per les autoritats competents o els seus agents, que sigui legalment exigible, amb vista al compliment de les funcions d'informació, vigilància, investigació, inspecció, tramitació i execució en els termes que preveu aquest títol.
- e) L'incompliment per part de les persones obligades de les normes sobre accessibilitat dels entorns, instruments, equips i tecnologies, mitjans de transport, mitjans de comunicació i dels productes i serveis a disposició del públic, així com els suports i mitjans assistencials específics per a cada persona, que obstaculitzi o limiti el seu accés o utilització

regulars per les persones amb discapacitat.

f) La negativa per part de les persones obligades a adoptar un ajust raonable, en els termes que estableix l'article 66.

g) L'incompliment per part de les persones obligades de les previsions efectuades en la disposició addicional tercera, amb referència a l'elaboració dels plans especials d'actuació per a la implantació de les exigències d'accessibilitat i la no discriminació en l'àmbit de què es tracti.

h) La coacció, amenaça, represàlia exercida sobre la persona amb discapacitat o sobre altres persones físiques o jurídiques, que hagin entaulat o pretenguin entaular qualsevol classe d'acció legal, reclamació, denúncia o participin en procediments ja iniciats per exigir el compliment del principi d'igualtat d'oportunitats, així com la temptativa d'exercir aquests actes.

i) També té la consideració d'infracció greu la comissió, en el termini de tres mesos i tres vegades, de la mateixa infracció lleu.

4. Són infraccions molt greus:

a) Les vexacions que pateixin les persones en els seus drets fonamentals per motiu o per raó de la seva discapacitat.

b) Les accions que deliberadament generin un greu perjudici econòmic o professional per a les persones amb discapacitat.

c) Conculcar deliberadament la dignitat de les persones amb discapacitat imposant condicions o càrregues humiliants per a l'accés als béns, productes i serveis a disposició del públic.

d) Generar deliberadament situacions de risc o greu dany per a la integritat física o psíquica o la salut de les persones amb discapacitat.

e) Les conductes qualificades com a greus quan els seus autors hagin actuat moguts, a més, per odi o menyspreu racial

o ètnic, de gènere, orientació sexual, edat, discapacitat severa o no possibilitat de representar-se a si mateix.

f) L'incompliment per part de les persones obligades de les normes legals sobre accessibilitat en la planificació, el disseny i la urbanització dels entorns, productes i serveis a disposició del públic que impedeixi el lliure accés i utilització regulars per les persones amb discapacitat.

g) L'incompliment per part de les persones obligades de les normes legals sobre accessibilitat que impedeixi o dificulti greument l'exercici de drets fonamentals i el gaudi de llibertats públiques per part de les persones amb discapacitat.

h) També té la consideració d'infracció molt greu, la comissió de tres infraccions greus en el termini d'un any; així com les que rebin expressament aquesta qualificació en les disposicions normatives especials aplicables en cada cas.

Article 96. Sancions.

Les infraccions se sancionen de la manera següent:

a) Les infraccions lleus, en el seu grau mínim, amb multes de 301 a 6.000 euros; en el grau mitjà, de 6.001 a 18.000 euros; i en el grau màxim, de 18.001 a 30.000 euros.

b) Les infraccions greus amb multes, en el grau mínim, de 30.001 a 60.000 euros; en el grau mitjà, de 60.001 a 78.000 euros; i en el grau màxim, de 78.001 a 90.000 euros. c)

Les infraccions molt greus amb multes, en el grau mínim, de 90.001 a 300.000 euros; en el grau mitjà, de 300.001 a 600.000 euros; i en el grau màxim, de 600.001 a 1.000.000 d'euros.

Article 97. Càlcul del termini de prescripció de les infraccions.

1. En les infraccions derivades d'una activitat continuada la data inicial del càlcul sigui la de la finalització de l'activitat o la de l'últim acte en què la infracció es consumeix.

2. El còmput del termini de prescripció de les infraccions s'interromp en la data de notificació d'iniciació del procediment contra el presumpte infractor, i es reprèn el còmput del termini si l'expedient sancionador roman paralitzat durant sis mesos per una causa no imputable a aquells contra els quals s'adreça.

Article 98. Còmput del termini de prescripció de les sancions.

El còmput del termini de prescripció de les sancions es comença a comptar des de l'endemà del dia en què adquireixi fermesa la resolució, i s'interromp en la data de notificació a la persona interessada de la iniciació del procediment d'execució, reprenent-se el còmput del termini si aquell està paralitzat durant sis mesos per causa no imputable a la persona infractora.

SECCIÓ 2A. PROCEDIMENT SANCIONADOR

Article 99. Normativa aplicable.

Les infraccions i sancions en l'àmbit de les competències de l'Administració General de l'Estat es regeixen pel procediment sancionador que preveuen el títol IX de la Llei 30/1992, de 26 de novembre, de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú, i la normativa de desplegament.

Article 100. Actuacions prèvies.

Amb caràcter previ a la instrucció i com a actuacions prèvies a la incoació del corresponent expedient sancionador, l'òrgan competent per iniciar el procediment ha d'obtenir l'informe sobre el contingut de la denúncia, ordre o petició, dels òrgans següents:

- a) Òrgans competents de les comunitats autònomes en el territori de les quals s'hagin produït les conductes o els fets que poden constituir infracció.
- b) L'Oficina d'Atenció a la Discapacitat.

Article 101. Iniciació.

El procediment s'inicia sempre d'ofici, o bé per iniciativa pròpia o com a conseqüència d'ordre superior, petició raonada d'altres òrgans o denúncia.

Article 102. Mesures cautelars.

En el cas d'infraccions molt greus que suposin un greu risc per a la salut física o psíquica o per a la llibertat de les persones amb discapacitat, l'òrgan que tingui atribuïda la competència en la matèria de què es tracti pot acordar com a mesura cautelar, i per raons d'urgència inajornables, el tancament temporal del centre o l'establiment o la suspensió del servei, fins que el titular repari les deficiències detectades.

Article 103. Efectivitat de la sanció.

1. L'autoritat que imposa la sanció ha d'assenyalar el termini per al seu compliment sense que pugui ser inferior a quinze dies ni superior a trenta.

2. Si la sanció no se satisfà en el termini fixat en la resolució administrativa en ferm, s'ha de seguir el procediment que preveu el Reglament general de recaptació.

Article 104. Informació a altres òrgans.

La resolució definitiva, juntament amb tot l'expedient, s'ha de remetre a efectes informatius als òrgans següents:

- a) Als òrgans competents de les comunitats autònomes en el territori de les quals es van cometre les conductes o omissions susceptibles de constituir infracció administrativa.
- b) A l'Oficina d'Atenció a la Discapacitat.

Aquestes actuacions s'han de dur a terme en tot cas de conformitat amb el que estableix la legislació de protecció de dades personals, per a la qual cosa aquests òrgans únicament poden tractar

les dades en els termes que preveu l'article 4.2 de la Llei orgànica 15/1999, de 13 de desembre.

SECCIÓ 3A. ÒRGANS COMPETENTS

Article 105. Autoritats competents.

1. L'òrgan competent per iniciar el procediment és l'òrgan directiu del Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat, amb rang de direcció general, que tingui atribuïdes les competències en matèria de discapacitat.

2. L'exercici dels actes d'instrucció necessaris per a la determinació, el coneixement i la comprovació de les dades en virtut de les quals s'hagi de pronunciar la resolució sancionadora correspon a l'òrgan directiu amb rang de subdirecció general a què corresponguin les funcions d'impuls de polítiques sectorials sobre discapacitat, que ha d'elevat proposta de resolució a l'òrgan competent per imposar la sanció.

3. És òrgan competent per imposar les sancions que preveu l'article 96:

- a) L'òrgan amb rang de direcció general a què fa referència l'apartat 1, quan es tracti de sancions per la comissió d'infraccions lleus.
- b) La Secretaria d'Estat de Serveis Socials i Igualtat quan es tracti de sancions per la comissió d'infraccions greus.
- c) La persona titular del Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat quan es tracti de sancions per la comissió d'infraccions molt greus, si bé es requereix l'acord previ del Consell de Ministres quan les sancions siguin d'una quantia superior a 300.000 euros.

Disposició addicional primera. Garantia del respecte al repartiment de competències constitucionalment i estatutàriament vigent.

Aquesta Llei s'aplica sense perjudici de les competències exclusives reconegudes a les comunitats autònomes en matèria d'assistència social en els seus estatuts d'autonomia respectius.

Disposició addicional segona. Tractament de la informació.

En les actuacions que preveu aquesta Llei que tinguin relació amb la recollida i tractament de dades de caràcter personal, cal atènyer-se al que preveuen la Llei orgànica 15/1999, de 13 de desembre, i la seva normativa de desplegament.

Disposició addicional tercera. Exigibilitat de les condicions bàsiques d'accessibilitat i no discriminació.

1. Els supòsits i els terminis màxims d'exigibilitat de les condicions bàsiques d'accessibilitat i no discriminació, en tot cas, són els següents:

a) Per a l'accés i la utilització de les tecnologies, els productes i els serveis relacionats amb la societat de la informació i de qualsevol mitjà de comunicació social:

Productes i serveis nous, incloses les campanyes institucionals que es difonguin en suport audiovisual: 4 de desembre de 2009.

Productes i serveis existents el 4 de desembre de 2009, que siguin susceptibles d'ajustos raonables: 4 de desembre de 2013.

b) Per a l'accés i la utilització dels espais públics urbanitzats i les edificacions: Espais i edificacions nous: 4 de desembre de 2010.

Espais i edificacions existents el 4 de desembre de 2010, que siguin susceptibles d'ajustos raonables: 4 de desembre de 2017.

c) Per a l'accés i la utilització dels mitjans de transport: Infraestructures i material de transport nous: 4 de desembre de 2010.

Infraestructures i material de transport existents el 4 de desembre de 2010, que siguin susceptibles d'ajustos raonables: 4 de desembre de 2017.

d) Els que han de complir les oficines públiques, dispositius i serveis d'atenció al ciutadà i aquells de participació en els assumptes públics, inclosos els relatius a l'Administració de justícia i a la participació en la vida política i els processos electorals:

Entorns, productes i serveis nous: 4 de desembre de 2008.

Correcció de qualsevol disposició, criteri o pràctica administrativa discriminatòria: 4 de desembre de 2008.

Entorns, productes i serveis existents el 4 de desembre de 2008, i qualsevol disposició, criteri o pràctica: 4 de desembre de 2017.

2. Els supòsits i els terminis màxims d'exigibilitat de les condicions bàsiques d'accessibilitat i no discriminació per a l'accés i la utilització dels béns i serveis a disposició del públic per les persones amb discapacitat, en tot cas, són els següents:

- Béns i serveis nous que siguin de titularitat pública: Des de l'entrada en vigor del reial decret que reguli les condicions bàsiques d'accessibilitat i no discriminació per a l'accés i la utilització dels béns i serveis a disposició del públic.

- Béns i serveis nous que siguin de titularitat privada que concertin o subministrin les administracions públiques: Des de l'entrada en vigor del reial decret que reguli les condicions bàsiques d'accessibilitat i no discriminació per a l'accés i la utilització dels béns i serveis a disposició del públic.

- Béns i serveis nous que siguin de titularitat privada i que no concertin o subministrin les administracions públiques: 4 de desembre de 2015.

- Béns i serveis existents el 4 de desembre de 2010, que siguin susceptibles d'ajustos raonables, quan siguin béns i serveis de titularitat pública: 4 de desembre de 2015.

- Béns i serveis existents el 4 de desembre de 2012, que siguin susceptibles d'ajustos raonables, quan siguin béns i serveis de titularitat privada que concertin o subministrin les administracions públiques: 4 de desembre de 2015.
- Béns i serveis existents el 4 de desembre de 2015, que siguin susceptibles d'ajustos raonables, quan siguin béns i serveis de titularitat privada que no concertin o subministrin les administracions públiques: 4 de desembre de 2017.

Disposició adicional quarta. Plans i programes d'accessibilitat i per a la no discriminació.

1. L'Administració General de l'Estat ha de promoure, en col·laboració amb altres administracions públiques i amb les organitzacions representatives de les persones amb discapacitat i les seves famílies, l'elaboració, el desenvolupament i l'execució de plans i programes en matèria d'accessibilitat i no discriminació.
2. El Govern, en el termini d'un any des de l'entrada en vigor d'aquesta Llei, ha d'aprovar un pla nacional d'accessibilitat per a un període de nou anys. El pla s'ha de desenvolupar a través de fases d'actuació triennial. En el seu disseny, aplicació i seguiment han de participar les associacions d'utilitat pública més representatives en l'àmbit estatal de les persones amb discapacitat i les seves famílies.

Disposició adicional cinquena. Memòria d'accessibilitat en les infraestructures de titularitat estatal.

Els projectes sobre les infraestructures d'interès general de transport, com ara carreteres, ferrocarrils, aeroports i ports promoguts per l'Administració General de l'Estat, han d'incorporar una memòria d'accessibilitat que examini les alternatives i determini les solucions tècniques necessàries per garantir l'accessibilitat universal i no discriminació a tots els ciutadans amb discapacitat. Sense perjudici del que assenyalava el paràgraf anterior, quan a la

vista de les característiques del projecte, aquest no incideixi en l'accessibilitat, no és necessària la memòria esmentada, circumstància que s'ha d'acreditar mitjançant una certificació de l'òrgan de contractació.

Disposició adicional sisena. Prevenció de deficiències i d'intensificació de discapacitats.

Sense perjudici de les competències que puguin correspondre a les altres administracions públiques, el Govern, en l'àmbit dels seus respectives competències, ha d'elaborar quadriennalment un pla nacional de prevenció de deficiències i d'intensificació de discapacitats en els termes que preveu l'article 11. El pla s'ha de presentar a les Corts Generals per al seu coneixement, i se'ls ha d'informar anualment del seu desenvolupament i grau de compliment.

Disposició adicional setena. Infraccions i sancions en l'ordre social.

Les infraccions i sancions en l'ordre social en matèria d'igualtat d'oportunitats, no discriminació i accessibilitat universal de les persones amb discapacitat se segueixen regint pel text refós de la Llei d'infraccions i sancions en l'ordre social, aprovat pel Reial decret legislatiu 5/2000, de 4 d'agost.

Disposició adicional vuitena. Infraccions en matèria d'accessibilitat i ajustos raonables.

L'aplicació del que disposen els articles 81.3.b, 95.2.a, 95.3.e, 95.3.f, 95.3.g, 95.4.f i 95.4.g, en tot el que derivi de l'incompliment de les exigències d'accessibilitat o negativa a adoptar un ajust raonable, està subjecta al que disposen els articles 24, 25, 27, 28 i 29 i els seus corresponents desplegaments normatius.

Disposició adicional novena. Revisió de la quantia de les sancions.

Les quanties de les sancions que estableixen els articles 83 i 96 poden ser revisades i actualitzades periòdicament pel Govern mitjançant reial decret, amb l'informe previ de les comunitats autòno-

mes i del Consell Nacional de la Discapacitat, tenint en compte la variació de l'índex de preus de consum.

Disposició addicional desena. Informació a les Corts Generals sobre el règim d'infraccions i sancions.

El Govern, durant el primer any posterior a l'entrada en vigor d'aquesta Llei, ha de presentar a les Corts Generals un informe sobre l'aplicació del règim d'infraccions i sancions que preveu aquesta Llei, en què doni compte, almenys, de:

1. Les actuacions efectuades per a l'aplicació de la Llei.
2. El cost econòmic de les actuacions.
3. Les actuacions programades per a anys successius, amb indicació del cost previst.
4. Les infraccions comeses i les sancions imposades en aplicació d'aquesta Llei, amb especificació del rendiment econòmic produït per aquestes.

Disposició addicional onzena. Oficina d'Atenció a la Discapacitat.

Les referències que es fan en l'ordenament jurídic a l'Oficina Permanent Especialitzada s'entenen realitzades a l'Oficina d'Atenció a la Discapacitat.

Disposició addicional dotzena.(Text afegit, publicat el 25/06/2015, en vigor a partir de l'01/10/2015)

Accés a la nacionalitat espanyola en condicions d'igualtat.

Les persones amb discapacitat accediran en condicions d'igualtat a la nacionalitat espanyola. Serà nul·la tota norma que provoqui la discriminació, directa o indirecta, en l'accés de les persones a la nacionalitat per residència per causa de la seva discapacitat. En els procediments d'adquisició de la nacionalitat espanyola, les persones amb discapacitat que ho precisin disposaran dels suports i ajustaments raonables que permetin l'exercici efectiu d'aquesta garantia d'igualtat.

Disposició transitòria única.

Efectivitat del reconeixement de les situacions vigents de subsidi de garantia d'ingressos mínims i per ajuda de tercera persona.

1. Els beneficiaris del subsidi de garantia d'ingressos mínims, i per ajuda de tercera persona, continuen amb el dret a la percepció d'aquest, sempre que continuïn reunint els requisits exigits per reglament per a la seva concessió i no optin per passar a percebre una pensió no contributiva de la Seguretat Social o una assignació econòmica per fill a càrrec.

2. La quantia d'aquests subsidis s'ha de fixar anualment a la Llei de pressupostos generals de l'Estat.

3. En els supòsits de contractació per compte d'altri o establiment per compte propi dels beneficiaris del subsidi de garantia d'ingressos mínims, ha de procedir a declarar la suspensió del dret a l'esmentat subsidi, recuperant automàticament el dret quan s'extingeixi el seu contracte de treball o deixin d'exercir una activitat laboral. Als efectes d'aquesta recuperació, no s'han de tenir en compte l'import dels recursos econòmics que hagin percebut en virtut de la seva activitat laboral per compte propi o per compte d'altri.

Disposició final primera. Títol competencial.

1. Aquesta Llei es dicta a l'empara de la competència exclusiva de l'Estat per regular les condicions bàsiques que garanteixin la igualtat de tots els espanyols en l'exercici dels drets i el compliment dels deures constitucionals, de conformitat amb l'article 149.1.1 a de la Constitució.

2. La secció 2a del capítol II del títol II es dicta, a més, a l'empara de la competència de l'Estat en matèria de legislació processal, de conformitat amb l'article 149.1.6 a de la Constitució.

3. El capítol II del títol III només és aplicable a l'Administració General de l'Estat.

Disposició final segona. Formació en disseny universal o disseny per a totes les persones.

En el disseny de les titulacions de formació professional i en el desenvolupament dels corresponents currículums s'ha d'incloure la formació en «disseny per a totes les persones».

Així mateix, en el cas dels ensenyaments universitaris, el Govern ha de fomentar que les universitats prevegin mesures semblants en el disseny de les seves titulacions.

Disposició final tercera. Desplegament reglamentari.

1. El Govern, prèvia consulta al Consell Nacional de Discapacitat i a les comunitats autònomes, ha de dictar totes les disposicions que siguin necessàries per al desplegament i l'execució d'aquesta Llei.

2. En el termini de dos anys des de l'entrada en vigor d'aquesta Llei, el Govern ha d'aprovar unes condicions bàsiques d'accessibilitat i no discriminació, segons el que preveu l'article 29, per a l'accés i la utilització dels béns i serveis a disposició del públic per les persones amb discapacitat.

Ajuntament
de Barcelona

SÍNDICA
DE GREUGES
DE BARCELONA